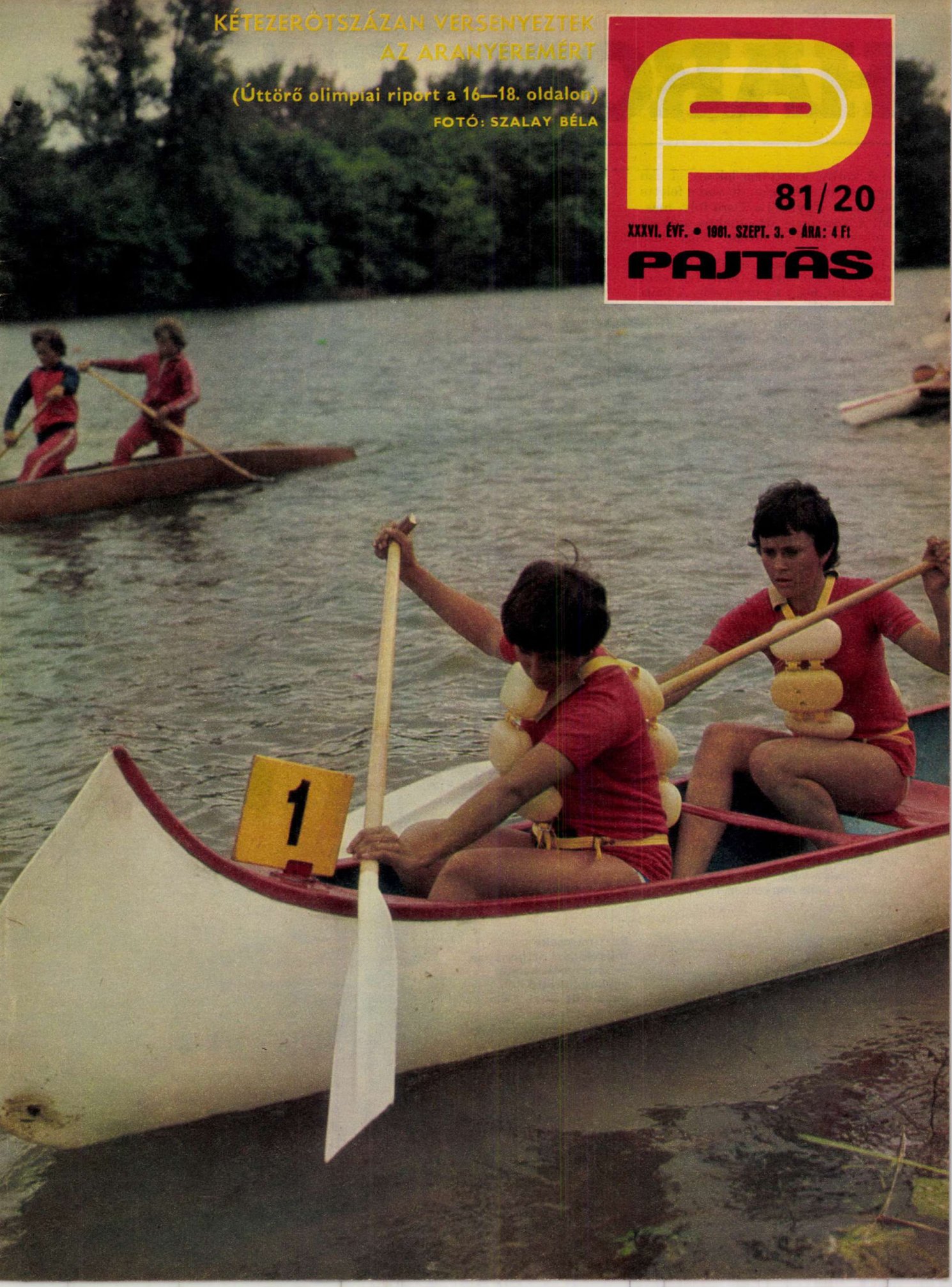

KÉTEZERÖTSZÁZAN VERSENYEZTEK AZ ARANYÉREMÉRT

(Úttörő olimpiai riport a 16—18. oldalon)

FOTÓ: SZALAY BÉLA

81/20

XXXVI. ÉVF. • 1981. SZEPT. 3. • ÁRA: 4 Ft

PAJTÁS

HÁROM SZÓ

„A körny, amelyben lakom, el van dugva szem elől, szép, de vad s felette magányos. Egyfelől a Tisza foly, másfelől a Túr, mely itt amabba szakad, s minket a torkolatban hagy laknunk."

Levelek. Tíz, száz, ezer? Ki tudja. Amennyi megmaradt, annyiból nem lehet tudni, hogy mennyi volt. A fenti sorokat mindenesetre az első, Szatmárcsekén írt levélben rótta papírra Kölcsey Ferenc, a reformkor egyik előkészítője.

Mi minden volt még az 1790-ben született és fiatalon, negyvennyolc évesen elhunyt Kölcsey? Mondják, feljegyezték, és vallotta, hogy író, politikus, kritikus, gondolkodó. De mindenekelőtt (s ez már személyes, de hiszem, sokakkal együtt vallott véleményem): a világ egyik legszebb, legfelemelőbb nemzeti himnuszának, a magyar Himnusznak költője.

AZ ÖRDÖGGEL CIMBORÁLT?

Nagyon szerette Csekét – életének csaknem felét e faluban töltötte –, bár nem itt született. Az egykori Közép-Szolnok megyei Sződemeteren látott napvilágot. Hatéves, amikor meghalt az édesapja, tizenegy, amikor elveszti édesanyját. Debreceni kollégista lett, megtanult latinul és franciául, később görögül majd németül. Olvasmánynaplói (nemrég kerültek elő) tanúsítják, hogy kedvelte a különböző tudományágakat, otthonos volt még a természettudományokban is.

De mit tudnak róla a mai csekei gyerekek?

– Nem volt túl szép férfi – mondja Heiszter Tímea. – Magas, de gyenge testalkatú emberként írják le az egykori feljegyzések. Úgy hallottam, a megyében nem nagyon szerették.

– Persze, hogy nem – vágja rá dühösen Mindák Sándor. – Mert rajongott a tisztaságért, fürdőszobát építtetett. Viszont megvetette az italozást, iszonyodott a durva szótól.

– Könyvtárában válogatott görög, római, angol, francia, német és magyar remekírók kötetei sorakoztak – teszi hozzá Kovács Brigitta. – A falujában azt terjesztették róla, hogy az ördöggel cimborál.

Ebben sincs sok meglepő. A Tiszaparti, hatalmas erdőségektől körülvett Cseke lakói elmaradott, félénk emberek voltak. Hol a török, hol a tatár, hol a járványok vagy az árvizek tartották rettegésben őket. De legfőképp a határ, a falu urai: a Darahyak, a Báthoriak, a Werbőczyek. S a Kölcseyek is, akik között Ferenc fekete báránynak számított, mert embersége nem tűrhette, hogy „bírják a vármegyét 11 grófi, 7 bárói, 1 hercegi, s nagyszámú nemesi famíliák..."

... Akiket a jobbágyok ezrei tartottak el. A gazdagok kastélyai mellett süppedtek a földbe a nincstelenek nádfedelű kunyhói. Amikor Kölcseyt felkérték, hogy gyűjtsön előfizetőket Kazinczy munkáira, keserűen válaszolta: „– ... itt senkinek sincs pénze könyvet venni, és legalábbis félszázad alatt senkinek sem leszen."

Így, ilyen körülmények között írta meg harminchárom évesen a Himnuszt, melyben a szegényeknek kért

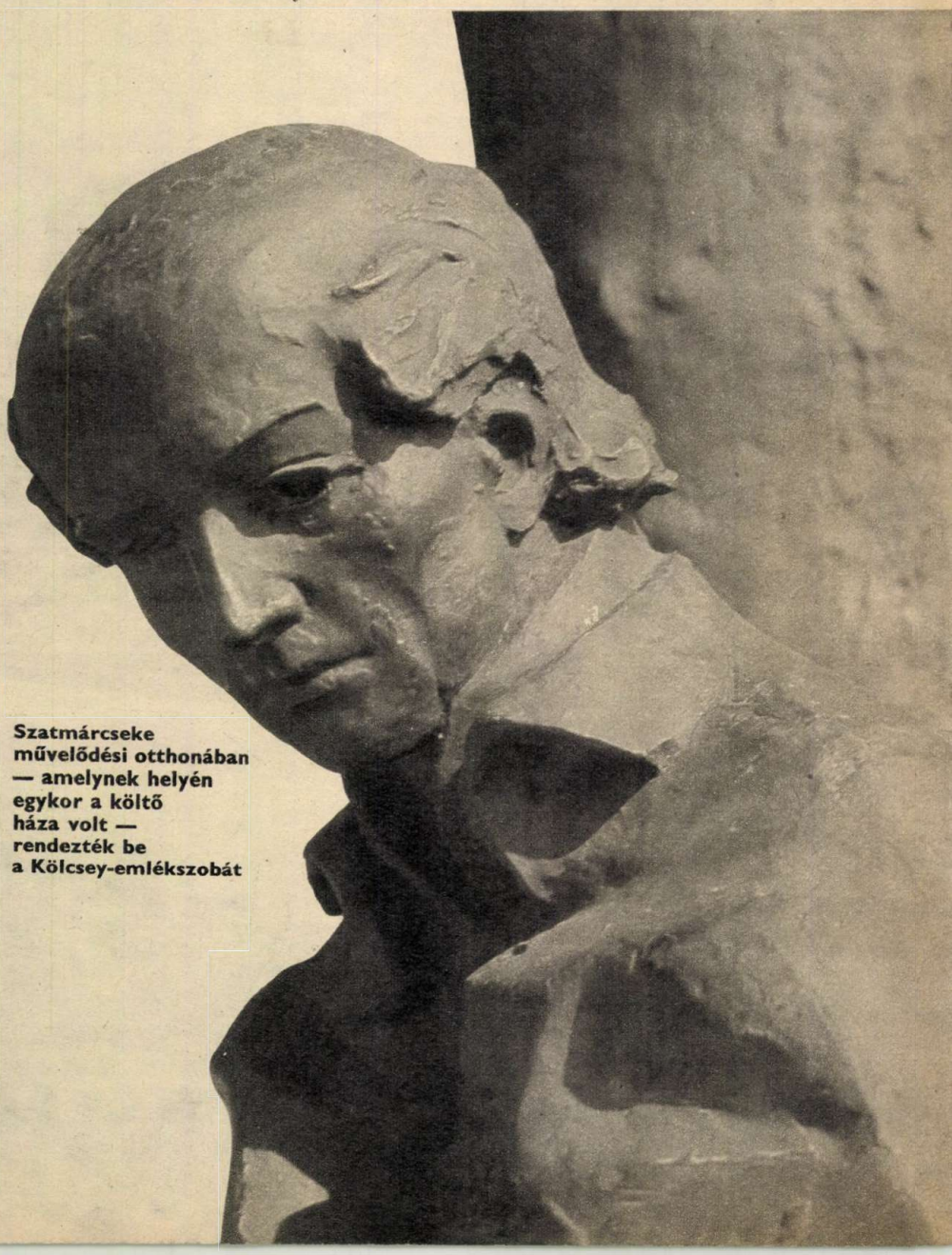

Szatmárcseke művelődési otthonában — amelynek helyén egykor a költő háza volt — rendezték be a Kölcsey-emlékszobát

„Hass, alkoss, gyarapíts...”
Ezek a szavak Kölcsey Ferenc egyik szép verséből valók. A költő szavainak szépsége ma a másra hatni akaró, az újat, hasznosat alkotó, a közösség érdekeit gyarapító ember cselekedeteiben van.

jókedvet, bőséget. Nem magának, nem a gazdagoknak.

A LEGPONTOSABB VÁLASZOK

Milyen ma Cseke? A kirándulók azt biztosan megállapítják, hogy Szabolcs-Szatmár megye egyik legszebb községe. A házak többsége új, gyümölcsfák, virágok mindenütt. Művelődési otthonában – amelynek helyén egykor a költő háza állt – kiállítás mutatja be Kölcsey életét. A védett, kopjafás temetőben szép síremlék jelzi a Himnusz szülőatyjának nyughelyét.

De mondom, ezt minden arra járó láthatja.

S mit nem láthatnak, tudhatnak? Amit még a gyerekek sem mindig. Hetet kérdeztem meg – egyik sem tudta pontosan, hogy hány ruhája, cipője, inge van. A szülők keresetét öt–tízezer forintra becsülik. Körülbelül. A tévét, rádiót, magnót, lemezjátszót, könyvtárat (valamennyi családnál legkevesebb ötven kötet van) már nem is tartják számon. Mosolyognak, szaporán mondják: igen, igen, igen. A kocsi az más, arról a legpontosabbak a válaszok. Az egyik még azt is megjegyezte, hogy Szófiában ugrott a Skoda kilométerórája ötvenezerre...

Hol van már az eldugott, vad, s „felette magányos” Szatmárcseke, amelyről Kölcsey levele szólt? Ott, ahol a legtöbb falu a megyében, és szerte az országban: könyvekben, iratokban, s lassan a feledésben. De a Himnuszon és sok más írásán kívül megmaradt három szó a költő tollából, amelynek haszna, értelme kell legyen ma is: hass, alkoss, gyarapíts...

A most kezdődő úttörőévnek is ez lett méltó jelmondata.

Dési Péter
Fotó: Gaál Zoltán

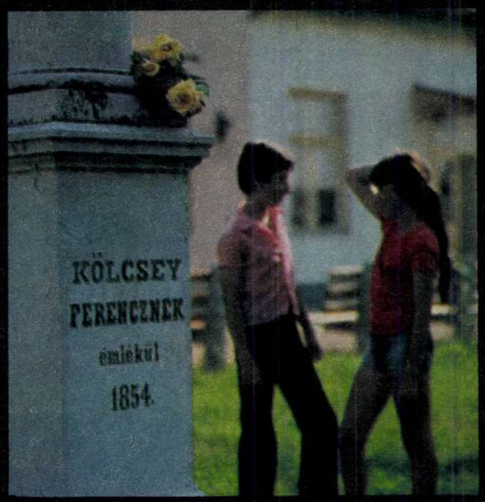

Eredetileg ez a görög oszlop állt Kölcsey sírja felett. Ma a jobb oldali felvételünkön látható emlékmű jelzi a Himnusz írójának nyughelyét

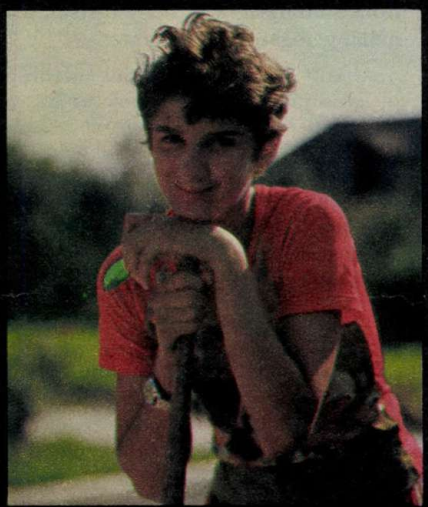

„...Hogy élünk? Jól. Nem is tudom pontosan, hány ruhám, cipőm van...”

A csekei gyerekek, szabad idejük egy részét a község csinosítására fordítják

Na, mi újság?

HASS, ALKOSS, GYARAPÍTS!

– Na, mi újság? Na, mi újság?

– Viccelődni tetszik? Erre a mi „Na, mi újság?" faliújságunkra inkább a „régiség"-et lehetne ráfogni, hiszen még a tanév sikeres befejezésére és a vakáció hasznos eltöltésére buzdító cikkek olvashatók rajta. Szerencse, hogy egy pók nem font hálót rá...

– Az még hagyján, hogy nyáron az üres iskolaépület folyosóján levő faliújságra hálót fon a pók! De, ha a csapatkrónikát is behálózta volna...

– Azt már nem! Tessék csak nézni, milyen vaskos lett a krónikánk! Menynyi történet, fotó és rajz található benne! Mind megannyi nyári, tábori és vakációs élmény.

– Miért nem rendeztek belőlük egy kis kiállítást?

– Éppen ezen munkálkodunk most. Ugyanis nagyszerű ötlet jutott az eszünkbe. Szombaton, úgy alkonytájt, nyárbúcsúztató estet rendezünk iskolánk udvarán. Éppen most teszem ki a „Na, mi újság?" faliújságra a meghívót. Tessék csak nézni, hogy mi van rajta? „Mindenkit szeretettel meghívunk a nyárbúcsúztatóra! Gyere, de ne csak néző és hallgató legyél, hanem mesélő is. Mondd el a legkedvesebb vakációs élményedet, mutasd be fotódat, rajzodat, vagy pedig azt az ajándéktárgyat vagy egyéb alkotásodat, amelyet hobbiból készítettél!" Szóval ez a mi nagyszerű ötletünk. Remélem, hogy összejövünk vagy kétszázan. Dalolunk, mesélünk és közben ki-ki belelapozhat a csapatkrónikába. Egyszóval: jónak ígérkezik...

– De még mennyire! Attól félek, hogy este kilenc órakor sem akar senki sem hazamenni, hiszen olyan jó lesz a hangulat. De... tudod, hogy mi jutott erről az eszembe?

– Tessék megmondani!

– Jó lenne, ha a kellemest összekötnétek a hasznossal.

– Mire tetszik gondolni?

– A sok-sok élmény, amelyeket elmondtok egymásnak, rengeteg ötletet rejteget magában. Talán lesz köztük olyan, – miért ne lenne! – amely nemcsak a vakáció idején, hanem most ősszel is megvalósítható.

– Szóval... ha jól értem, arra tetszik gondolni, hogy a szombat esti műsorunkon ötleteket is gyűjthetünk csapatunk éves tervéhez?

– Természetesen! A nyárbúcsúztató így válik az új úttörőévet megnyitó találkozássá.

– Jó gondolat! Csapatvezetőségünk ugyanis már meghirdette az új úttörőév programját, amelynek jelszava: „HASS, ALKOSS, GYARAPÍTS!" A program tervét a mi ötleteink alapján állítják össze.

– Kölcsey örökbecsű szavai már most tettekre kell sarkalljanak benneteket. Ismétlem: már most!

– Arra gondoltunk, hogy a faliújság alá kirakjuk az ötletládát, amelybe mindenki beledobhatja a maga elgondolását.

– Rendben van, legyen ott az ötletláda, de ne várjatok sokat tőle. Én amondó vagyok, hogy az élménybeszámolós esten ötször annyi ötlet születik, mint amennyit a ládába bedobnak. Mert egyrészt: a gyerekek nem szívesen vesznek a kezükbe ceruzát, hogy ötleteiket leírják, másrészt: egy-egy élményt szívesen mesélnek el, de hogy abban feltétlenül megleljék az ötletet...

– Ez sajnos, így igaz. Éppen azért, van nekünk egy másik javaslatunk is.

– Hadd hallom!

– Az őrsök ezekben a napokban alakulnak újjá és megválasztják tisztségviselőiket. A javaslatunk az, hogy a tisztségviselők mindegyike feltétlenül dobjon a ládába egy ötletet. Ez kötelező!

– No, ha kötelező, akkor az olyan ötlet is lesz! Persze, elnézést kérek azoktól, akik mindezek ellenére is jó ötletet dobnak be.

– De hát akkor mit csináljunk?

– Én a helyetekben megkérném az úttörőtanácsot: rendezzen klubdélutánt az őrsi (raj és a többi) tisztségviselők részére. Kezdődhet egy kis vetélkedővel: ki tud jobb ötletet mondani! Egymást túl lehet licitálni. Aki a legtöbb és legjobb ötletet mondja, az lesz az ötletcsúcstartó és ajándékul kaphat egy tábla csokoládét.

– Ez nagyszerű!

– Érted ugye, hogy mit akarok mondani? A kimittudos versengés sokkal ösztönzőbb. Nagyobb eredményeket lehet elérni vele.

– Kérdezhetek még valamit?

– Hogyne!

– Tegnap azon vitatkoztunk, hogy tavalyi vagy azelőtti programpontokat javasolhatunk-e az idén is. Tavaly például nagyon érdekes élményt jelentett számunkra a Szülőföld-expedíció. Többen azt mondták, hogy azzal most ne foglalkozzunk, mert unalmassá válik.

– Hát, ha mindent ugyanúgy csináltok, mint tavaly, akkor valóban rátok telepszik az unalom. Keressetek valami más módszert. Például: tavaly szülőföldetekről összegyűjtöttétek mindazt, amit a felnőttek tudnak. Az érdekes volt. Idén viszont az lesz az érdekes, ha olyasmiket gyűjtötök össze, amiket még a felnőttek sem tudnak. Menjetek el a városi, megyei könyvtárba, levéltárba, ahol kevésbé ismert adatokra bukkanhattok.

– Köszönöm szépen a választ. Kírom a faliújságra is, hogy újítsuk meg néhány régebbi akciónkat.

– Hát persze! Az idei úttörőév programjából se hagyjátok ki az eddig jól bevált dolgokat, mint például a „Teremtsünk értéket", „Az egy őrs – egy család", a „Művészetek vándorútján" akciókat és a többit. Csak valahogy másként csináljátok, mint tavaly. Ez a „másként" legyen az ez évi ötlet!

– Értem!

– Arra törekedj, hogy ezt mások is megértsék. Ha ez sikerül, akkor szeptember 29-én, a csapatzászló ünnepén tartandó csapatösszejövetelen nagyon gazdag programot terjeszt elétek a csapatvezetőség. Méltót a „Hass, alkoss, gyarapíts!" jelmondathoz. Így lesz?

– Rajtam nem múlik. Most megyek és a többieknek is elmondom mindezt. Viszlát októberben!

Kedves Zsuzsa néni!

Elnézést kérünk a megszólításért, de úgy érezzük, hogy jogos, hiszen most a magyar gyerekek – a kisdobosok és úttörők nevében elköszönünk, s a búcsúzkodás amúgy is nagyon nehéz dolog . . . Egyébként mi mindig így szólítottuk Zsuzsa nénit, akár a parlamenteken, akár a táborokban vagy másutt találkoztunk. Először kicsit szorongva mondtuk ki, elvégre felnőtt, meg főtitkár, meg minden . . . De aztán gyorsan megnyugodtunk, hiszen éreztük, hogy szeretetünkért még több szeretetet, bizalmunkért bizalmat és segítséget, kérdéseinkre őszinte választ, jókedvű történeteinkért cserébe pedig hasonló vidámságot kaptunk Zsuzsa nénitől.

Mi – gyerekek – nem láttunk bele az életébe, a mindennapi munkájába, a gondjaiba. De a saját úttörőéletünk színesebbé válásából azt igenis láttuk, hogy Zsuzsa néni és az úttörőszövetség vezetői mit csinálnak értünk, mit kívánnak tőlünk és milyen új feladatokat adnak nekünk. És azt is láttuk, hogy Zsuzsa néni ott van mindenütt, ahol valamit tenni kell a gyerekekért . .

A mostani hetedikesek – nyolcadikosok elmondhatják, hogy Zsuzsa nénivel együtt kezdték 1974-ben az „úttörőzést": mi akkor lettünk kisdobosok, amikor Szűcs Istvánné a főtitkár. Ezért amikor tőle búcsút veszünk, felelevenednek saját úttörőemlékeink, az eltelt évek minden izgalmas, érdekes eseménye.

Tudjuk, hogy most nagyon komoly pártmunka várja, s ehhez nagyon sok sikert, jó egészséget kívánunk! De volna egy kérésünk is: szeresse tovább a gyerekeket, legyen az úttörőknek mindig igaz barátja és ha bármerre jár az országban, a fővárosban – ne kerülje el a házunk táját, jöjjön el hozzánk! Nekünk mindig a régi Zsuzsa néni marad . . .

Még egyszer mindent köszönünk, jó munkát kívánunk!

Tisztelettel és szeretettel:

az úttörőmozgalom aprajanagyja

– Szeretettel köszöntöm Varga Lászlót, szövetségünk új főtitkárát! A gyerekek nevében arra kérem, hogy beszéljen az életéről, a családjáról, eddigi munkájáról és jövőbeni terveiről, hiszen a Pajtás kíváncsi olvasóit ez igencsak érdekli.

– Köszönöm az érdeklődést, de még mielőtt válaszolnék, rögtön elárulom: én legalább olyan kíváncsi vagyok arra a gyerektársadalomra, amelybe most belecsöppentem, mint a gyerekek énrám . . . S szeretném, ha mi „ketten", a gyerekek és én, mielőbb összebarátkoznánk.

– 1947-ben született, tehát biztosan volt úttörő . . .

– Szülőhelyemen, Lenti általános iskolájában az őrsvezetőségig vittem. Gyerekfejjel sokat sportoltam, fociztam, kézilabdáztam, pingpongoztam . . . Tősgyökeres Zala megyei vagyok, s huszonhét éves koromig szinte ki sem tettem a lábamat Lentiből. Ott végeztem el a gimnáziumot, ott voltam katona, ott kaptam először munkát a Volán-vállalatnál, majd a járási könyvtárban, s onnan jártam a pécsi Tanárképző Főiskolára, a magyar – történelem levelező szakra. Ha pihenni, kikapcsolódni akarok, vagy éppen az MSZMP Politikai Főiskolájának vizsgáira készülök, ma is hazamegyek Lentibe . . .

– A politikai munkát hol és mivel kezdte?

– Természetesen Lentiben voltam először alapszervezeti KISZ-titkár, majd a járás KISZ-titkára. 1974-ben kerültem Zalaegerszegre, ahol három évig a megyei KISZ-bizottság szervező titkára, majd másfél évig első titkára voltam. Bár az ifjúsági mozgalomban dolgoztam, munkám során sokszor foglalkoztam „úttörős" témákkal is, közvetlen kapcsolatban álltam az úttörőmozgalommal. Voltaképpen ez a kettősség folytatódott akkor is, amikor 1979 májusában a KISZ KB titkárának választottak, s én foglalkoztam a középiskolákkal, az építőtáborokkal, a sporttal és a fegyveres erőkkel.

Ilyen vagy olyan szálon ezek mindmind kapcsolódnak az úttörőmozgalomhoz.

– Néhány szót a családjáról . . .

– Feleségem szintén a pécsi Tanárképző Főiskolán végzett, testnevelés – biológia szakon. Laci fiam két és fél éves, Péter pedig öthónapos.

– Főtitkárként most nyáron hol találkozott először az úttörőkkel?

– Csillebércen, a nemzetközi tábor megnyitóján és Zánkán, a barátság fesztivál ideje alatt. Gyönyörű és maradandó élmény volt mindkettő!

– Mi a három kívánsága?

– Ejnye, ez nem könnyű dolog, de megpróbálom . . . Elsőként talán azt szeretném, ha az úttörőmozgalom még inkább kötődne a gyerekek igényeihez, a játékossághoz, a romantikához, s egyben kialakítaná bennük a közösséghez tartozás, a társadalomhoz kötődés életre szóló élményét . . . Második kívánságom, hogy még jobban bővüljön azoknak a felnőtteknek a köre, akik közvetlenül vagy közvetve segítik az úttörőket . . . A harmadik? Szeretném, hogy amikor majd az én fiaim úttörőkké lesznek, ne azt mondják, hogy az apu elrontotta az úttörőmozgalmat, hanem azt, hogy a jót még jobbá sikerült alakítania.

– Köszönjük és sok sikert, jó munkát kívánunk! **Somos Ágnes**

Újsághír:

Szücs Istvánnét, az MSZMP KB tagját, 1981. június 30-án — érdemei elismerése mellett — a KISZ Központi Bizottsága felmentette intéző bizottsági, titkársági és KB-tagsága alól, a Magyar Úttörők Szövetsége Országos Tanácsa pedig az úttörőszövetség főtitkári tisztségéből. **Szücs Istvánnét** az MSZMP budapesti V. kerületi bizottsága első titkárává választották.

A Magyar Úttörők Szövetsége Országos Tanácsa **Varga Lászlót** megválasztotta az úttörőszövetség új főtitkárának.

Az Országos Tanács — érdemei elismerése mellett — felmentette **Feith Bencét** titkári funkciójából és **Haraszti Istvánt** választotta az úttörőszövetség új titkárának.

Az ifjúsági és úttörőmozgalomban végzett kimagasló munkássága elismeréseként a KISZ KB intéző bizottsága **Szücs Istvánnénak** Ifjúságért Érdemérem, a MUSZ Országos Elnöksége pedig Gyermekekért Érdemérem kitüntetést adományozott. A MUSZ Országos Elnöksége **Feith Bencének,** kiváló munkája elismeréseként Úttörővezetői Érdemérem kitüntetést adott át.

BÚCSÚ ÉS KÖSZÖNTŐ

A CSAVARGÁS „PROFESSZORA”

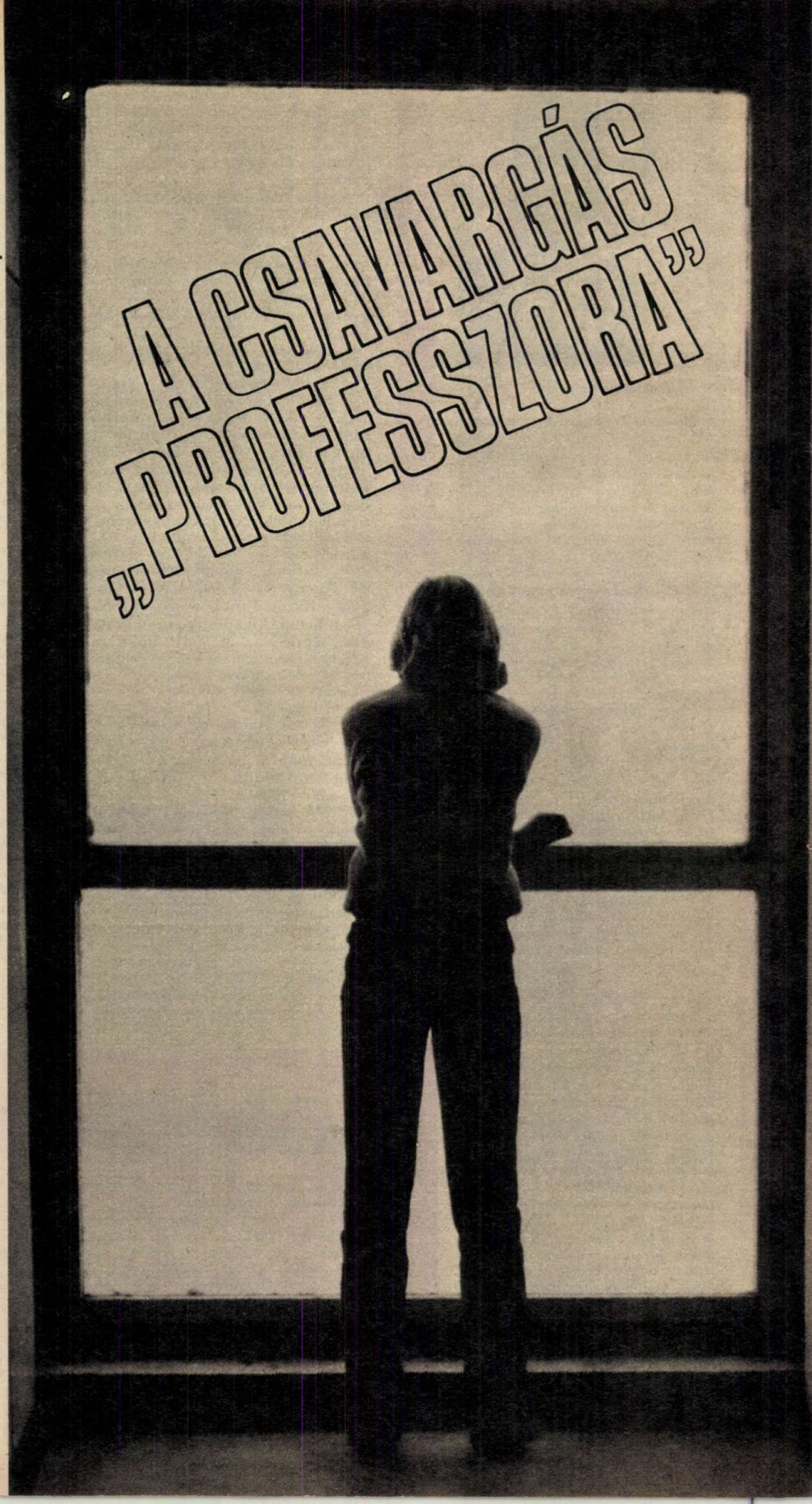

– Már megint elcsavargott a gyerek! – állapítják meg bosszúsan a szülők, amikor lányuk vagy fiuk iskola után nem egyenesen hazafelé veszi az irányt. Ilyenkor többnyire a barátokkal vannak, csellengéssel vagy beszélgetéssel, focimeccsekkel vagy programon kívüli mozival telik az idő. Az ügy általában el is intéződik egy kiadós otthoni szemrehányással, melyet másnapra mindenki elfelejt.

Este hét órakor P. Tibor édesapja is inkább csak megszokásból zsörtölődött, fiára várva. Nem aggódott különösebben, hiszen naponként voltak az ilyen késések, az átcsellengett délutánok. A papa bármennyire is hadakozott ellene, Tibit a haverok mindig el tudták csábítani magukkal. Akkor este azonban nem a szokott módon, a bűnbánó hazaérkezésével fejeződött be a nap. Éjfélre a fiú még mindig nem került elő. Tovább nem lehetett várni . . .

MINTHA FELSZÍVÓDOTT VOLNA

A srác mindig édesanyjával és húgával szeretett volna lakni. (Mikor fél éve a szülők elváltak, a bíróság a lányt a mamának, a fiút az apának ítélte.) Kézenfekvő volt hát a megoldás, először a mamánál kereste a gyereket. Azután már közösen járták a rokonokat, ismerősöket, szinte egész éjszaka, minden eredmény nélkül.

Másnap reggel a 6. bében a hetes egyetlen hiányzót jelentett. Tibi padja üresen maradt. Hiányzásának okáról, hollétéről a legjobb barátai sem tudtak semmit. Az érthetetlen és rejtélyes eltűnést a szülők jelentették a rendőrségnek.

A Budapesti Rendőr-főkapitányság Gyermek- és Ifjúságvédelmi osztályára naponta futnak be hasonló eltűnéssel kapcsolatos jelzések. A kis csavargók keresése szinte rutinmunka, és többnyire egy-két nap után eredményesen befejeződik.

A következő történetet nem mi találtuk ki. Az események a valóságban ugyanígy játszódtak le. Az eredeti szereplők nevét megváltoztattuk és a helyszíneket sem jelöltük meg pontosan.

Az aluljárókban, épülő házaknál, pályaudvarokon tartott rendszeres igazoltatások elől a keresett fiatalkorúak nemigen tudnak meglógni. A „lebukás" többnyire órák kérdése.

Pár nap múlva azonban Tibi keresése még mindig eredménytelen volt. Egyre nagyobb apparátus foglalkozott ezzel az esettel. Eltelt egy hét, s a leghalványabb nyomot sem sikerült felkutatni. Tanácstalan volt mindenki, a nyomozás holtvágányra jutott. Csaknem ötven nap elteltével pedig már képtelenségnek tűnt, hogy egy tizenkét éves gyerek így el tudjon tűnni az őt kereső emberek szeme elől. Nem volt más hátra, a rendőrség a lakosság segítségét kérte, s a lapokban megjelentették Tibor arcképét is . . .

ÖTVENEGY NAPIG

Egyre-másra csengtek a telefonok. A legmegnyugtatóbb értesülés az volt, hogy még az elmúlt napokban is látták Tibit. A hívások alapján jól körülhatárolható volt az a külváros, ahol többen felismerni vélték a keresett fiút. Végül a legpontosabb felvilágosítást Tibi egyik alkalmi játszótársa, L. Béla adta. Egészen pontosan meghatározta, hogy a rendőrség hol keresse a fiút, akit aztán a bejelentés alapján azonnal meg is találtak.

– Én segíteni akartam Tibinek – mondta Béla. – Az borzasztó lehet, ha valakinek nincs hová hazamenni! Napokon keresztül itt játszottunk együtt és a nevén kívül szinte semmit sem tudtunk róla. De jókat mókáztunk! Olyan volt, mintha itt nőtt volna fel. Mindenkivel barátkozott, senkihez nem volt egy hangos szava. Egyébként én azt hittem, hogy itt lakik valahol a környéken, csak eddig nem találkoztunk. Aztán reggel, amikor bevittem az újságot édesapámnak, megláttam benne a fényképet, hát majdnem kiesett a kezemből a lap. Rögtön telefonáltam, nem töprengtem rajta egy percet sem. Nem tudom, most mit gondol rólam Tibi? Biztosan nem örül annak, hogy feladtam . . . Nem értem, hogy a csudába tudott mindenkit tizenkét évesen így átverni?

Ez a kérdés persze nemcsak Bélát foglalkoztatta. A rendőrségen is érdeklődve hallgatták a csavargás „professzorának" beszámolóját, hiszen ötvenegy napig bujkáló gyerekkel még nem találkoztak. Tibor készségesen mesélt mindenről.

„MI LESZ VELEM?"

– Az első éjszaka – kezdte – egy hatalmas épület lépcsőházának legfelső emeletén reszkettem. Alig tudtam egy órát szenderegni a zajoktól, ráadásul a kő kemény volt. Akadt a környéken egy barátom, de náluk csak később töltöttem pár éjszakát. Izgis volt, amikor Gáboréknál egy ágyneműtartóban bújtam el, amíg lefeküdt a család. De volt olyan is, ahol tudtak rólam a szülők. Úgy látszik, eggyel több gyerek már nem számított. Napközben sokkal könnyebb volt a helyzetem. A haver srácok mindig hoztak valamit enni. Aztán, bár szégyelltem a dolgot, de kéregettem is a felnőttektől. Egyszer valaki harminc forintot adott. Az eldobott üvegekből sem gond pár forintot összeszedni. Hatvannál kevesebb talán nem is volt nálam soha. Sokat jártam a városrész művelődési házába. Ott mindig lehetett valamit csinálni. Nem unatkoztam. A vezetőtől kezdve a takarítóig mindenki ismert, persze másnak, mint aki vagyok. Sokat kellett hazudnom, de elhittek mindent.

A dologban számunkra az a furcsa, hogy a felnőtt embereknek nem tűnt fel a délelőtt is, délután is körülöttük csellengő gyerek. Tibor segített takarítani, rendezgetni és mindent megcsinált, amire csak szükség volt. Úgy bántak vele, mintha hozzájuk tartozna. De az, hogy egy ilyen korú gyereknek iskolába kellene járnia, eszébe sem jutott senkinek.

– Persze, egész idő alatt tudtam, hogy ez így nem mehet a végtelenségig – folytatta Tibor. – De nem mertem jelentkezni. Ahhoz gyáva voltam. Furcsán hangzik, mégis örültem, hogy megtaláltak és vége szakadt a bujkálásnak. Nem tudom, mi lesz velem?! Apámhoz nem akarok visszakerülni. Jól bánt velem, de nem szerettem ott lenni. Édesanyámmal és a húgommal szeretnék lakni.

*

Nos, Tibor végül édesanyjához került. Állandó ellenőrzés alatt áll. Hivatásos pártfogó figyeli viselkedését. A történetnek ezzel tulajdonképpen vége is lenne. Remélhetőleg, Tibor a legközelebbi út előtt „megállj!"-t tud parancsolni magának. Viszont azoknak a felnőtteknek, akik több mint félszáz napon keresztül elnézték, hogy egy gyerek kószáljon közöttük, nem lett volna szabad tétlenkedniük. Igenis fel kellett volna emelniük a telefont – mint ahogyan azt L. Béla tette. Pedig ő „csak" gyerek . . .

Koncz Dezső

?!

Bocs, de most inkább nem szólok közbe. Azt hiszem, hiába is próbálnék, nem sikerülne. Hiszen a szünidei élményeitekről szóló beszámolók áradatként söpörnék el a hangomat. Legyen hát most először tiétek a szó! Egészen bizonyos, hogy a nyári, napfényes hónapok alatt, a pihenés idején, a seregnyi szórakozás, játék, sportolás, kirándulás közepette is „nyitva" tartottátok a szemeteket. Gondolom, találkoztatok, sajnos, olyan jelenségekkel, amelyek láttán elgondolkodtatok, esetleg meghökkentetek, sőt, talán fel is háborodtatok. Nos, ha felfigyeltek ilyesmire, akkor tulajdonképpen már el is indultatok azon az úton, amelyet végig kell járni ahhoz, hogy mindazt megszüntessük, ami mérgezi napjainkat.

Menjünk együtt! Közösen talán rövidebb úton, hamarabb célba érünk. Írjátok meg mindazt, ami véleményetek szerint fonákság volt a nyáron, ami boszszantott benneteket, ami esetleg egy egész közösség — kisebb, vagy nagyobb — érdekeit sértette. A nyilvánosság előtt bátran szólni emberi hibákról, gyengeségekről, hogy ne mondjam: vétkekről nem árulkodás, hanem szinte kötelesség. Ugyanis ez az egyik leghatásosabb módja annak, hogy közösen orvosoljuk „bajainkat".

Ezért várjuk türelmetlenül beszámolóitokat.

(bőcs)

MEDVE UTCA: 10 000 FORINT

Nagy sikerrel zajlott le június 7-én a Pajtás futás, amelyet szerkesztőségünk és a FUTAPEST klub közösen rendezett a Margitszigeten. Temérdek ajándék talált gazdára a résztvevők között. A fődíjat, amit a legtöbb résztvevőt mozgósító iskola részére írtunk ki, a tízezer forintos ajándékutalványt a II. kerületi Medve utcai Általános Iskola nyerte. Ötezer forintos ajándékutalványt szerzett a XI. kerületi Bocskai úti Általános Iskola. A díjakat szeptember 8-án 15 órakor adjuk át a győzteseknek a Pajtás szerkesztőségében.

A FUTAPEST klub következő nagy eseménye szeptember 12-én lesz a Pesthidegkúti repülőtéren. A DEIT-futást három kategóriában rendezik meg. A felnőttek 15, illetve 7 kilométeres távon, a gyerekek 3 kilométeren tehetik próbára edzettségüket. A rajt 16 órakor lesz. A futófesztivál színhelye az 56-os autóbusszal, illetve az 56-os villamossal közelíthető meg.

„SZEMEZNI" NEHÉZ

Az idén Gödöllőn rendezték meg az úttörő mezőgazdászok országos vetélkedőjét, ami a tudományos-technikai úttörőszemlének ebben az ágazatában éppen a tizedik volt. A gondosan előkészített jubileumi vetélkedő döntőjén a megyék képviselői műszaki és mezőgazdasági feladatokat oldottak meg.

A Fejér megyei Csákvárról, a Szabolcs-Szatmár megyei Dögéről és a Pest megyei Isaszegről érkezett versenyzők remekül szerepeltek, mi sem bizonyítja ezt ékesebben, ők vitték haza az aranydiplomákat,

amit elég nehéz volt megszerezni. Különösen a keresztezés, a szemzés bizonyult meglehetősen bonyolultnak számukra.

KERÉKPÁROS 1x1

Egy időben teljesen eltűnt. Nem bírta a versenyt a gyors és kényelmes autókkal, a többszáz köbcentis motorokkal. De a világ most újra hódol a kerékpárnak. Nyilván rájöttek az emberek, hogy túlságosan is szeretik a kényelmet, s ezt az érzésüket még fokozta a benzinárak hallatlanul nagy emelkedése is.

Nyilvánvaló, hogy ti is szerettek biciklizni, sokan saját kerékpárral is rendelkeztek. Az Országos Testnevelési és Sporthivatal nemrég jelentette meg „Kerékpáros 1×1" című kiadványát, amely a kerékpártípusoktól kezdve a közlekedési szabályokon át egészen az országúti versenyzés formájáig, szinte mindennel foglalkozik, ami a bringázással kapcsolatba hozható.

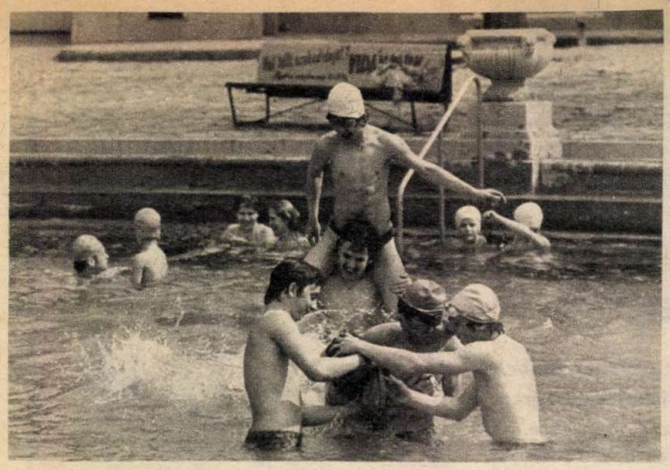

SZERVIZ

A szerelő — aki egyébként a meglehetősen gyakori „Apu" névre hallgat — az utolsó ellenőrzést végzi a „futóműveken" az első próbaút előtt. A „motor" úgy látszik már rendben van, bár a „jármű" egy kissé túlterheltnek tűnik. Viszont megvan az az előnye, hogy kellő bejáratás után önmagától válik egyre gyorsabbá és áramvonalasabbá.

És bármibe fogadjunk, hogy az első kilométerek után a szerelést és a karbantartást is önállóan végzi majd!...

MÁS „CSATÁK" ELŐTT

Szóval vége?! Mármint annak, hogy ilyen vidám lubickolással töltsük el egy-egy délelőttünket. A medencében lezajlott lovascsatákat hamarosan felváltják majd a matekpéldákkal vagy pedig a földrajzi nevekkel vívott „ádáz ütközetek."

CVÍDER BENEDEK BALLADÁJA I.

Ami engem illet, rólam nem kell többet tudni, mint azt, hogy Cvíder Benedeknek hívnak, és én vagyok a világ legbalszerencsésebb fickója.

Most is mi történt? Ellentétben az átlagemberekkel, részemről alig vártam már, hogy megkezdődjön a suli. Igaz, nem a megzabolázhatatlan tudásszomj tett türelmetlenné. Sokkal inkább a remény, hogy végre ismét viszontláthatom Réz Emerenciát, aki más, mint a többi lány. Elsősorban azért, mert szerinte más vagyok, mint a többi fiú. És egész nyáron nem láttuk egymást!...

Egészen természetes, hogy rögtön mellé somfordáltam a megnyitón... és rögtön torkon ragadott jeges kezével az iszonyú sors.

— Szia, Réz!... — mondtam sápadtan.

— Szia! — mondta ő is fakón, és abban a pillanatban mindketten tudtuk, hogy köztünk egy életre vége mindennek.

Réz Emerencia ugyanis öt centivel magasabb lett nálam a nyáron...

CSIP-CSIP CSÓKA

Értsd meg kedves Csókám, vége a vakációnak, az iskolába nem vihetlek magammal. Délután sietek hozzád, és mindent elmesélek. Óvakodj a szomszédék cirmos cicájától, mert mindig itt ólálkodik, és nem tudlak megvédeni.

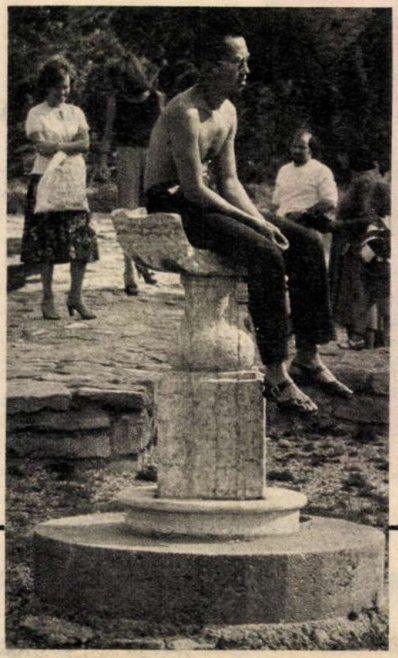

EGY KÉP — EGY MONDAT

És most hol folyik ki a víz a szökőkútból?

ÖTSZÁZ KILOMÉTER „NYEREGBEN"

Fegyverneken nagy hagyománya van a kerékpáros túrázásnak, országjárásnak. Tizennégy éve minden nyáron nyeregbe pattannak a fegyvernekiek, hogy barangoljanak hazánk különböző tájain. Így történt ez a mostani nyári szünidőben is. Húsz lány és fiú kerekedett fel, hogy végigtekerje az ötszáz kilométeres távot. Az útvonal többek között Aggteleket, Miskolcot, Hortobágyot és Nyíregyházát érintette. A tizenegy napos túrán az egyik pihenőnap éppen Nyíregyházán volt, ott kapta lencsevégre a „konvojt" fotóriporterünk.

A VADMOTOROS

— Furcsa helyen viseled ezt a pöttyös kendőt — szólítottuk meg Vácrátóton a 12 éves P. Tibort. — Mi történt a kezeddel?

Vállvonogatva, kurtán válaszolt:

— Levágtam az egyik ujjamat. Van egy bátyám és mindkettőnknek egy-egy motorkerékpárunk. Gyorsabban vettem a kanyart, megcsúsztam, s a lánc közé szorult az ujjam. Enynyi az egész.

Ennyi az egész? A barátoknak tetszik a vagány vadmotoros, de ő a KRESZ szabályait nem ismeri, a szülőktől kapott 50 cm³-es motorral rendőrségi engedéllyel sem közlekedhetne. A jobb kezén már csak négy ujja van. Gépkocsivezető szeretne lenni.

Hivatásos.

MÚZEUM AZ UTCÁN

Az Országos Hadtörténeti Múzeum (Budapest, I. Tóth Árpád sétány 40. — 1250) MÚZEUM AZ UTCÁN címmel történeti — hadtörténeti emlékhelyeink meglátogatására hívja többek között a fővárosi általános iskolásokat. Mindazok, akik egyénileg, vagy csoportosan részt kívánnak venni, a Hadtörténeti Múzeumban, a Szabó Ervin Könyvtár I., II., III., IV., XI. kerületi fiókkönyvtáraiban, a Zrínyi Katonai és a Kossuth Könyvkiadó könyvesboltjaiban és néhány nagyobb kerületi könyvesboltban beszerezhető „Hadinapló" kitöltésével pályázhatnak.

A „Hadinapló" tartalmazza a „Múzeum az utcán" játék állomásait, amelyeket fel kell keresni. A séta 1981. október 1-én indul és 1982. április 20-ig tart. Az állomások tetszés szerinti sorrendben látogathatók. A „Hadinapló"-t kitöltve, a résztvevő nevének, címének, életkorának megjelölésével 1982. április 20-ig kell visszajuttatni az Országos Hadtörténeti Múzeum előcsarnokában elhelyezett gyűjtőládákba. Az ünnepélyes eredményhirdetésre és a jutalmak átadására 1982. május 9-én kerül sor.

BEMUTATJUK . . .

. . . Széles Lászlót, a fehérgyarmati 1. számú Általános Iskola „öregdiákját", aki a nyáron első helyezést ért el az országos vers- és prózamondó verseny csillebérci döntőjén. Laci a sikerhez vezető útról ezt mondta:

— Hatodikos voltam, amikor Tóth Lászlóné tanárnő irodalmi szakkörének tagja lettem. Az az igazság, hogy nagyon rosszul beszéltem, s a szüleim csodálkoztak: mivel vadított meg így Tóth tanárnő, hogy hagytam a játékot, s órákig gyakoroltam a tükör előtt? Most már tudom: megérte. A csapattól elküldtek a városi-járási Kazinczy versenyre, ahol győztem.

MACSKALAK

Még ötödikesek voltak a Kecskeméti Kodály Zoltán Ének-Zenei Tagozatú Általános Iskola Macska őrsének tagjai, amikor úgy döntöttek, búvóhelyet alakítanak ki maguknak.

— Volt valamilyen határozott elképzelésetek? — kérdeztük Ittzés Tamás őrsvezetőt.

— Csak annyi, hogy magunk legyünk. Az őrs egyik tagja, Garay Géza szólt, hogy náluk van egy használaton kívüli padlás, talán ott lehetne . . .

— Hogyan fogtatok hozzá?

— Géza szülei megengedték, hogy a padláson búvóhelyet csináljunk. Először is alaposan kitakarítottuk. Aztán kaptunk egy használt pévécé-lapot, az lett a szőnyeg. Készítettünk polcokat a könyveknek. Most már van három székünk is.

— Mikor találkoztok?

— Kéthetenként mindig, de ha van megbeszélnivalónk, akkor gyakrabban.

Az első sikerek után arra gondoltam, színész leszek. Jól jött, hogy a szentesi gimnáziumban — ide vettek fel — indult egy irodalmi-drámai osztály. Hatan vagyunk fiúk. Innen talán egyenesebb út vezet a főiskolára.

ABLAKOT NYITUNK A VILÁGRA

A kicsinyített földgolyó képe jelzi: az írás a világ egy-egy fontos eseményéről szól. Vagy kevésbé fontosról, de érdekesről. Vagy egy országról. Vagy egy külföldi kalandról. Olyasmiről, amiről az emberek beszélni szoktak. Mert az emberek egyik kedvenc témája a világ. A nagypolitika. Vagy a kisebb.

Ez teljesen érthető, mert manapság nem lehet bezárni egy ország kapuját, sőt egy házét vagy egy lakásét sem, de még a legkisebb szoba ajtaját sem lehet betenni, mondván: itt minden a legnagyobb rendben van, és az is marad. Sajnos, ez nem megy. Éppúgy, ahogy hat ránk a nap sugárzása, a szél, az őszi pára, ugyanúgy hat ránk a világhelyzet. Az országra, de még a lakásra, sőt a szobára is, amiben ülünk. Nem felejtem el egyik fiatalkori élményemet. A KISZ Központi Művészegyüttesének tagja voltam, előadásra készültünk. A színház előtt találkoztam egy – akkor nálam sokkal idősebb – újságíró barátommal, aki a kérdésre: „Mi a bajod?" azt felelte: „Válság". A nevezetes kubai rakétaválság volt ez, húsz évvel ezelőtt. Kuba partjainál farkasszemet néztek egymással a szovjet és az amerikai hadiflotta hajói. Egyetlen lövés kellett volna csak. Sok ezer kilométerre voltak tőlem a flották. És én a színpadon belesültem szerepembe.

A rakétaválság rendeződött. S azóta sok más válság is. A világ elkerülte a „Nagy Háborút". De a világ ismerete nélkül, a világban végbemenő mozgások tudása nélkül olyanok vagyunk, mint az indiai földműves, aki sétál a dzsungelben és érzi-hallja vagy csupán érezni-hallani véli, hogy a bozótban tigris ólálkodik. Lehet, hogy nincs is tigris. De ha szemtől szembe ismerjük a dolgokat, akkor esetleg megszűnhet a szorongás.

Mostantól kezdve én szerkesztem a Világlátó rovatot. Illik, hát bemutatkoznom. Újságíró vagyok. Amióta csak kikerültem az iskolapadból. Először sportújságíró voltam, tudósítottam a teljesítményekért folyó emberi (sőt, helyenként emberfeletti, néha meg már embertelen) küzdelemről. Aztán Magyarországon utaztam, az országgal ismerkedtem. Tizenegy éve pedig a Népszabadságnál a világról, a nagypolitikáról írok. Bejártam a világ félszáz országát, munkám jó néhány háborúba, forradalomba sodort el. Megismerkedtem magas rangú államfőkkel, politikacsinálókkal és rengeteg emberrel, aki a politikának átélője. Vagyis hétköznapi ember. Olyan, mint a világ népességének túlnyomó többsége. Öt éven át Egyiptomban éltem, egy sajátos, szép, magyarnak előbb kicsit furcsa, aztán nagyon megszeretett világban. Erről egyszer talán még írok. Eddig már három könyvem látott napvilágot, a negyedik – remélem nemsokára megjelenik – nektek szól, Pajtás-korúaknak a kairói életről. Főszereplője, Gábor fiam – egyik társatok. Talán ezért is esett rám a Pajtás választása. Ígérem, a Világlátóban olyan dolgokról lesz csupán szó, amelyek Gábort és társait is érdeklik.

Kereszty András

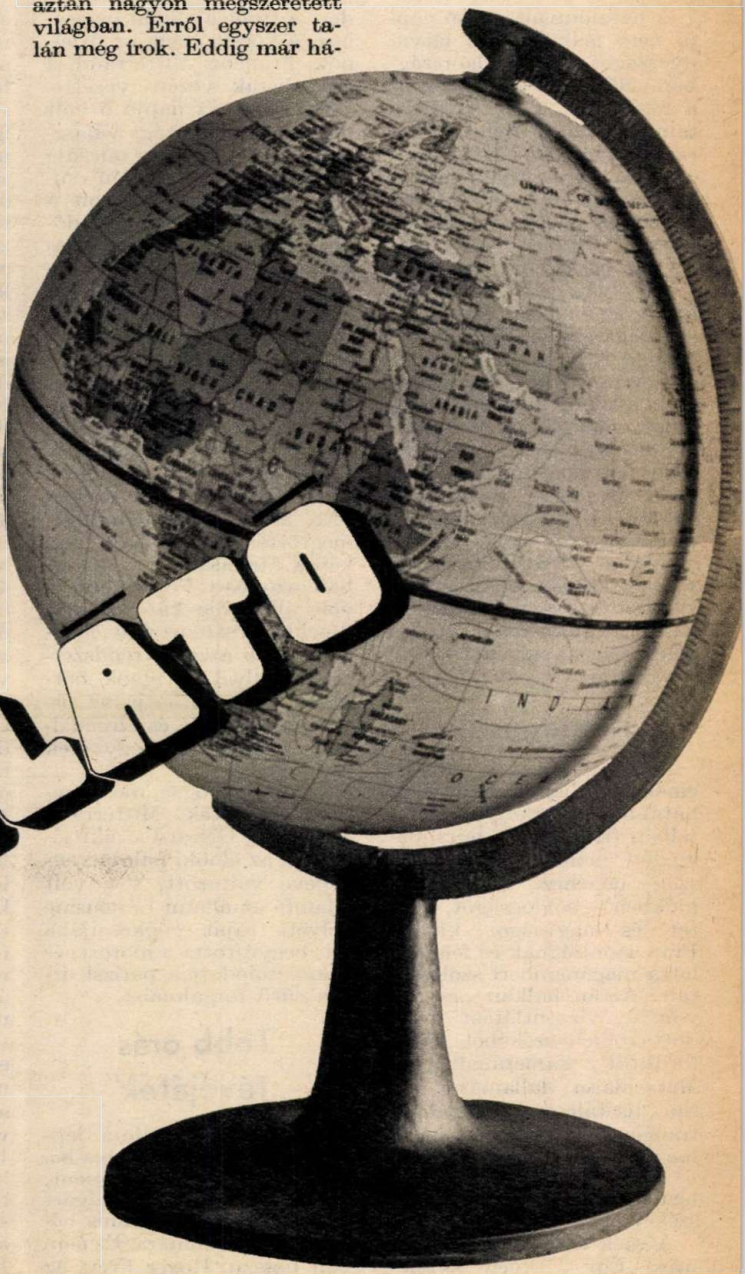

Mai számunktól kezdve rendszeresen találkoztok majd a földgömbbel lapunk valamelyik oldalán.

AZ ELNÖK ELSŐ NAPJA

A választást megelőző izgalmas órák, az eredményt követő ünneplések ma már történelemnek számítanak. Az elnök első napja még nem hozott lényeges változást Franciaország életébe, idővel mégis ez az időpont szerepel majd a krónikákban fordulópontként, ha egyáltalán sor kerül majd valamilyen fordulatra . . .

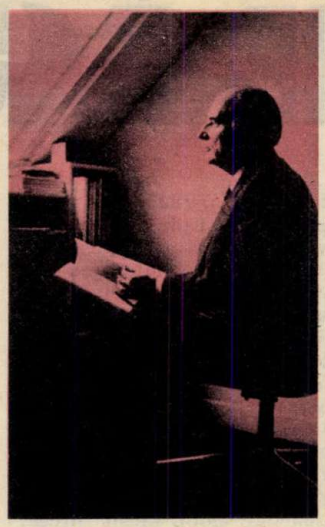

A hatalomváltás első napja nem nélkülözte a látványosságot Franciaországban. Május 21-én leköszönt a régi elnök, Giscard d'Estaing és átadta helyét a hatalom új birtokosának, Francois Mitterrand-nak, aki a legutóbbi elnökválasztáson többséget szerzett. Valery Giscard d'Estaing távozásáról az egyik lap azt írta, hogy olyan volt, mint egy király lemondása. Giscard-t ellenfelei és barátai már korábban is gyakran nevezték a köztársasági Franciaország modern kori uralkodójának, nem csupán arisztokratikus megjelenése, választékos beszéde miatt, hanem azért is, mert valamilyen módon az abszolút hatalom megtestesítője volt az országban. Giscard távozása valóban stílusos távozás volt. Illett ahhoz a politikushoz, akit a karikaturisták hosszú fehér parókával, koronával ábrázoltak.

Kézfogások

A választásokon vesztes elnök egy barokk szobában hatalmas, magányos bőrfotelban (trónuson?) búcsúbeszédét mondta Franciaország népéhez. „A nehéz időkben" boldogságot, jólétet és nagyságot kívánt Franciaországnak és felajánlotta magánemberi szolgálatait. Aztán halkan „au revoir"-t, viszontlátást mondott, fölkelt székéből, hátat fordított a kamerának, és a Marseillaise dallamára lassan kisétált a teremből. A francia nemzeti himnusz a megüresedett teremben még 53 másodpercig szólt, miközben a kamerák Giscard üres székére irányultak.

A szék azonban nem volt üres. Egy Citroen közeledett a francia elnöki palotához, a kocsit maga az új elnök, Francois Mitterrand, a szocialisták vezére vezette. Több mint tíz napja ő volt már Franciaország választott elnöke. Giscard búcsúja a televízió képernyőjén csupán befejező aktusa volt a választásokkal megkezdődött folyamatnak. Franciaország új elnöke az Elysée-palotába sötét, egyszínű flanellöltönyben érkezett, s vörös nyakkendője jelezte szocialista mivoltát. Giscard a lépcső tetején állt, kezet nyújtott. Aztán utódját bevezette az ovális irodába, amely a palota kertjére néz. A két elnök – a régi és az új – 45 percen át beszélgetett. Mint utóbb mondták: megtörtént a hatalom „jelképes átadása". A valóságban azonban Franciaország volt államfője katonai kérdésekbe avatta az újat. Megismertette azzal a rendszerrel, amellyel az elnök bármikor mozgósíthatja az ország hadseregét és elrendelheti a nukleáris fegyverek bevetését.

Újabb kézfogás, most szerepet cseréltek. Mitterrand kísérte ki Giscard-t, aki elnökből az elnöki palota vendégévé változott, s a volt államfő az állami Limousine helyett saját gépkocsijába ült, begyújtotta a motort, és bekapcsolódott a párizsi utcák sűrű forgalmába.

Több órás „tévéjáték"

Mitterrand a palota lépcsőjéről a Salle des Fetes-be, az ünnepi terembe ment, ahol jó néhány meghívott vendég várt a hivatalos beiktatási ceremóniára. Ez nem volt hosszú. Roger Frey, az alkotmánybizottság elnöke néhány szóban bejelentette azt, amit mindenki tudott, hogy a május 10-i választásokon Mitterrand győzött, így ő lett Franciaország elnöke. Nem sokkal volt hosszabb az új államfő első beszéde. Pontosan négy percig tartott. „Egyetlen győztese volt a május 10-i választásoknak – a remény. Hadd legyen ez Franciaország közös célja a jövőben." Ezután egy hivatalos szóvivő ismertette Mitterrand első döntését: az új kormányt. A hivatalos program folytatódott. De mégsem úgy, ahogy az Franciaország korábbi elnökeinek beiktatásakor volt szokásos. Először is azért, mert a televízió egyenes adásban minden mozzanatot közvetített. Az elnökség első napja így Giscard búcsújától kezdve egyetlen, órákon át tartó tévéjátékká változott. A Diadalívnél levő ismeretlen katona sírja hagyományosan az elnök első zarándokhelye. A baloldal elnöke azonban a Szajna másik partján levő Pantheont is felkereste. Az Orchestre de Paris Beethoven Örömódáját játszotta: „Testvéred lesz minden ember merre lengnek szárnyaid." S a kripta labirintusában Mitterrand épp oly magányosan, miként Giscard elhagyta elnöki székét, előbb az ellenállás hősének, Jean Moulinnek sírjához ment, s egy szál vörös rózsát helyezett a kőemlékre, majd Jean Jaurès-nek, a francia szocializmus apjának síremlékére tette virágát. Miután az elnök a Pantheont elhagyta, s odakint az ujjongó, tomboló tömeg fogadta, ismét megszólalt a Marseillaise, ezúttal azonban más ritmusban. Pattogóbban, gyorsabban, mint ahogy azt megszokta Franciaország. Mitterrand maga adott utasítást az új ritmusra, így kívánta jelezni azt, hogy fölgyorsul a politikai élet ezentúl az országban.

Ha ideges – politizál

A jelképes ceremóniák után a délután és az este a munkáé volt. Az új elnök miniszterelnökével az ország gazdasági helyzetéről tanácskozott. Aztán hazament. Úgy döntött ugyanis, hogy az estét nem tölti még az elnöki palotában, ahol Giscard d'Estaing (és felesége) ízlésével berendezett bútorok voltak, jobban megszokta saját házának padlásszobáját és a széket, ahol lefekvés előtt olvasni szokott. Az olvasás az új elnök első számú szórakozása, idegnyugtatója. Önéletrajzában („Az igazságom") így írt: „Gyermekkoromban egy másik évszázadban éltem és nem kis erőfeszítésembe került, hogy saját korunkba átugorjak." Kedvenc írói: Balzac, La Martine, Maurice, Barres. A krónika nem jegyezte fel, hogy Mitterrand a beiktatás napján hallgatott-e zenét, de ha hallgatott – és ez érdekes –, akkor semmiképpen sem XIX. századit, mert íróitól eltérően kedvenc zeneszerzői jelen korunk komponistái, Honegger, Bartók, Sosztakovics.

A zene és az irodalom az új francia elnök számára olyan sokat jelent, hogy titkára, az amerikai Time magazinnak így nyilatkozott: „Ha a dolgok jól mennek, s leülsz vele beszélgetni, akkor a téma csupán egy író vagy egy zeneszerző lehet.

Én mindig tudom, hogy mikor ideges. Ebben az esetben a politikáról társalog."

A dolgok változnak. Francois Mitterrand a jövőben akkor is a politikáról kényszerül majd beszélgetni, ha a lehető legnapsugarasabb kedvében van. Mert az mégiscsak nehezen elképzelhető, hogy Franciaország államfője külföldi vendégeivel vagy munkatársaival Saint-John-Perse költeményeit elemezze a világ helyzete helyett. A kedvtelésekre csak munka után jut majd idő.

Reménytelen harc

A Paris Match április végén megkérdezte az elnökjelölteket: milyen az egészségük? A körkérdésből tudjuk, hogy Francois Mitterrand 176 centi magas, 85 kiló, vérnyomása egy húszévesé, 120/80, egyetlen betegsége volt: vakbélgyulladás, nem dohányzik, igen ritkán iszik alkoholt. Naponta nagyokat sétál és hetente egyszer egy óra hosszat teniszezik. De még Francois Mitterrand gyermekei is egészségesek (az egyik fia 34, a másik 32 éves) és semmiféle gyerekbetegségük sem volt. Amikor a riporter megkérdezte tőle, mennyit dolgozik naponta, közölte, hogy nyolc órát, s egy perccel sem tovább. Három héttel később egy újabb kérdésre az elnökjelöltből államfővé előlépett Mitterrand megjegyezte: „Azt hiszem, mostantól kezdve reménytelen harcot indíthatok a nyolcórás munkaidőért."

Elnökségének második napja (csakúgy, mint az első) mutatta, hogy a korábbi rendszeres időbeosztásból semmi sem lesz. Reggel 7-kor kezdett dolgozni (az Elysées-palota föld alatti termét, a Jupiter-szobát keresse fel, ahol gyakorlatban is megismerkedett azzal, amiről Giscard elméletben tájékoztatta: az elnök kezében levő nukleáris hatalommal.) Este 10-kor pedig még irodájában ült és a nemzetgyűlési választások esélyeiről tanácskozott munkatársaival.

Giscard ezen a második napon a Loire völgyében levő Authon városka Giscard-kastélyában pihent. Utóda pedig átvette Franciaország kormánykerekét. Az utcán még a második napon is a változást akaró tömegek ünnepeltek, de hogy Mitterrand fordít-e a kormánykeréken, s Franciaország valóban új vizekre hajózik, azt megmondani senki sem volt képes.

K. A.

A KISLABDA-HAJÍTÁS GYŐZTESEI A DOBOGÓN, MÁSODIK: ZÁTROK, HARMADIK: VARGA

NÉGYTUSA ARTEKBEN

VERSENY A BARÁTSÁGÉRT

A MAGYAR KÜLDÖTTSÉG AZ ARTEKI ÚTTÖRŐTÁBOR TENGERPARTI STRANDJÁN

A repülőtér várótermében felcsattant a vastaps. A seremetyevói légikikötőben várakozók már régen megfeledkeztek az utazás izgalmairól. Figyelmüket teljesen lekötötte a rögtönzött hangverseny. Hol spanyol, hol angol nyelven csendült fel egy-egy dal, s az énekszó nyomába szegődő kíváncsi hallgatónak mind nagyobb embergyűrűn kellett keresztülvergődnie, ha nézővé is akart válni. Az előcsarnok két, viszonylag távoli csücskében egy maroknyi kubai gyerek, illetve egyesült államokbeli diák nótázott önfeledten. Az amerikaiak gitárkísérettel énekeltek, a kubaiak doboltak – mindenen, amit csak elértek, asztalon, egymás hátán, lábán.

És minden dal után felzúgott a taps. Aztán egyszer csak, észrevétlenül a két társaság egy asztal mellé telepedett le. És ettől kezdve együtt énekeltek. Az egyik amerikai fiú sárga trikóján írás hirdette: szovjet–amerikai baráti társaság.

– Hová utaztok – kérdeztem.

– Artekbe, a nemzetközi úttörőtáborba. New Orleansból jöttünk hárman, a többiek, kilencen Bostonban laknak.

Ennél többet nem lehetett kihúzni belőle, újra a többiek felé fordult és harsogta: „Venceremos, venceremos...”

A kubai legényekkel több szerencsém volt. A hosszúra nyúlt Ramiro Gonzales készségesen elmesélte, hogy szintén Artekbe tart. Havannából érkezett, 1968-ban született, s annak a kubai atlétacsapatnak a tagja, amelyik részt vesz a XXV. nemzetközi barátság atlétikai négytusaviadalon.

A szimferopoli járat utasait beszálláshoz kérték. Az amerikai, kubai gyerekek szedelőzködtek, együtt indultak énekelve a repülőhöz. Egy nagy csoport, még tovább várakozó utas egészen a kijáratig velük ment – tapsolva.

NEGYVEN FOK ÁRNYÉKBAN

Ez a taps végigkísérte egész utamat a csodálatos fekete-tengeri úttörőparadicsomban. Néhány nap múlva ugyanis mindkét fiúval ott találkoztam.

Az amerikai legény neve – az arteki úttörőtáborban már megtudtam – Robert Driwell, helyesebben inkább a Bobby megszólítást kedveli. Bobby egy kulturális bemutatón aratott nagy sikert gitárjával és dalaival, míg Ramiro a nagyszabású atlétikai verseny hőse lett. Alustában. Új „Barátság” csúcsot állított fel a kislabdahajításban 106,62 méteres dobásával.

Mellesleg a magyar Zátrok Zsolttal vívott óriási küzdelmet. Előbb ugyanis Zsolt javította meg a rekordot, aztán Ramiro túlszárnyalta. Az utolsó sorozatban Zsolt dobott utolsóként, hatalmas kiáltással hajította el a labdát, mindenki lélegzetvisszafojtva leste, hol esik le. Nem sok hiányzott Zsolt győzelméhez, 106,10 méter volt az eredménye.

– Nagyon nehéz verseny volt – mondta az eredményhirdetés után a magyar fiú –. Harmincöt-negyven fokig szaladt a hőmérőben a higanyszál, árnyékban is. Örültem ennek a nagy dobásnak, s szívből gratuláltam Ramirónak, végül is ő hozta ki belőlem ezt a nagy eredményt.

Eredmények. Lányok. 60 m. futás: 1. Mihoreanu (román) 8,0 másodpere, 2. Kidu (román) 8,0, 3. Kozireva (szovjet) 8,0. ... 4–5. Antal Mária és Rappai Mónika 8,1, ... 9. Rehóesin Mária 8,2 ... 15. Kovács Judit 8,3, ... 22. Krupánszi Judit 8,4 ... 47. Ladányi Andrea 8,8.

Magasugrás: 1. Kozireva 165 centiméter, 2. Pjaszta (lengyel) 165, 3. Rappai 162, ... 13. Ladányi 156, ... 20. Krupánszki 150, ... 38. Rehóesin 135, ... 40. Antal 135, ... 44. Kovács 130.

Kislabdahajítás: 1. Gavrilok (román) 66,43 méter, 2. Merzlikina (szovjet) 65,38, 3. Boesarnikova (szovjet) 63,84 ... 6. Kovács 60,09, ... 8. Rappai 58,64, ... 15. Rehóesin 53,00, ... 17. Krupánszki 52,68, ... 37. Antal 45,24.

500 m futás: 1. Kidu 1,16,4 másodpere, 2. Szejho 1,18,2, 3. Kasztiló 1,18,6 ... 8. Rehóesin 1,21,3, ... 10. Kovács 1,21,5, ... 30. Krupánszki 1,25,3, ... 34. Antal 1,26,5, ... 38. Rappai 1,27,0, ... 46. Ladányi 1,30,5.

Összetett: 1. Merzlikina 429 pont, 2. Mataseva (bolgár) 426, 3. Boesarnikova 425, ... 5. Rappai 421, ... 15. Kovács 387, ... 18. Rehóesin 383, ... 20–21. Krupánszki és Ladányi 382, ... 36. Antal 352.

Csapat: 1. Szovjetunió 2072 pont, 2. Románia 1993, 3. Bulgária 1969, 4. Magyarország 1955.

Fiúk. 60 m. futás: 1. Gonzales (kubai) 7,2, 2. Szereesile (román) 7,2, 3. Reszo (kubai) 7,2, ... 16. Ambrus Attila 7,6, ... 23. Kamen Tibor 7,6, ... 28. Horváth Attila 7,7, ... 36. Molnár Csaba 7,8, 37. Zátrok Zsolt 7,8, ... 41. Varga Attila 7,9.

Magasugrás: 1. Nikolov (bolgár) 181, 2. Grigorov (szovjet) 178, 3. Mruz (lengyel) 175, ... 19. Kamen 163, ... 24. Ambrus 160, ... 26. Molnár 160, ... 31. Horváth 155, ... 32. Varga 155, ... 41. Zátrok 150.

Kislabdahajítás: 1. Gonzales 106,62, 2. Zátrok 106,10, 3. Varga 99,90, ... 12. Molnár 80,26, ... 14. Kamen 79,12 21. Horváth 76,46, ... 55. Ambrus 58,64.

800 m. futás: 1. Szamokuvlier (bolgár) 2,05,0, 2. Grisakov (szovjet) 2,05.5, 3. Reszo 2,05.9, ... 12. Ambrus 2,10,0 13. Horváth 2,10,0, ... 27. Molnár 2,16,4, ... 29. Kamen 2,16,6 ... 50. Varga 2,26,3, ... 59. Zátrok 2,31,1.

Összetett: 1. Viszoekij (szovjet) 473, 2. Szamokuvliev 445, 3. Reszo 432, ... 16. Kamen 384, ... 18. Horváth 383, ... 22. Molnár 374, 23. Varga 371, ... 25. Zátrok 369, 26. Ambrus 367.

Csapat: 1. Szovjetunió 4145, 2. Románia 3977, 3. Bulgária 3919, 4. Magyarország 3836.

A lányok és a fiúk versenye egyaránt szoros küzdelmet hozott. Különösen a lányok haladtak fej-fej mellett. Az összetett versenyben például Rappai Mónika – a legjobb magyar – az ötödik helyen végzett, de csak nyolc (!) ponttal maradt le az első helyezett szovjet kislány mögött.

CENTIMÉTEREKEN MÚLT

– Hej, ha megfutom azt az időt 60 méteren, ami az úttörő-olimpián, Nyíregyházán sikerült, akkor talán én nyerek – sopánkodott. – Itt most 8,1-del is elöl végeztem, de 7,8-del esetleg aranyat is szerezhettem volna.

Bizony, tizedmásodperceken, centimétereken múlt minden helyezés. Végül mindkét együttesünk a negyedik helyen végzett – tizenegy induló ország között. A lányok tizennégy (!) a fiúk nyolcvanhárom ponttal „csúsztak” le a dobogóról.

Mindez azt tükrözi, hogy a CIMEA védnökségével, évről évre megrendezett viadal egyre rangosabb nemzetközi sporteseménnyé válik. Negyedszázaddal ezelőtt lengyel testvérlapunk a Swiat Mlodych kezdeményezésére jött létre ez a versenyforma, akkor elsősorban a különböző országok gyermekeinek barátsága volt a legfőbb cél. Ez ma is változatlanul lényeges összetevője a barátságversenynek, de jelentős mértékben fokozódott a sportértéke is. A jubileumi versenyt a Komszomol, a szovjet úttörőszövetség és a Pionyerszkaja Pravda rendezte – kitűnően. Anatolij Iszajev, a Pionyerszkaja Pravda sportrovatának vezetője elmondta, hogy a Szovjetunióban 17 millić gyerek vett részt a négytusa előversenyein, s a legjobb csapatok kerültek ide. Nos, a volgográdi lányok és a timertani fiúk valóban bizonyították felkészültségüket, elsők lettek a versenyben.

MAGASABB RANGON

A szakemberek egyöntetű véleménye szerint ez a rendezvény – a színvonalat tekintve – méltán lehetne az atlétikai ifjúsági barátság-verseny „előjátéka”. Ez szolgálná igazán az atlétika valódi fejlődését a részt vevő országokban. Jó lenne, ha a Magyar Atlétikai Szövetség is felfigyelne a „Barátság” négytusaviadalra, esetleg az itt szereplő magyar atléták eredményeit számításba vennék a minősítésekkor. És az sem ártana, ha az úttörő-olimpia rendezői is tekintettel lennének arra, hogy milyen versenyszámok szerepelnek e nemzetközi négytusaverseny műsorán, s ehhez igazítanák az úttörő-olimpia programját. Végtére is, nehéz méltón képviselni hazánk színeit a nagyvilág előtt egy olyan versenyen, amelyben a magasugrás döntő szerepet játszik, ám nálunk nem vették be az atlétikai ötpróba számai közé. Sürgető gond ez, különösen akkor, ha arra gondolunk, hogy előbb-utóbb a barátság négytusaviadal valóban az IBV-hez hasonló esemény lesz – természetesen megőrizve eredeti célját: azt, hogy a különböző népek gyerekei minél szorosabb barátságot kössenek egymással.

Bőcs Ferenc

JAVULÓ JÁTÉK JELLEMEZTE A LABDARÚGÓ TORNÁT

CIMEA VIKI IS MEGTISZTELTE A MEGNYITÓ ÜNNEPSÉGET

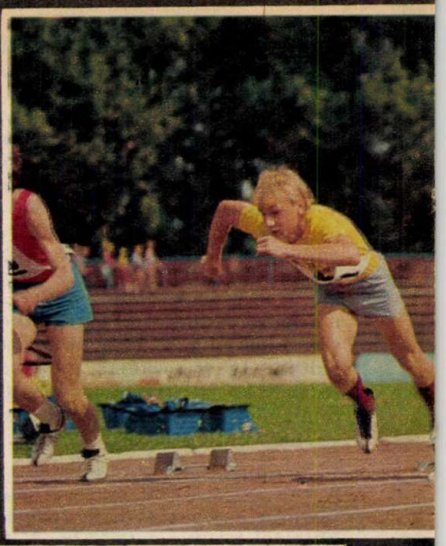

AZ US
SZÁM
VOLN

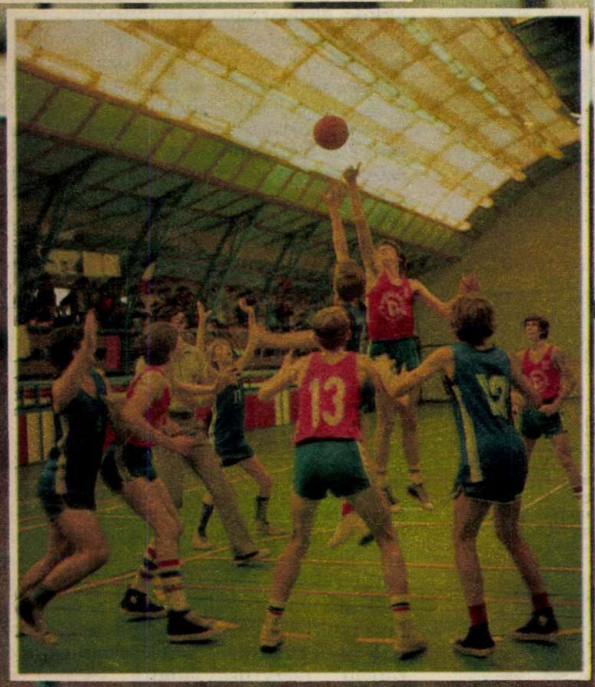

NŐTT
AZ ÁTLAGMAGASSÁG
ÉS A SZÍNVONAL
A KOSÁRLABDÁZÓK
MEZŐNYEBEN

A LEGJOBB
TÁVOLUGRÓK
570 CENTIMÉTERNÉL
IS MESSZEBB UGROTTAK

NYÁRI ÚTTÖRŐ OLIMPIA
XVII.
1981
NYÍREGYHÁZA

HÉT FÉNYES NAP

AZ ATLÉTIKA ISMÉT AZ ÉRDEKLŐDÉS KÖZÉPPONTJÁBA KERÜLT

Júniusban egy héten át Nyíregyháza volt a magyar úttörősport „fővárosa". A XVII. nyári úttörő-olimpia országos döntőjében kétezerötszáz általános iskolás versenyzett a helyezésekért. A viadal ezúttal is nemzetközi rangra emelkedett, a Művelődési Minisztérium meghívására tizenkét lengyel sportoló érkezett hazánkba. A gdanski 75. számú általános iskola tanulói atlétikában álltak rajthoz.

Hét napig lengett az olimpiai lobogó a nyíregyházi stadion zászlórúdján. Ez a hét gyorsan elrepült, mindig így van ez, ha érdekes, vidám események töltik ki napjainkat. Szabolcs-Szatmár megye székhelyén ezúttal ebből nem volt hiány, mint ahogy izgalomban, színvonalas mérkőzésekben, jó eredményekben is bővelkedett ez a viadal. Erről tanúskodik képriportunk is.

...ZÓ
...K LEHETTEK
...A JOBBAK...

FOTÓ: SZALAY BÉLA

A XVII. NYÁRI ÚTTÖRŐ OLIMPIA GYŐZTESEI

Testnevelési osztályok versenye: Atlétika, öttusa, leányok: Debrecen, Bocskai I. Ált. Isk. 1742 pont. (Erdei Gabriella, Fekete Ildikó, Németh Beatrix, Abai Erzsébet Megyeri Emőke, Ladányi Andrea). Testnevelő tanár: Major Júlia. **Fiúk:** Debrecen, Bocskai I. Ált. Iskola 1523 pont (Ötvös Gyula, Gökler Lajos, Varga István, Szilágyi Tamás, Takács Imre, Sebestyén Zsolt). Testnevelő tanár: Kovács Csaba.

Torna csapatverseny, leányok: Dunaújvárosi Vasvári P. Ált. Isk. 89,70 pont (Czigler Anna, Antal Mária, Hódosi Ágnes, Rozs Andrea, Bartalos Erika, Szalay Lilla). Testnevelő tanár: Dr. Rozs Andrásné. **Fiúk:** Debrecen, Bocskai I. Ált. Isk. 86,65 (Takács Imre, Gökler Lajos, Szilágyi Tamás, Ötvös Gyula, Sebestyén Zsolt, Varga István). Testnevelő tanár: Kovács Csaba.

A TESTNEVELÉSI OSZTÁLYOK ATLÉTIKAI ÉS TORNA ÖSSZESÍTETT VERSENYÉNEK EREDMÉNYE: 1. Debrecen, Bocskai I. Általános Iskola. 2. Dunaújváros, Vasvári Pál Általános Iskola. 3. Budapest XXI., Szárcsa úti Általános Iskola.

Atlétika, öttusa, leányok: Szolnok, Mátyás kir. úti Általános Iskola (Szekeres Judit, Sándor Rozália, Bak Gabriella, Paczali Márta, Enyedi Andrea, Kemény Marietta). Testnevelő tanár: Zsemberi Borbála. **Fiúk:** Zalaegerszeg, Killián Ének-zene tag. Ált. Iskola (Szekeres Péter, Varga Attila, Kerkai Attila, Dér Gyula, Bronyák Miklós, Vucskó János). Testnevelő tanár: Molnár István.

Kajak-kenu, leányok: EK – 1500 méter; Bazsó Andrea (Leninváros, 4. sz. Ált Isk.) Edző: Jancsár László. K – 1500 m: Panekám Éva (Győr, Kossuth Ált. Isk.). Edző: Pártos István. TC – 4 500 m: Tőkés Edina – Csepregi Mária – Nagy Erika – Tőkés Anita (Tiszadob, Ált. Isk.). Edző: Dr. Kiss József. K – 2 500 m – Nagy Katalin – Sziva Brigitta (Budapest, Vihar úti Ált. Isk., Budapest, Zápor u. Ált. Isk.) Egyesületük: Újpesti Dózsa. Edző: Fábián Lászlóné. MK – 1 2000 m: Onestyák Lívia (Budapest, Bajcsy-Zs. úti Ált. Isk.). Egyesülete: Budapesti Spartacus. Edző: Pető Péterné (Horváth Mária). **Fiúk:** TC – 4 500 m: Szabó Attila, Keserű János, Szikora Tibor, Sváb István (Kiskunlacháza, Ált. Isk.). Edző: Balogh László. EK – 1 500 m: Szemán Zoltán (Tiszafüred, Ált. Isk.) Edző: Márton Ferenc. C – 1 1000 m: Horváth Tamás (Budapest, Bocskai u. Ált. Isk.). Edző: Kárpi Dániel. K – 1 1000 m: Gonda Béla (Mezőtúr, 3. sz. Ált. Isk.) Edző: Szücs János. C – 2 1000 m: Szabados Zsolt, Hegyi Béla (Budapest, Május 1. úti Ált. Isk., Budapest, Kőbányai úti Ált. Isk.). Egyesületük: Bp. Építők SE. Edző: Fövényesi Attila. K – 2 1000 m: Kole Tamás, Joó Lajos (Budapest Szív u. Ált. Isk., Budapest, Bakáts téri Ált. Isk.). Egyesületük: Bp. Építők SE. Edző: Martinek Péter. MK – 1 2000 m: Major Róbert (Szeged, Dózsa Gy. u. Ált. Isk.) Egyesülete: SZEOL. Edző: Váradi Pál. IC – 4 2000 m: Zelier Ferenc, Kovács Ernő, Práth Károly, Perger György (Bp., Kiscelli u. Ált. Isk., Bp., Vörösvári u. Ált. Isk., Bp., Zápor úti Ált. Isk., Bp., Bárczi úti Ált. Isk.). Egyesületük: BSE. Edző: Szabó István.

Kézilabda, leányok: Nyíregyháza, 4. sz. Ált. Iskola (Varga Éva, Mogyorós Judit, Berei Andrea, Gyimesi Erzsébet, Szántó Anna, Moravecz Marianna, Ágoston Valéria, Moravszki Marianna, Pap Katalin, Treszkai Tünde, Simon Edit, Szabó Gabriella). Testnevelő tanár: Hadabásné Alexa Vera.

Fiúk: Újkígyós, Petőfi úti Általános Iskola (Fodor Lajos, Csjaki György, Révész Zsolt, Bücs Sándor, Balogh József, Hegedűs Zoltán, Gazós Mátyás, Mezei György, Gedó Mihály, Józsa Mihály, Harangozó János, Huszár Mihály). Testnevelő tanár: Skalcizki László.

Kosárlabda, leányok: Miskolc, 6. sz. Általános Iskola (Agócs Ágnes, Hyros Éva, Farkas Zsuzsanna, File Zsuzsanna, Vizi Judit, Pauljucok Gizella, Gál Edina, Balogh Katalin, Sznagyik Ágnes, Korpás Tünde, Kalácska Anna, Hágen Mária). Testnevelő tanár: Szemes Antal. **Fiúk:** Nyíregyháza, 2. sz. Gyakorló Ált. Isk. (Csernyik Tamás, Babidorics Zsolt, Farkas Károly, Badak Attila, Görömbei József, Merkovszki Pál, Kósa Sándor, Lovas Mihály, Szalai Zsolt, Pál István, Belme László, Nagy Attila). Testnevelő tanár: Sallai József.

Labdarúgás: Nyíregyháza, 4. sz. Ált. Iskola (Szalontai Zsolt, Drobni Miklós, Nagy Csaba, Tóth Zoltán, Bus István, Karaffa László, Ács Gusztáv, Vass György, Som János, Krizán Sándor, Révész Ferenc, Kelemen Gyula, Buzás Lajos, Smid János, Leskovits József, Nagy János). Testnevelő tanár: Tóth János.

Röplabda, leányok: Ajka, 6. sz. Általános Iskola (Cséke Ildikó, Szente Erzsébet, Tóth Anikó, Törő Barbara, Sziklai Szilvia, Süle Andrea, Kundermann Katalin, Seres Andrea, Szíjártó Cecília, Nyiró Katalin, Mészáros Katalin, Tarai Marianna). Testnevelő tanár: Göbölős Sándor. **Fiúk:** Tatabánya, 2. sz. Újvárosi Ált. Iskola (Horváth László, Jókay Zoltán, Bencsik Zoltán, Csipkés József, Vigh Zsolt, Becsi Zoltán, Király János, Csordás Tibor, Farkas Tamás, Fekete Gábor, Czibók László, Gulyás Viktor). Testnevelő tanár: Dr. Válent Józsefné.

Tájékozódási futás, leányok: Oláh Katalin (Nyíregyháza, 7. sz. Ált. Isk.). **Fiúk:** Erdélyi Kálmán (Balatonfüred, Ált. Iskola). **Csapat-váltó:** Szabolcs-Szatmár megye (Takács Tímea, Oláh Katalin, Csontó László, Oláh György).

Tollaslabda, leányok: Papp Andrea (Szeged, Juhász Gy. TKF. 2. sz. Gyakorló Ált. Isk.). Testnevelő tanár: Miklós Pálné. Edző: Dr. Tombácz Imre. **Fiúk:** Balajti Attila (Miskolc, 4. sz. Ált. Iskola). Testnevelő tanár: Laczkó Sándor. Edző: Nagy László.

Torna leányok: Bp., Geisler Eta Ált. Iskola (Pellei Lívia, Teszák Mariann, Weisenberger Mónika, Polgári Zsuzsa, Trajanosz Andrea, Vais Rita). Testnevelő tanár: Dénes Sándorné, Nyolczas Péter. **Fiúk:** Bp., Zalka M. Ált. Iskola (Takács Péter, Varga István, Sier Tamás, Kiss Lajos, Balogh István, Oláh István). Testnevelő tanár: Ács Győző.

Úszás, leányok: Kecskemét, Leninvárosi Ált. Iskola (Taraszovics Klára, Szakáll Zsuzsa, Szondy Ágnes, Járomi Anikó, Kecskeméti Andrea, Harajka Regina, Kovács Adrienn, Kovács Rita, Fábián Andrea, Tamási Zita). **Fiúk:** Debrecen, Vénkert úti Ált. Isk. (Tóth Laboncz Attila, Vass Tibor, Kiss Norbert, Sárosi István, Tenki Attila, Vojta László, Szalontai József, Farkas József, Nemes Géza, Angyal Attila).

ÉREMTÁBLÁZAT

	Arany	Ezüst	Bronz
1. Budapest	8	5	11
2. Szabolcs-Szatmár	6	2	1
3. Szolnok	3	2	3
4. Borsod	3	2	2
5. Csongrád	2	4	1
6. Hajdú-Bihar	2	3	2
7. Veszprém	2	—	2
8. Bács	1	6	1
9. Pest	1	2	—
10. Győr-Sopron	1	1	2
11. Komárom	1	—	1
12. Zala	1	—	1
13. Békés	1	—	—
14. Tolna	—	2	2
15. Fejér	—	2	1
16. Vas	—	1	—
17. Baranya	—	—	1
18. Heves	—	—	1

Nógrád és Somogy megye nem szerzett érmet.

PAJTÁS

ADAMIS ANNA

FOTÓ: WAGNER MARGIT

„Tintás ujjamat
egyre súrolom,
mégis ott marad a tinta,
ahol a tollat fogtam."

(Részlet a
Tintás ujjak című,
gyerekeknek szóló
lemezből,
melynek szövegét
Adamis Anna írta)

– Szokott az ujjad tintás lenni?

– Igen. Főleg a bal kezemen, mert azzal írok, de soha nem „balkézről". Komolyan veszem, amit csinálok, akár gyerekeknek írok, akár a szüleiknek.

– Mikor kezdődött szövegírói pályafutásod?

– A hatvanas évek közepén, amikor még egyetemre jártam, és a mai harmincévesek azt énekelték: „Tudom, él egy gyöngyhajú lány, álmodtam vagy igaz talán . . ." A magyar rockzene kezdetét írtuk, hiszen az első magyar popzenekari nagylemez – egyben az én első nagylemezem –, a „Trombitás Frédi és a Rettenetes Emberek" 1968-ban jelent meg és az Omega zenekar játszotta.

– A polcodon egy régi, szép petróleumlámpát látok. Ez az, amiről akkoriban a dal szólt?

– Igen, ez állt otthon, gyerekkoromban a zongorán. Ez az, amelynek olyan szép a lángja, és a talpán valóban ott vannak a zöld betűk: „. . . én vagyok a fény, a tűz, hogy láss az éjszakába". 1970-ben, amikor a fiam született, már azon gondolkodtam, mire kéne őt tanítani és hogyan. Ezért írtam a dalt: „Tanítsd meg a gyerekeket." Majd úgy éreztem, „Menni kéne . . ." 1973-ban a Vígszínházban a Locomitív GT együttessel mutatták be a „Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról" című musicalt, amelynek dalszövegeit én írtam. Nyolc éve játsszák. Majd ezt követte egy másik musicalem, a „Harmincéves vagyok".

– Szereted a színházat?

– Ha jó, szeretem mint néző, mint alkotó és mint szereplő.

– Milyen szerepeket játszottál?

– Egyetemi éveim alatt az Egyetemi Színpad Universitas Együttese tagjaként voltam szerelmes lány, francia úrinő, Hamlet anyja; egyszemélyes görög kar, tündér, baba és bohóc. De a mozit is nagyon szeretem. Akár recsegős faszékekről nézem, mint régen a szentendrei moziban, akár bársony karosszékekből, titokban mindig elámulok. Néha csinálunk a fiammal, Ádámmal egy-egy „görbe" délutánt, és egyik moziból ki, a másikba be.

– A legfőbb kedvenced?

– A lemez. Ha veszek egy új lemezt, nézegetem, örülök ha szép a borítója, megcsap a nyomdafesték és a műanyag különös illata. Aztán felteszem azt a fényes, fekete korongot, és . . . megszólal.

– Hol töltötted a nyarat?

– Az én „szünidőm" júniusban kezdődött, amikor elrepültem az Egyesült Államokba, ahová szerződésem szólított. Ott angol nyelvű szövegeket írtam, és zeneszerző partnereim amerikaiak voltak.

– Két éve megjelent könyvedet hiába keresem, hiánycikk.

– Gross Arnold grafikusművész az 1968 és 1976 közötti írásaimból válogatott, ezekhez készítette rajzait, metszeteit. A kiadott tízezer példány egy hónap alatt elfogyott.

– Tavaly nyáron film készült rólad . . .

– A gyerekek ezt nem nagyon láthatták, nagyon későn ment a tévében. Ruszt József rendező kérdezett a többi között arról, hogy gyerekkori élményeim, vágyaim, játékaim, elképzeléseim mennyiben váltak valóra felnőttkoromra. Örültem, hogy beszélhettem barátaimról, akikkel valami újat akartunk csinálni, újat mondani, és úgy érzem, ez sokszor sikerült is.

– Huszonhat nagylemezen szerepelnek írásaid. Sok díjat vettél át fesztiválokon, versenyeken, például Tokióban, Splitben, Los Angelesben. Melyiknek örülsz a legjobban?

– Talán „Az ifjúság körében kifejtett kimagasló kulturális munkáért" elnevezésű díjnak, amelyet 1976-ban kaptam.

Zoltán János

Egyik legkedvesebb itthoni koncertem. (Gellérthegy 1971.)

Munka közben a stúdióban Ruttkai Évával.

Saját olajsejkemmel. Ádám az iskolai farsangon.

Lámpa a zongorán

INTERJÚ ADAMIS ANNÁVAL

GUMI-MOTOROS HAJÓ-MODELL

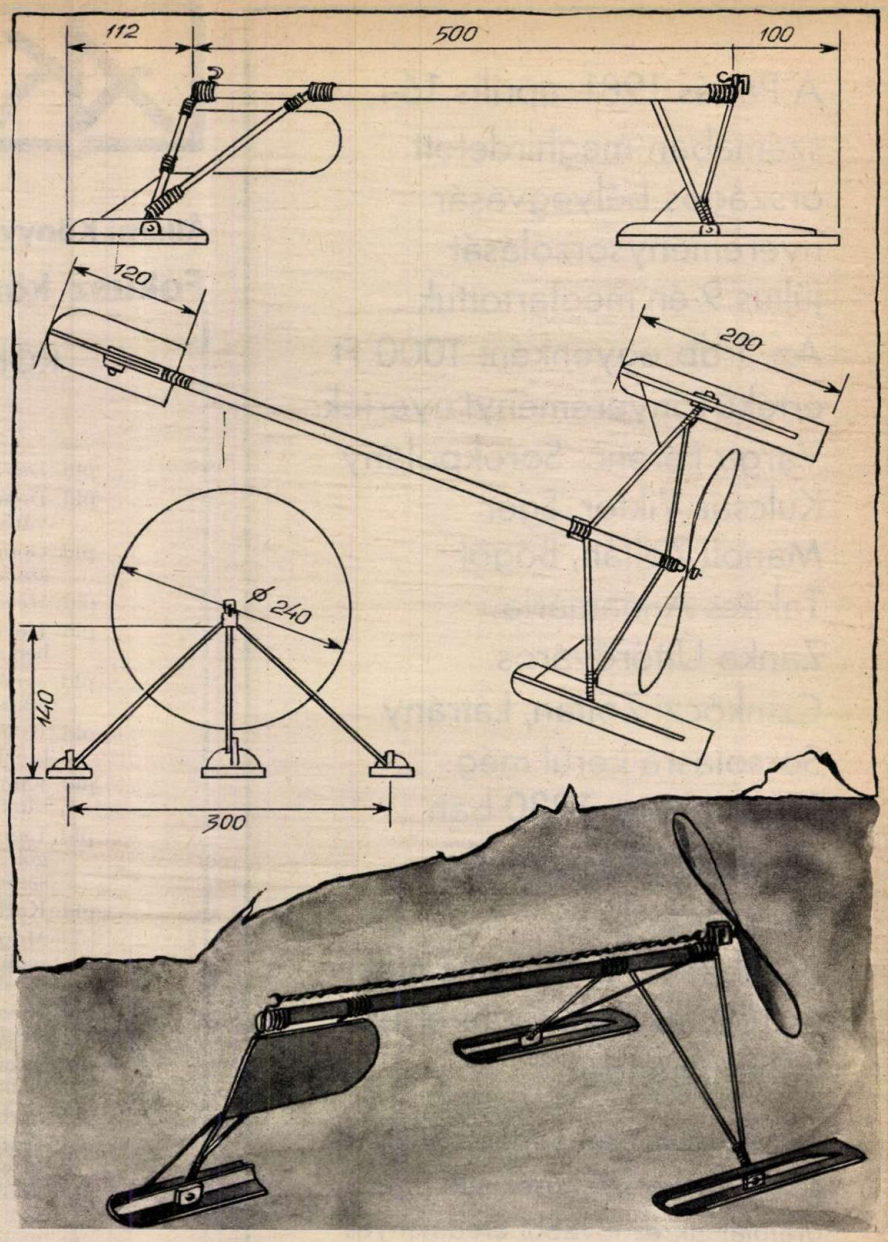

A háromkerekű bicikli és a katamarán keverékéből született ez az érdekes hajómodell, a gumimotorral hajtott légcsavar pedig a légpárnás hajóktól kölcsönzött ötlet. A három kis hajótest meglepően biztos vízfekvést kölcsönöz a szerkezetnek, és ha szerencsénk van, no meg a szél is jól fúj, akkor hajónk biztosan végighalad a kijelölt útvonalon.

A modellmegépítéshez kevés anyag szükséges. A hajótesteket például legegyszerűbb 5 cm vastag hungarocell (újabban nikecell néven árusítják) lemezből kivágni késsel, vagy lombfűrésszel. Természetesen nem szükséges ezért egy hatalmas hungarocell táblát vennünk, hiszen 10–15 cm-es hulladékdarabokat, bármelyik építkezésen szívesen adnak. Használhatunk mást is erre a célra, megfelel például három zárható műanyag flakon – ha áramvonalasabbat választunk, akkor még szép is.

A hajó vázszerkezete – a minél kisebb súly miatt – vékony modellécből készülhet (esetleg alumínium huzalból), a kormánylapát pedig szintén könnyű, de lehetőleg vízálló anyagból, műanyag lemezből. A két legkényesebb, illetve legnehezebben beszerezhető darab a hajtógumi és a légcsavar. Bizony itt nem is érdemes az éléskamrából kicsempészett befőttesgumival próbálkozni; az vagy egy pillanat alatt lepörögne, vagy elszakadna. Speciális modellezőgumit modellboltokban lehet vásárolni, vagy modellező szakköröktől lehet kérni. Ugyanígy a légcsavart is, bár az igazán ügyes kezűek egy faragóbicskával puhafából maguk is elkészíthetik.

Persze, egy ilyen saját készítésű légcsavar sohasem lesz olyan szép, mint az eredeti gyári, de ha vigyázunk a kiegyensúlyozására, akkor majdnem ugyanolyan jól működik. Mikor már kezd kiformálódni a légcsavar alakja, fúrjunk egy lyukat a forgási középpontjába, és dugjunk keresztül rajta egy szeget. Az elforduló légcsavar viszonylag pontosan megmutatja, hogy melyik fele nehezebb még, melyikből kell lecsiszolnunk, lefaragnunk.

A vázszerkezet gerincét 1,5×1,5 cm keresztmetszetű fenyőléc képezi, ehhez csatlakoznak a 10×10 mm keresztmetszetű léctámaszok. (A támaszok készülhetnek 3 mm-es alumínium huzalból is.) A csatlakozásokhoz 4–5 cm-es acélhuzal darabok, erős cérna és enyv, vagy más ragasztó szükséges. A huzalt megfelelő szögben hajlítsuk meg, tegyük a léc mellé és sűrűn tekercselt cérnával kössük meg. A cérnatekercset utólag kenjük át ragasztóval, így a kötés szilárd lesz. Hasonló módon rögzítsük a gerinc elején és végén a gumitartó horgokat. Mindkettőt 3–4 mm vastag acélhuzalból hajlítsuk meg, de míg az előzőt szorosan a gerinchez foghatjuk, addig a hátsónak forognia kell a légcsavarral együtt. Hátul ezért a gerinchez egy csonka „S" betűhöz hasonló lemezcsíkot kell rögzítenünk, és ennek furataiba illeszkedik majd a forgó horog tengelye. A tengely kicsúszását egy középen átfúrt és epokitt ragasztóval rögzített fagolyó akadályozza meg. A légcsavart a tengelyhez és a fagolyóhoz ugyancsak epokittal a legegyszerűbb felragasztani.

A kormánylapát eredetileg a hajó egyenesben tartását szolgálja, de ha hátsó rögzítéséhez puha, hajlékony huzalt használunk, akkor kismértékben kanyarodni is tud a modelljármű. Az első próbáknál vigyázzunk arra, hogy a gumi hajtóművet ne húzzuk túlságosan fel, nehogy elszakadjon. A modellhajót csak sekély vízben használjuk, ahonnan – ha véletlenül elszabadulna – veszély nélkül kihozhatjuk.

A Pajtás 1981. április 16-i számában meghirdetett országos bélyegvásár nyereménysorsolását július 9-én megtartottuk.

Az 5 db egyenként 1000 Ft értékű főnyereményt nyerték:

Varga Ferenc, Sorokpolány
Kulcsár Viktor, Eger
Mánoli Zoltán, Bögöt
Takács Annamária, Zánka Úttörőváros
Czinkóczi Zoltán, Látrány

Sorsolásra kerül még:
15 garnitúra, 1980-ban megjelent használatlan magyar bélyeg.
80 db 1978 évi Essen emlékív, és 100 db száz forint értékű bélyegajándék.

A nyereményeket postán küldjük el.

A szerencsés nyerteseknek gratulálunk és további eredményes bélyeggyűjtést kívánunk!

Magyar Filatélia Vállalat

MAGYAR FILATÉLIA VÁLLALAT • BUDAPEST •

FÓKUSZ

Állami Könyvterjesztő Vállalat

Fókusz könyvesbolt hálózat

KÖNYVESPOLCODRA AJÁNLJUK!

... pld. Dávid Antal: A tanú	24,50 Ft
... pld. Dessewffy Sándor: A titkos várfolyosó	23,– Ft
... pld. Gombár Endre: A rénszarvasverseny	48,– Ft
... pld. Hrvoje Hitrec: Füstlakók .	17,– Ft
... pld. Horváth Marietta: Kezedben a mécs	28,– Ft
... pld. Ignácz Rózsa: Hazájából kirekesztve	34,– Ft
... pld. Kolozsvári G. Emil: A csudafurulya	50,– Ft
... pld. Kunos Ignác: A szótlan szultánkisasszony	49,– Ft
... pld. Lantos Ferenc: Rokonvilágok (Természetről és művészetről gyerekeknek)	33,– Ft
... pld. Karl May: Winnetou	105,– Ft
... pld. Mészöly Miklós: Az elvarázsolt tűzoltózenekar és más mesék	38,– Ft
... pld. Révay József: Raevius ezredes utazása	21,– Ft
... pld. Tandori Dezső: Nagy gombfocikönyv	25,– Ft
... pld. Tarbay Ede: Meleghozók ..	25,– Ft
... pld. Tótfalusi István: Svédország közel van	58,– Ft
... pld. Török Sándor: Csilicsala csodái	26,– Ft
... pld. Török Sándor: Kököjszi és Bobojsza	21,50 Ft
... pld. Vargha Balázs: Nyelv, zene, matematika	65,– Ft
... pld. Jules Verne: Cirkuszkocsival a sarkvidéken át	44,– Ft
... pld. Jules Verne: A rejtelmes sziget 1–2. kötet	60,– Ft

A felsorolt kötetek egyenként is megrendelhetők a kitöltött, kivágott és címünkre borítékban beküldött hirdetés alapján.

Postán utánvéttel szállítunk, a portóköltséget felszámítjuk. Tekintettel a korlátozott példányszámokra, a rendeléseket beérkezési sorrendben teljesítjük.

Címünk: Állami Könyvterjesztő Vállalat Móra Ferenc Könyvesboltja 1053 Budapest V., Múzeum krt. 39. Telefon: 173-548.

A megrendelő neve: .....

Pontos címe (irányítószámmal): .....

.....

.....
aláírása

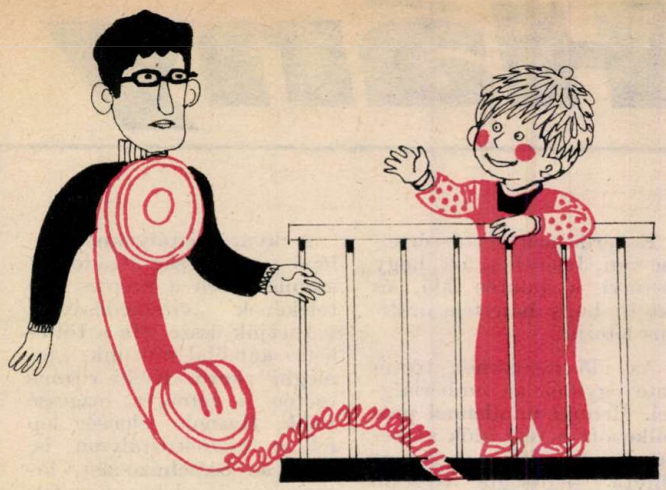

KATKÓ ISTVÁN:

Telefon-papa

(1.)

Sokáig azt hittem, hogy a telefont apu találta fel. Ezt a hiedelmet táplálta az a körülmény, hogy amióta megszülettem, mindig együtt láttam őket: a telefont és a papát. Szűcs – az osztálytársam – azt mondta, hogy ez marhaság, asztal is volt mindig a lakásunkban, azt mégsem az én papám találta fel, hanem az övé, aki igenis asztalos. Mire önérzetesen kijelentettem, hogy az én édesapám pedig telefonos! Saját szememmel láttam, amikor rázta, verte, szétszedte, majd összeszerelte a készüléket, mert az süket volt. Mindig féltem, hogy ha egyszer én is megsüketülök, ugyanolyan dühösen fog megrázni apu, mint a telefont.

HOGYAN LETT NEKEM TELEFON-PAPÁM?

Ez az emlék azért is vésődött belém, mert egy hatalmas házban játszódott le, üvegfalú szobában, ahol aput meglátogattuk. Amikor beléptünk a mamával, éppen akkor nyomogatta a billentyűt, hogy valakivel tudjon beszélni. Miután eredménytelenül kísérletezett, rákvörös arccal csapkodta a telefont. Mama szelíden megjegyezte, hogy törődhetne velünk is, nemcsak azzal az átkozott szerkezettel. Papa persze kiabálni kezdett, hogy neki a telefon munkaeszköz, már félórája próbálja hívni a világhírű agyaggyalamblövő bajnokot, aki tegnap bérelt egy lakosztályt a dunaparti szállodában. Ez a beszélgetés később létre is jött, mert a múltkor a papa gyűjteményében megtaláltam azt a cikket, amelynek címe így hangzik: „MEG VAGYOK ELÉGEDVE A MAGYAR AGYAGGALAMBOK MINŐSÉGÉVEL" – NYILATKOZIK A VILÁGBAJNOK.

A papa egyébként nagyon elfoglalt ember, ritkán van odahaza. Állítólag mindig be szokott jönni a szobámba, amikor én már alszom, s ilyenkor szeretettel megsimogatja az arcomat. Többször elhatároztam, hogy kivárom ezt a pillanatot, de sajnos hamar álomra csukódik a szemem. Kiskoromban sokáig csak a hangját ismertem. A telefon-hangját. A mama odahozta a kagylót az ágyamhoz és néhány hónapos korom óta a membrán közvetítette érzelmeinket. Papa belegügyögött, én pedig, miután a mama gyengéden megcsipkedett, eleinte tele tüdővel sírtam, majd a türelmes nevelés hatására fokozatosan gügyögni kezdtem én is. Lassacskán felfogtam a vonal túlsó végéből érkező hangokat, sejtettem már, hogy énhozzám beszélnek, s azok a kis szünetek arra biztatnak, hogy válaszoljak. Nem különböztem más kisgyerektől, idejében tudtam beszélni, papa egyre nagyobb örömet talált benne, hogy felhívjon. Volt azonban egy különös hatása ennek a szokásának. Ha a kagylót tartottam a kezemben, élénken társalogtam, máskülönben pedig csökönyösen hallgattam. Anyám leleményessége mentette meg a helyzetet. Valami rokon bácsi látogatott meg bennünket, aki édességet hozott, majd szokás szerint kérdezgette: „Mondd csak, Andriska, hány éves vagy, mivel szeretsz játszani, apukád most hol van!" Csak bámultam a kövérkés bácsit, aki jóindulatúan nézegetett, de nem válaszoltam neki semmit. Mami ekkor a kezembe nyomott egy üres kerek dobozt és így biztatott: „Telefonálj a bácsinak!" Csakhogy engem nem lehetett becsapni. Elgurítottam a dobozt és így szóltam: „Menj le bácsi az utcára és hívjál fel engem egy fülkéből." Mit volt mit tenni, a látogatónk lesétált a legközelebbi telefonállomásra és onnan kedélyesen elbeszélgetett velem.

Mami akkor találta ki, hogy megtakarítja a hosszú utat a vendégségbe érkező bácsiknak, néniknek. Vett egy játéktelefont, és ezzel csábított megszólalásra. Ilyenkor mindig törekedtem az életszerűségre. „Bújjál el bácsi a sarokba, hogy ne lássalak. A papát sem látom, amikor vele beszélek." A papára való hivatkozás rendszerint felbosszantotta a mamát, aki panaszkodni kezdett az idegeneknek, hogy a papa a sok dolga mellett igazán vehetné a fáradságot, hogy karjába vegye ezt a gyereket.

E mondat kíséretében ő kapott fel és szorított a melléhez, miközben részvéttel simogatta az arcomat. „Persze neked csak telefon-papád van . . ."

Az az igazság, hogy kicsi koromban én neveztem el telefonpapának a papát. Egyszer, amikor mami odahozta a járókához a készüléket, felragyogó arccal kiáltozni kezdtem: „Telefon! . . . Papa!" Aztán a két szót összekapcsolva, hogy „telefonpapa!"

Nem értettem, hogy miért lett hirtelen könnyes a mami szeme.

HOGYAN ELLENŐRIZNEK ENGEM A SZÜLEIM?

Délben, amikor hazaérkezem az iskolából, először a mama hív fel. Reggel már elmondta, mi a teendőm, de most megismétli:

– A piros lábasban van a zöldbabfőzelék, a serpenyőben a hús. Kislángon melegítsd, mert leég. A kredenc alsó fiókjában eltettem neked egy Duna-szeletet, azt délután megeheted.

– Már megettem – mondom vidáman. – Nagyon fincsi volt.

– És a főzeléket?

– Azt nem. Nem vagyok éhes, mami.

– Persze, hogy nem. Az édesség elvette az étvágyadat.

Veszekszik velem, hogy sohasem tartom be a sorrendet, pedig az életben mindig fontos a helyes sorrend . . .

– Igen, ahogy a nap is hajnalban kel és nem éjfélkor – kotyogok közbe.

Felemeli a hangját.

– Te gúnyolódsz velem?!

– Dehogy is, mami. Te szoktad mondani, amikor a sorrendről beszélsz.

– Edd meg tüstént a főzeléket, hallod?! Most nem érek rá veled tovább beszélni, mert meg kell néznem a kapszulákat.

Mami egy laborban dolgozik, különféle színű folyadékok vannak a kémcsövekben, mindegyiket másmás órában kell ellenőriznie, akár csak engem. Egyszer láttam is a cédulát, amelyen ez állt:

9 óra 11 perc – fajsúly; 11 óra – szintetizálás; fél 12 – próba; fél 1 – Andris, ebéd.

Bujkál bennem a kisördög, mert megkérdezem tőle:

– Hogy sikerült a próba? Meglepődik.

– Te erről honnan tudsz?

Diadalmasan kacarászok.

– Láttam a céduládat, amelyiken én is rajta vagyok. Mondd csak, mami, kivel van könnyebb dolgod, velem vagy a kapszuláiddal?

– Ne szemtelenkedj! – válaszolja erélyesen, majd lecsapja a kagylót.

– Igen, a mami a cédulákkal kezdi a napot. Miközben a teavizet forralja, gondterhelten jegyezget. Semmit sem bíz a véletlenre. A papának sem ártana, ha időnként belelesne a mama céduláiba. Sok mindent megtudhatna, amiről éppenséggel elfelejtkezett.

(Folytatjuk)

Hány

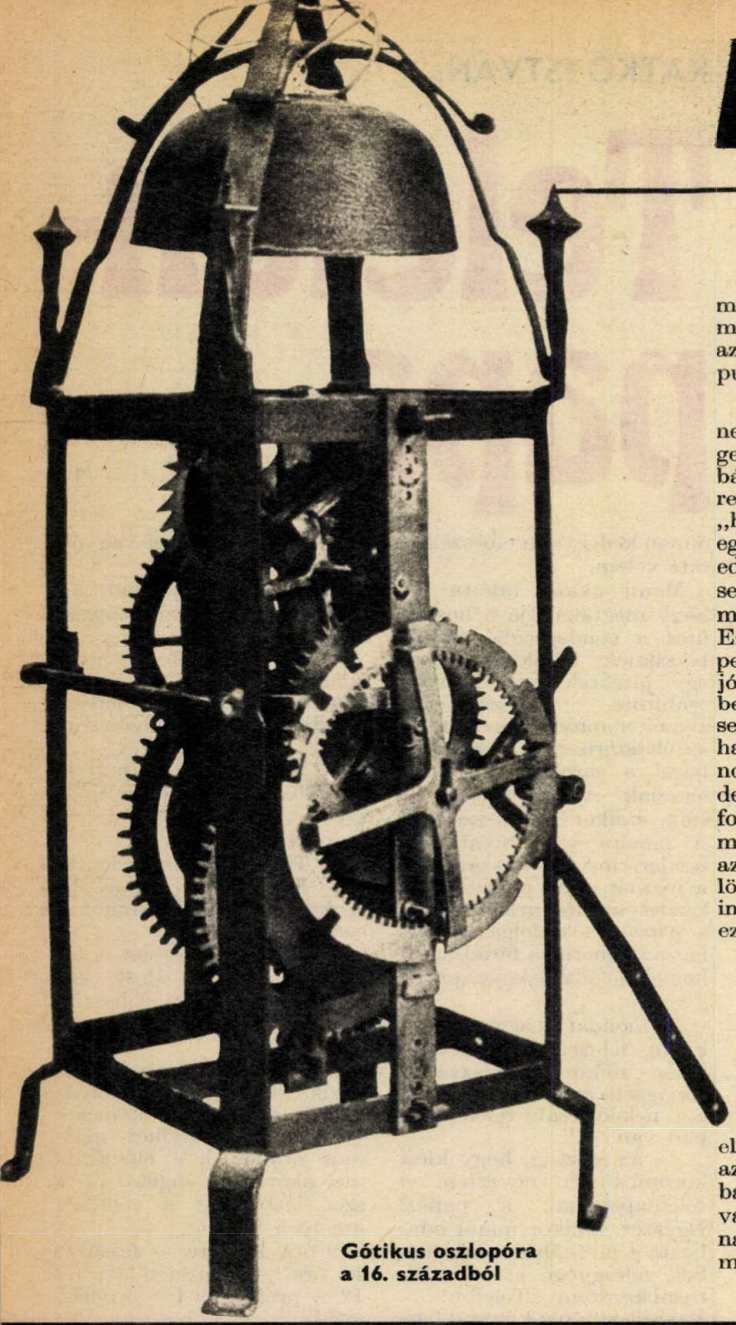

Gótikus oszlopóra a 16. századból

E kérdésnek kettős értelme van. Jelentheti azt, hogy mennyi a pontos idő, és azt is, hogy hányféle óratípus létezik.

Az idő mérésének története egyidős az emberiséggel. Mennyi mindennel próbálkozott a régi idők embere? Derült időben a Napot „hívta" segítségül. Később egy megfelelő nagyságú edényt próbált egyenletesen csordogáló folyadékkal megtölteni vagy kiüríteni. Ezt követte a homokszemek pergése a homokórában. Csak jóval később jött rá az ember arra, hogy az időmérést segíti elő az inga lengése, a hajszálrugó egyenletes, finom munkája is. Tehát minden periodikusan ismétlődő folyamat felhasználható időmérésre. Modern korunkban az elektromos rezgés és a különböző anyagok vastagságingadozása is szolgálhatja ezt a célt.

REMEGÉSBŐL REZGÉS

Milyen messzire jutottunk el a homokórától, de még az ingaórától is! Napjainkban a kvarcórák váltak divatossá, kis térfogatuk és nagy pontosságuk révén. Ismerkedjünk meg velük.

A kvarckristályoknál fellépő vastagság-ingadozást szemléletesen a krémes töltelékének „viselkedésével" vethetjük össze. Ha a töltelékre kanállal ráütünk, „remegni" kezd. Kellő ritmus esetén a remegés rezgéssé válik. Hasonló jelenség lép fel a kvarckristálynál is, csak az összehúzódást, kiterjedést az elektromos feltöltődés szabályozza. Megfelelő nagyságú kristállyal különlegesen megbízható rezgésszámú szabályozót nyerhetünk. Ha egycsöves vagy tranzisztoros adókészülékhez csatlakoztatjuk, és motorral is összekötjük, akkor már óraszerkezet is működtethető ezzel a megoldással. Az így előállított szerkezetek kezdetben nagyméretűek voltak, s csak a pontosidő-szolgálatban használták őket. (Havonta egytízezred másodpercnél nagyobb eltérést nem mutattak.)

A miniatűrizálás első lépéseként eltűntek az óramutatók, a fogaskerekek, s ma már egyetlen mozgó alkatrész sincs a modern kvarcórákban. Mindezt természetesen az elektronika óriási térhódítása tette lehetővé. Gondoljunk csak a kis méretű számológépeken megjelenő számjegyekre! Az óratervezők is gondolkoztak, s beépítették az úgynevezett mátrixokat, amelyek

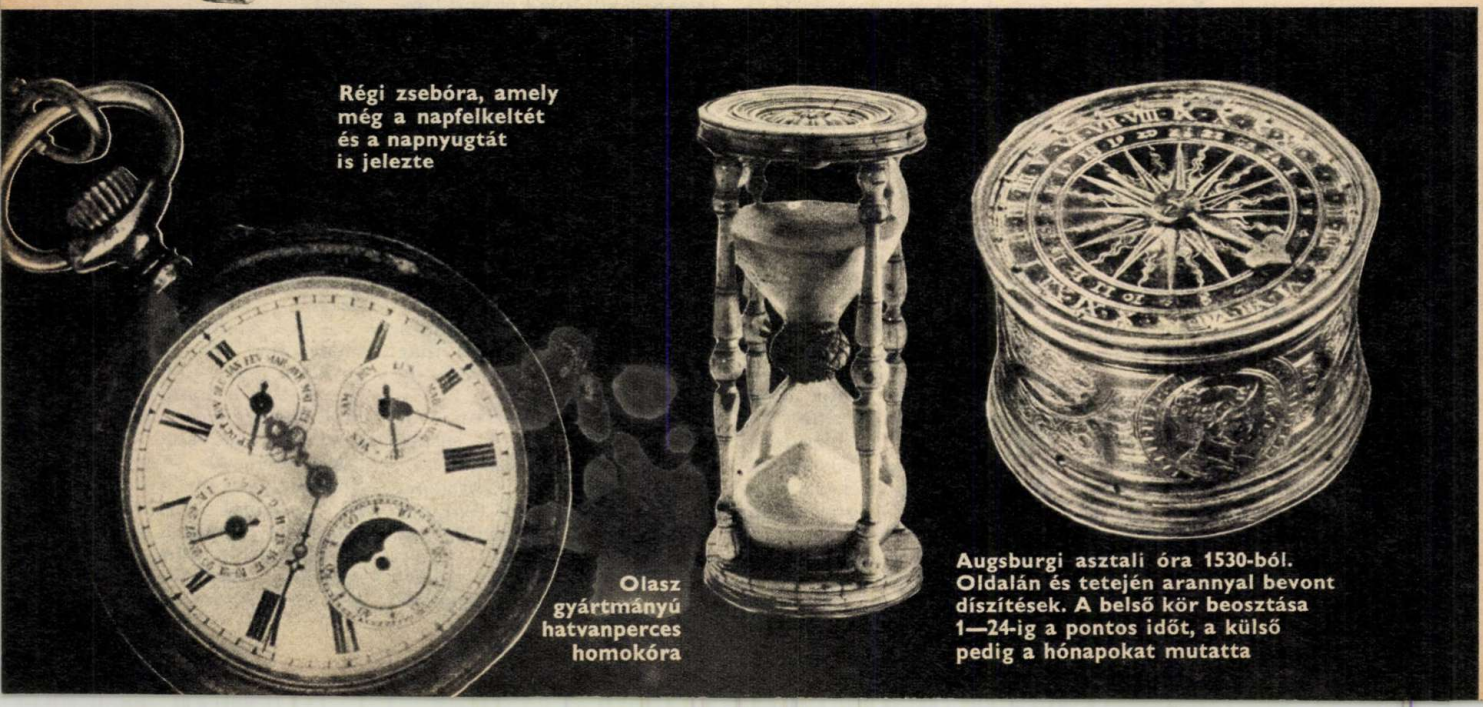

Régi zsebóra, amely még a napfelkeltét és a napnyugtát is jelezte

Olasz gyártmányú hatvanperces homokóra

Augsburgi asztali óra 1530-ból. Oldalán és tetején arannyal bevont díszítések. A belső kör beosztása 1—24-ig a pontos időt, a külső pedig a hónapokat mutatta

óra van?

elektromos feszültség hatására kiírják a számjegyeket. Feleslegessé vált a villanymotor, amely a mutatókat mozgatta. Parányi méretű integrált áramkörök, tranzisztorok, ellenállások, és kondenzátorok vezénylik ezeket az okos órákat. Óriási előnyük a pontosság, hátrányuk viszont a kényelmetlenség. Az egyik amerikai típusnál (OBD) a számjegyek csak gombnyomásra jelennek meg az egyébként sötét „számlapon", vagyis mindkét kezünkre szükségünk van, hogy megtudjuk a pontos időt. Kárpótlásul a szerkezet ismételt gombnyomásra a másodperceket, majd a hónap, a nap adatait is kiírja.

ISMÉT A MUTATÓ

A svájci Omega cég visszaépítette a kvarcórákba a mutatót. A digitális számjegyű órák elleni harcban a pontosság további növelését vetették be. Amíg a hagyományos kvarcórák rezgésszáma 33 ezer hertz, addig az Omega Megaquartz óráknál 2,5 millió rezgés egy másodperc alatt!

Másik cég – másik óratípus. A Pulsar-féle órákba olyan speciális kapcsolót építettek, amely csak akkor dolgozik, ha az óratulajdonos a karját maga felé fordítja. Ez a ki-bekapcsolás az elektromos energiafogyasztás csökkentését szolgálja, vagyis azt, hogy a vásárló minél ritkábban kényszerüljön elemet cserélni.

KÜLÖNLEGESSÉGEK

És ezek után jött a folyadékkristályos számlap. Itt már radioaktív részecskék gerjesztik a felületet felvillanásra. Félhomályban önmaguktól kivilágítják a számlapot – az idő folyamatosan leolvasható –, napfényben pedig kontrasztos hátteret képeznek a számablak mögé. Az újabb változatok rendkívül kevés elektromos energiát igényelnek, annyira keveset, hogy egy közönséges gombakkumulátorral is két évig működtethető az óra.

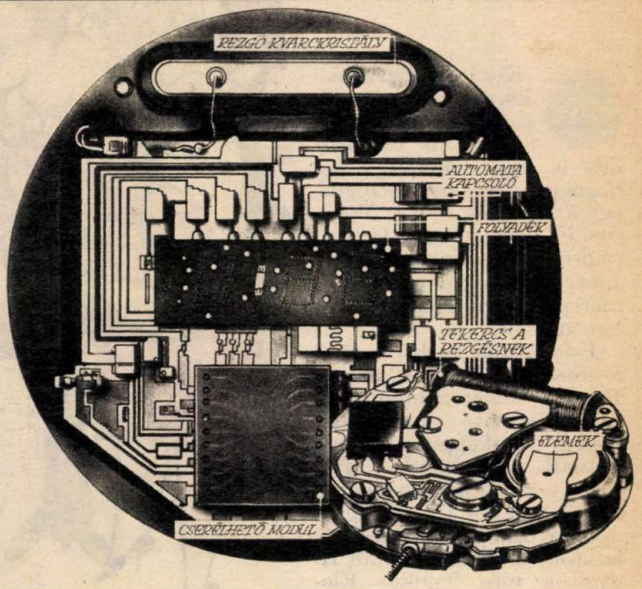

Az Uranus-órák parányi napelemmel működnek. Kaphatók kvarcórával egybeépített miniszámológépek. Fogvájóval vagy golyóstollheggyel lehet az adatokat „beszurkálni", s a végeredmény a számlapon olvasható le.

Forrai G. János
Fotó: Stern, Hobby

Kis dörrenés jelzi a delet a gyűjtőlencsével ellátott napóránál

Számológép, ébresztő, stopper, naptár, stb, és még óra is!

Kutatócsoportunk összetétele igazán megfelelhetett a legkényesebb ízlésűeknek is. Egy szülő, egy pedagógus, egy pszichológus, egy kriminológus, egy filozófus. És nem azért, de egy újságíró is szerepelt benne. Igaz, mindössze az volt a szerepe, hogy rögzítse a véleményeket.

Feladatunk méltó volt a reprezentatív felálláshoz. Pontot kellett tennünk az évezredes vita végére: milyen is voltaképpen az éppen aktuális serdületlen ifjúság? A kínzó kérdés megválaszolásához a lehető legtudományosabb módszert választottuk. Észrevétlenül figyeltük meg Tipikus Elemért, nehogy jelenlétünkkel akárcsak a legcsekélyebb módon is befolyásoljuk a magatartását. Eredményeinket ezúton tesszük közkinccsé.

*

Tipikus Elemér, foglalkozására nézve hetedikes tanuló, aznap kissé későn és nagyon morózusan ébredt. Még félálomban meglepően pesszimista dolgokat motyogott az életről általában, az iskoláról pedig különösen. Két megnedvesített ujjával megdörzsölte a szemét, majd a kimerítő tisztálkodás után hosszasan törülközött. A gondosan odakészített reggeliből futtában magához vett néhány falatot, majd táskáját a hóna alá csapva távozott. Az ajtót

Kamaszodunk?

Kamaszodunk!

minden gyengédség nélkül tette be maga mögött, miáltal néhány éjszakás szomszéd sikoltozni kezdett álmában.

– Az a legnagyobb baj, kérem – foglalta össze véleményét az eddigiekről a szülő – hogy ezek a kölykök mindent készen kapnak. Ezért aztán semminek sincs értéke a szemükben. Jó, mi sem szerettünk korán kelni, de miért? Mert tudtuk, hogy ismét a tőkés farkasvilág kietlen napja köszönt ránk. A mi időnkben, kérem, boldog lehetett, aki iskolába járhatott. Hogy mégsem volt boldog, annak legfeljebb az volt az oka, hogy jobban szerettünk focizni a grundon. De az más volt. Mármint a foci. Előttünk nem álltak korlátlan lehetőségek. Csak tudnám, mi lesz ebből a kölyökből? . . .

*

Tipikus Elemér az utcán már lényegesen derűsebb életfunkciókat mutatott. A sarkon csaknem feldöntötte Rimánka Vendelné háztartásbelit, aki indulatszavakat kiáltott utána. Ezután boszorkányosan átsiklott az úttesten hömpölygő járművek között, mert a túloldalon Pintyő Pöntyikét pillantotta meg. Várakozásunkkal ellentétben azonban szó nélkül elhúzott a lány mellett. A mutatvány tehát kizárólag azt a célt szolgálta, hogy Pintyő Pöntyike észrevegye, hogy Tipikus Elemér nem veszi őt észre.

– Tipikus Elemérke viselkedéséből olyan világos következtetések adódnak, hogy már-már röstellem levonni őket – vette át a szót a pszichológus. – A serdületlen ifjúság képlékeny lelkivilága, személyisége különleges, hozzáértő gondoskodást, nagy-nagy megértést kíván. Ne felejtsük el, hogy mi is voltunk gyerekek és mi is fellöktük annak idején a sarkon a magunk Rimánka Vendelnéjét. Vessük el a terméketlen szigort, igyekezzünk inkább a gyerek értelmére hatni. Bízzunk rá bátran feladatokat. Egyrészt, hogy érezze, egyenjogú személyiségnek tekintjük, másrészt azért, mert úgysem végzi el, amit rábíztunk, tehát túl nagy galibákat nem okozhat. És ami a legfontosabb: semmiképpen ne próbáljuk erővel a magunk képére formálni az ifjúságot. A szelíd példamutatás éppen elég ahhoz, hogy minden rossz szokásunkat átvegye.

*

Tipikus Elemér matekórán rajzolt egy startoló űrhajót, amelyet földrajzórán – rövid tűnődés után – virágcsendéletté alakított át. Biológiából kapott egy hármast, fizikából egy csipetnyi gyomorideget, mert majdnem kihívták, a nagyszünetben pedig kapott két pofont, amiből egyet visszaadott. Hazafelé ismét feltűnően nem vette észre Pintyő Pöntyikét, de bosszantó módon a lány ezt sehogyan sem akarta észrevenni.

– A kis Tipikus gyerek minden mozdulatán egyetlen alapvető dolog figyelhető meg – így a pedagógus. – Mégpedig az, hogy a mai fiatalság rettenetesen túl van terhelve. Ez látszik az órákon végzett képzőművészeti tevékenységén, valamint azon, hogy a nagyszünetben csupán egyetlen pofont volt képes visszaadni. A kollégák is egyetértettek abban, hogy a mai gyerek rengeteg felesleges dolgot tanul. Hogy melyek ezek, arra nézve megoszlottak a vélemények. A hozzászólók – attól függően, hogy milyen tárgyat tanítanak – sorra elmondták, hogy magyart, történelmet, fizikát, kémiát, biológiát, földrajzot, matematikát, nyelveket, testnevelést, esztétikát, közgazdaságtant, filozófiát gerontológiát, gasztronómiát, szemantikát, numizmatikát, balneológiát, kozmológiát, genetikát, kibernetikát, ikebanát, stb. stb., továbbra is feltétlenül oktatni kell, lehetőleg felemelt óraszámmal. A többit viszont el lehet hagyni. Arra majd az élet úgyis megtanítja a szerencsétleneket.

*

Tipikus Elemér délután a Gödölye őrs látványos produkciójára volt hivatalos. Itt lehetősége nyílt arra, hogy a tudományos-technikai szemle keretében a valóságban is elkészítse a matekórán megálmodott űrhajót, fából és papírból. Erősen visszafogott lelkesedéssel látott munkához, ám amikor megtudta, hogy megadott szabvány alapján mindenkinek ugyanolyat kell készíteni, egyszeriben úgy érezte, hogy mégis inkább észre kellett volna vennie Pintyő Pöntyikét. Valahogy akkor sem tudta magát a kozmosz hősének elképzelni, amikor az összetákolt szerkezet működni kezdett, és roppant tücsök módjára egészen a tábláig ugrott. Hurrá – jelentette ki az őrs, majd fogta a cókmókját és elhagyta a Nagy Kaland színhelyét, nem is sejtve, hogy milyen hasznosan, értelmesen és főleg pedagógiailag nemes célok érdekében mozgósítva töltötte a szabad idejét.

– Mindenekelőtt szögezzük le, hogy nincs nevelhetetlen gyerek – mondta a kriminológus. – Lám, Tipikus Elemér is kizárólag fojtottan átkozódik otthon, szüleit, tanárait nem veri, testvéreit kizárólag lelkileg terrorizálja. Ezért azt mondom, hogy a szülők és a pedagógusok összefogásával mindenkiből felszínre hozható valamilyen érték, az egyén és a társadalom hasznára. Ha mégsem, akkor még mindig ott vannak a javító-nevelő intézmények, na nem igaz . . .?

*

Tipikus Elemér otthon leleményes módon felbosszantotta testvéreit, majd megsértődött és elvonult magnózni. Este, hosszas rábeszélésre, amelyben itt-ott zúgó pofonok előszele is érződött már, futólag átnézte a leckét, majd álmos fáradtságra panaszkodva végignézte a krimit a tévében. Tízkor eszébe jutott, hogy másnap szavalnia kell az iskolai ünnepségen, tehát egyenruhában parádézhat egész délelőtt. Egyszeriben ismét elege lett a világból, és halk átkokat hintve nyugovóra tért.

– A tizenéveseket minden történelmi helyzetben elsősorban a húsz éven aluli életkor jellemezte – szögezte le a filozófus. – Ezzel szemben a felnőtt korosztály csaknem minden esetben idősebb volt ennél. Nos, ez az objektív helyzet termeli újra azt az antagonizmust, amely a két korosztály között állandóan fennáll. De nem azért vagyok itt, hogy ne nyújtsak vigaszt. Amennyiben történelmi folyamatként fogjuk fel a problémát, azonnal szembe tűnik, hogy ez az ellentét úgyszólván magától feloldódik. Idővel ugyanis a mai fiatalság is megöregszik. És akkor majd felveti a kérdést, hogy miért éppen olyanok a fiatalok, amilyenek éppen akkor lesznek. De ennek kiderítése már egy következő kutatócsoport feladata lesz.

*

Mit tehet mindehhez hozzá az újságíró? Az égvilágon semmit. A kísérleti adatok és a szakértő véleménye egyértelmű: serdületlen ifjúságunk pezsgő tettvággyal, csillogó szemmel, közéleti érdeklődéssel ébred nap mint nap, mert tudja, hogy újabb érdekes és izgalmas feladatok várják. Kielégíthetetlen tudásszomjjal szívja magába a természettudományok eredményeit, hogy később minél felkészültebben, minél alkotóbb módon kapcsolódhasson be napsugaras jövőnk építésének munkájába. Emellett természetesen edzi testét és őrzi egészségét, ahol tud segít, mindig igazat mond, tiszteli szüleit és tanárait, stb. stb. stb.

Cser Gábor

REJTVÉNYES ÓRAREND

Kétoldalas összeállításunkkal köszöntjük rejtvényfejtő olvasóinkat. Szabályaink változatlanok.

A rejtvények megfejtését postai levelezőlapon küldd be! Ha csak két rejtvényt tudsz megfejteni — és azok jók — már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson. Beküldési határidő: szeptember 14. (Cím: Budapest, Jászai Mari tér 5. — 1397)

TÖPRENGŐ

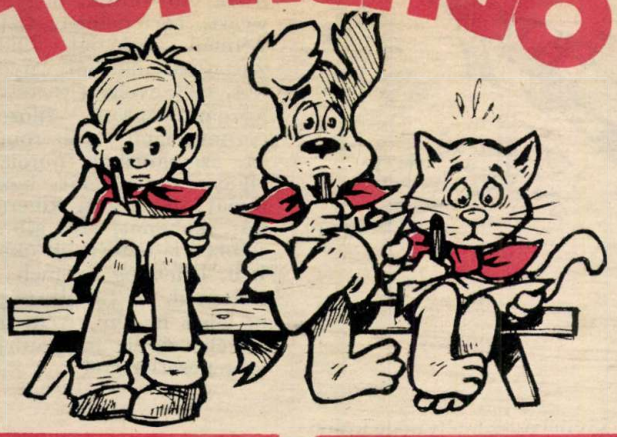

MEGFEJTÉSEK

18. SZÁM: RAKOSGATÓ: Petőfi Sándor — MIT MUTAT AZ ÓRA? A perc is érték — SOKÁGÚ CSILLAG: X. — TITOKZATOS: Csapot, papot, mindent felejtett Csokonai Vitéz Mihály. — BETŰREJTVÉNYEK: Mezőség, Kékes, fonál. — KÉT KIVÉTEL: Kenese, eledel. — ELCSERÉLT KÖRNYEZET: A—F, C—D, E—B.

19. SZÁM: OLVASSUNK: Dékány András: Az óceán császára — MENJÜNK! Kirándulás, túra. — SPORTOLJUNK: Kiskunság, Galyatető, Hortobágy — JÁTSZSZUNK: tekéznek.

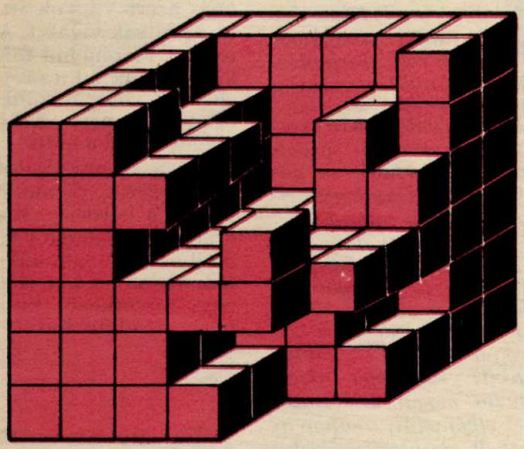

MÉRTAN: Sok-sok kis kockából — pontosan 216-ból — épül fel a nagy kocka. Vajon hány kis kocka hiányzik még az építményből?

TESTNEVELÉS

Jó, hogyha megmozgatod az izmaidat. Te is játszhatod azt a sportágat, amelynek három kiemelkedő magyar versenyzője van. Kik ők?

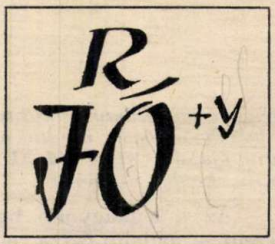

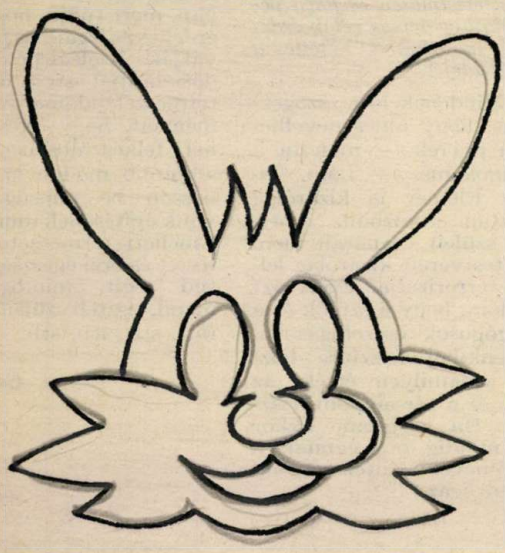

RAJZ: A feladat: rajzold le a nyúlfejet úgy, hogy a ceruzát a rajz befejezéséig ne emeld fel a papírról. Vajon lehetséges a feladat teljesítése? Ha igen, honnan kell kezdeni a rajzolást?

FÖLDRAJZ

A kérdésekre adott válaszok közül csak egy a jó. A nyolc jó feleletet kell megfejtésként beküldened. Természetesen nyugodtan használhatod az atlaszodat, vagy legalábbis ellenőrizheted belőle válaszaid helyességét.

1. Az Ausztrál Államszövetségnek mi a fővárosa?

1. Sydney X. Canberra 2. Melbourne

2. Melyik világrészen található KATAR Állam? (Fővárosa: Doha).

1. Ázsiában X. Afrikában 2. Dél-Amerikában

3. E három törpeállam közül melyiknek legnagyobb a területe?

1. Liechtenstein X. Monaco 2. San Marino

4. Svájcnak mi az államformája?

1. köztársaság X. fejedelemség 2. szövetségi köztársaság

5. Melyik országban található Dusanbe nevű nagyváros?

1. Angola X. Szovjetunió 2. Banglades

6. Algériának mi a hivatalos pénzneme?

1. dínár X. dirham 2. cedi

7. E három ország közül melyiknek legkisebb a területe?

1. Görögország X. Kuba 2. Ausztria

8. Melyik ország fővárosa Nicosia?

1. Costa Rica X. Ciprus 2. Burma

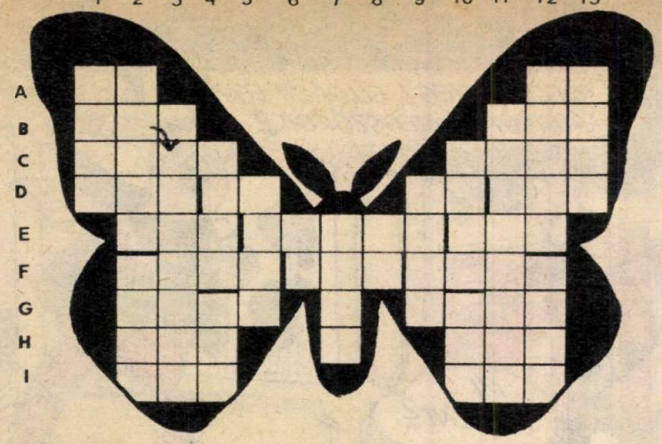

BIOLÓGIA: Egy indiai bölcs mondás így szól: „A természet szépségét csodáld . . .” A mondat folytatását rejtvényünkben találod meg. A vízszintes B – 1 és a függőleges B – 11 sorok megfejtését küld be!

VÍZSZINTES: A – 1: Régen ebből készítették az utat. A – 12: Kérdőszó vagy igekötő. B – 1: **A bölcs mondás folytatása.** B – 11: Szó. C – 1: Majdnem pöttöm! C – 10: Ezt csinálja a kályhával. D – 1: Becézett női név. D – 4: Kiejtett mássalhangzó. D – 9: A bokor része! D – 11: Vármaradvány. E – 2: Tél betűi keverve. E – !: A háromezer évvel ezelőtt élő embert nevezzük így. E – 10: NKR. F – 2: Az „oktat” szót olykor így mondjuk. (Fanyar humor érződik belőle.) F – 6: Becézett lánynév. F – 9: Van szabad ideje. G – 2: Szovjet repülőtípus volt a háború idején. G – 9: Nem egészen obsit! H – 2: Kérdőszó. H – 10: Így kezdődik az izgalom! I – 2: Tat betűi keverve. I – 10: Az államnak fizetjük.

FÜGGŐLEGES: 1 – A: Festménye. 2 – A: Ezer évvel ezelőtt élt elődömé. 12 – A: Jugoszláv tengeri kikötő. 13 – A: Kicsi, mai divatos szóhasználattal (visszafelé). 11 – B: **A bölcs mondás befejező szava.** 4 – C: Vízzel megtelt edény. 10 – C: Fonta, régies kifejezéssel. 5 – D: Dal, ének. 9 – D: Játékvezető. 6 – E: Ugyanaz, mint az A – 12. 7 – E: Ismert fém. (Szilveszterkor ezt szokták önteni.) 8 – E: Sír. 2 – F: A hegy csúcsa, más szóval. 12 – F: Énekesmadár. 4 – G: Azonos mássalhangzók. 10 – G: . . .torbágy. 2 – H: Nem tegnap.

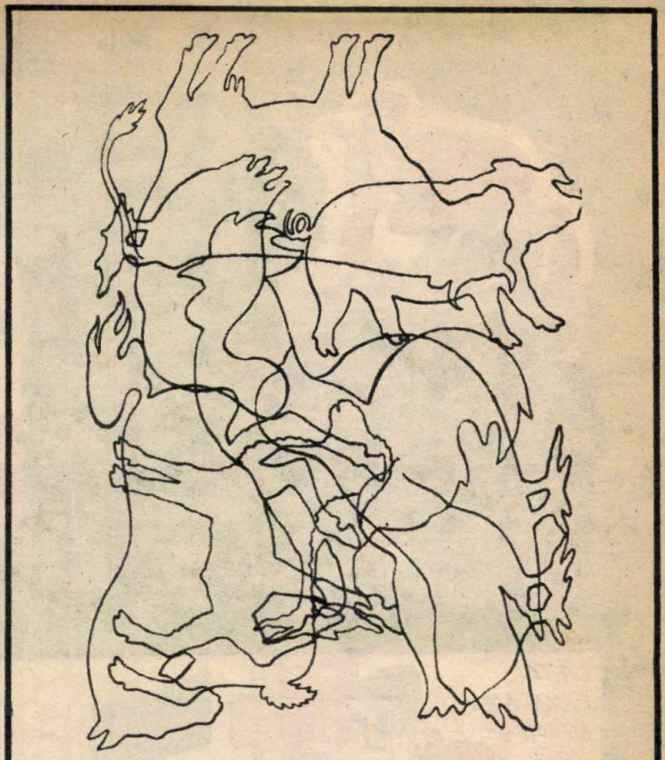

KÖRNYEZETISMERET: Milyen kicsi ez a mezőgazdasági udvar! Egymás hegyén-hátán a sok jószág. Állapítsd meg, hogy hány háziállat található benne?

SAKK

Mai feladványunkban csak tisztek szerepelnek. Követelménye: matt két (2) lépésben. Azok számára, kik a sakkfeladványokkal most ismerkednek meg, ezt röviden megmagyarázzuk: Világos (fehér) van lépésen. Meg kell találni számára azt a lépést, amely után az ellenfél (sötét, ill. fekete) bárhogy is védekezzen, nem tudja megakadályozni azt, hogy fehér a második lépésben mattot tudjon adni. Csak a kulcslépést (világos kezdő lépését) kell beküldeni, ez lesz a feladvány megoldása.

Két tavaszi feladványunk megoldása: április: Fe4—c2!, május: Vc8—c2! — A helyes megfejtést beküldők közül könyvutalványt nyertek: Berényi Mónika (Pusztamonostor), Forgó Zoltán (Heves), Kálmán Péter (Hajdúszoboszló), Mező Zoltán (Salgótarján), Majnár Lajos (Noszvaj) és Simon Attila (Lucfalva).

Földeák Árpád

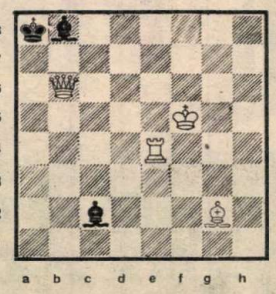

NYERTESEK

A 15. 16. számok rejtvényeinek megfejtéséért Pajtástollat kapnak:

Bertók Zsolt, Bp. XIII.; Kránitz Zsolt, Bp. III.; Szuhi Krisztina, Bp. X.; Bogárdi Edit, Dusnok; Bukta György, Mezőszemere; Dudar Zoltán, Bátaszék; Francz Sarolta, Hejőpapi; Fodor Mária, Hejőpapi; Győrfi Katalin, Tiszaroff; Horváth Katalin, Budafa; Herczig Zsolt, Tolna; Huszár Sándor, Sajószöged; Juhász Ilona, Csanádalberti; Kiss Gabriella, Komló; Kovács Csilla, Szigetszentmiklós; Nagy István, Somogyaracs; Nagy Teréz, Csepreg; Pécsi József, Siófok; Sulcz Tamás, Zabar; Varga Andrea, Sárkeresztúr;

Agárdi Zsuzsa, Bp. III.; Kiss Miklós, Bp. XIII.; Papp Gábor, Bp. XV.; Vincze Zoltán, Bp. III.; Albert Zsolt, Székesfehérvár; Cserpes Rita, Kapuvár; Csiszár Miklós, Tata; Hegedüs Tünde, Nagykarácsony; Huszár Lilla, Kapuvár; Kiss Tímea, Litér; Kovács Zsolt, Pécs; Lengyel Anett, Újkígyós; Moskovits; József, Taktaszada; Nagy Zsolt, Leninváros; Papp Géza, Kecskemét; Reichardt József, Tótvázsony; Simoncsics László; Dunakeszi; Sitku Csaba, Pócspetri; Szvitek György, Sülysáp; Takács Zoltán, Balatonakali.

MATEK

A külső számokat úgy kell beírnod a négyzet üres kockáiba, hogy ha vízszintesen is és függőlegesen is összeadod, az eredmény mindenkor 30 legyen.

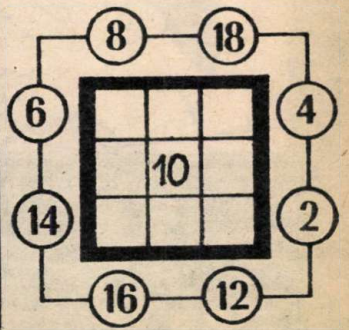

DR. SZIMAT
A MESTERDETEKTÍV

KI LOPTA EL A KALAPOT?

Tolvaj járt a kalaposnál.

Szimat a tettes nyomába eredt.

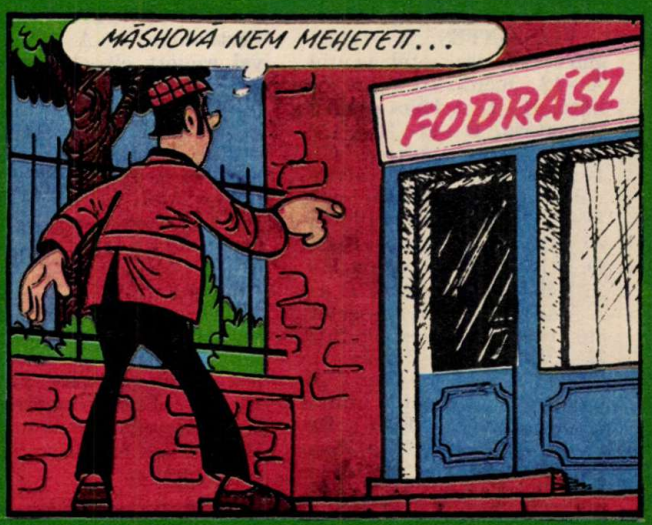

Szerinte csak a fodrászüzletbe mehetett be.

Szimat habozás nélkül lépett be az üzletbe, s egy pillanat alatt fel is fedezte a tettest.

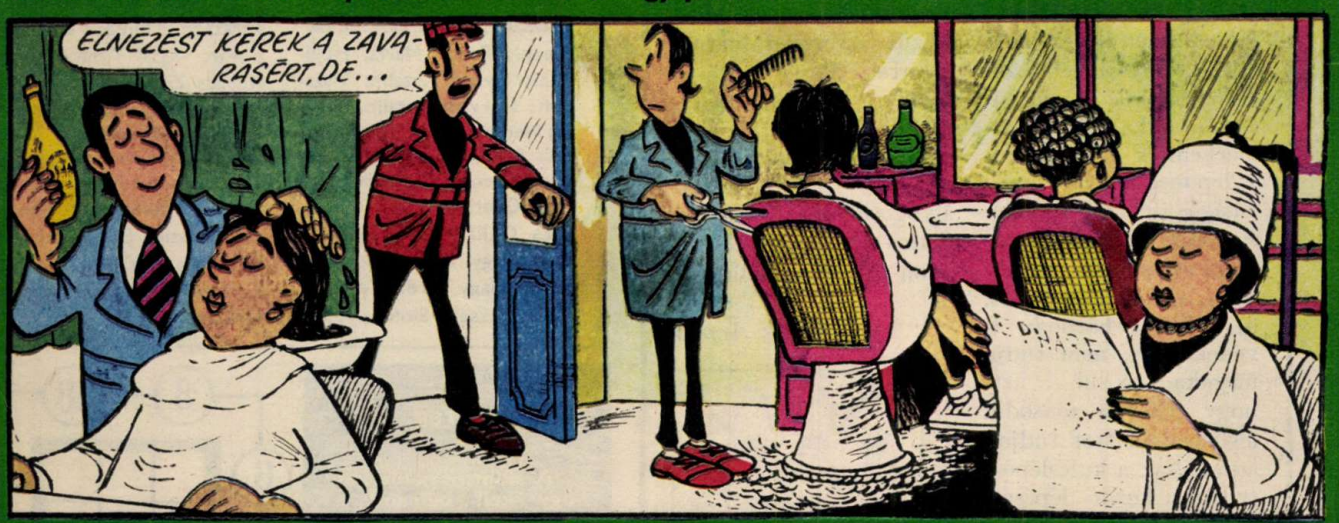

Megfejtés: három vendég már hosszabb ideje az üzletben tartózkodik. Az egyik, akinek hajcsavarókkal van tele a feje, a másik a hajszárító bura alatti, a harmadik pedig, akinek a haját vágják. All legutolsónak érkezett, még csak mossák a hajat, tehát ő a tettes.

MI TÖRTÉNT A NYÁRON?

„Újra itt van . . . újra itt van . . .” énekelhetnénk lelkesen, no persze nem a nagy csapat, hanem az iskola. A sátrak nyomát már csak a letaposott gyep és néhány földbe ragadt cölöp jelzi. Elmúlt a nyár. Megteltek az iskolapadok. Az első napokban mindenki a nyári élményeit meséli, amelyek igazán sokszínűek. Van, aki például egész nyáron csak napozott. Mások igyekeztek értelmesebben eltölteni a szabad idejüket, az aktív pihenést választották.

A miskolci 83. Kossuth Lajos Úttörőcsapat például vándortáborozáson vett részt. Idézünk levelükből:

„Nagyon sok élményben volt részünk, jártunk Kecskeméten, Lakitelken, Bugacon, Ludastón, Ágasegyházán, Kunszentmiklóson. Utunk során láttuk Michelangelo szoborgyűjteményének másolatát. A reneszánsz kor kiemelkedő szobrászának alkotásai nagy hatást tettek ránk, segítségükkel valóban könnyebb megérteni az akkori emberek gondolkodását. Bugacon egészen másfajta élményben volt részünk. Nagy érdeklődéssel néztük a lovasbemutatót, de némi szorongást éreztünk, hiszen tudtuk, hogy a bemutató végeztével nekünk is nyeregbe kell ülnünk. Szerencsére nem volt semmi probléma, sőt, egyesek még arra is vállalkoztak, hogy szőrén üljék meg a derék hátasokat. Láttuk Kiskunfélegyházán azt a házat, amelyikben a Petrovics család mészárszéke volt. Egy társunk Szalkszentmártonban elszavalta az „Alföld” című verset. Csónakáztunk a Holt-Tiszán, és gyönyörködtünk a tavirózsákban. Megismertük e táj növény- és állatvilágát, a pusztai emberek életét. Utunk során Kossuth Lajossal – csapatunk névadójával kapcsolatos emlékeket is gyűjtöttünk . . .”

Táborozásról, főként cseretáborozásról lesz szó a következőkben is:

„A komáromi járás kilencven úttörője néhány szép napot töltött a szlovákiai Patice üdülőtáborában. – írják az ácsi 2. számú Általános Iskola tudósítói: Paksi Andrea, Balik Anikó és Kiss Szilvia. – Ez az üdülőtelep kellemes vizű strandjai miatt közkedvelt kiránduló- és nyaralóhely. Nekünk is ez jelentette a legkellemesebb szórakozást, mert a mostoha időjárás ellenére mindennap strandoltunk. Persze, azért rendeztünk sok más, tartalmasabb tábori programot is. Megismerkedtünk Csehszlovákia úttörőinek életével, az ország sajátosságaival. Az egyik napon vendéglátóink Hurbanovo és Komarno városába vittek el bennünket. A százéves csillagvizsgáló, a Jókai emlékmúzeum, a ráctemplom csodálatos kincsei sok ismerettel gazdagítottak bennünket.”

Voltak olyanok, akik a szünidő napjaiban sem feledkeztek meg önként vállalt kötelességeikről.

„A mi rajunk – kezdi levelét Mercsák Andrea (Budapest, Pirosrózsa u. 24. – 1163) – még év elején vállalta, hogy az idős és mozgássérült Leiner Lajos bácsinak és feleségének mindennap elvisszük az ebédet. Többször bevásároltunk számukra az élelmiszerboltban, sőt, még egyszer-egyszer ki is takarítottunk náluk. Szünet ide, szünet oda, mindig akadt a rajunkból valaki, aki nem utazott el, s ilyenkor ő teljesítette a vállalt kötelességeinket.”

Természetesen másfajta kapcsolatok is erősödtek a nyár folyamán. Ilyenről tudósít Erdős Edit (Hajdúböszörmény, Veres Géza u. 10. – 4220) levele is.

„Rajunkat a FÜSZÉRT KISZ-esei patronálják. Meghívást kaptunk tőlük, hogy vegyünk részt a vezetőségválasztó gyűlésükön. Nagy érdeklődéssel figyeltük a választást, majd az ezt követő beszélgetésbe mi is bekapcsolódtunk. Tekintettel arra, hogy a beszélgetés folyamán csak az agyunkat tornáztattuk, szükségét éreztük, egy kis testmozgásnak is. Hamarosan óriási foci-, és röplabdacsata kezdődött. Nagyon jól éreztük magunkat ezen a délutánon, kár, hogy a raj éppen nyaraló tagjai nem lehettek itt. Megállapodtunk a KISZ-esekkel, hogy a tanév megkezdése után még többször találkozunk majd.”

LEVELEZNÉNK!

ÖTÖDIKESEK ÍRJANAK:

TÜRI CSILLA Monor, Eötvös út 6. – 2200; GAZDAG IRÉN, Lajosmizse, Alsólajos 277. Pf. 2524 – 6050; SZENYÁN TÜNDE, Péteri, Rákóczi u. 12. – 2209; KLEM ZSOLT, Kaposvár, 48-as Ifjúság u. 31. – 7400; NÉMETH ATTILA, Ózd – Hodoscsépány, IV. Béla út 8. – 3661; KIRÁLY LAJOS, Eger, Rákóczi u. 50. 6/18. – 3300; WEISZ ANNA, Szigetbecse, Réti u. 15. – 2321;

HATODIKOSOK LEVELÉT VÁRJUK:

KÁLMÁN ARANKA, Káva, József A. u. 15. – 2215; MÁRKUS KATALIN, Sárszentmihály, Hársfa u. 10. – 8143; KAJLI SZILVIA, Monor, Köztársaság u. 3. – 2200; RÉSZ MÓNIKA, Budapest, Baross u. 13. – 1174; SZŐLLŐSI BEÁTA, Jászberény, Bem J. u. 8/a. – 5100; CZAKÓ ROZÁLIA, Tápióbicske, Kislujzi-hegy 6. – 2764 – (őrsi játékfelelősök írjanak!); KOVÁCS ERZSÉBET, Mikófalva, Lehel út 4. – 3344; VIDA ANNAMÁRIA, Lajosmizse, Bene 338. Pf. 1766. – 6050; RÓKA ANIKÓ, Mohács, Bizony K. u. 42. – 7700; VÉGH PIROSKA, Hajdúszoboszló, Csontos u. 6. – 4200; OSZACZKI GYÖNGYI, Békéscsaba, II. Szigligeti u. 10. f. 2. – 5600; HARTL VERONIKA, Pécel, Kodály Z. út 1. – 2119; VISLÓCZKI JUDIT Nyírbátor, Damjanich út 4. – 4300; BÁTORI ZSUZSA, Gyöngyös, Róbert K. u. 23. 15/4. – 3200;

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Főszerkesztő:
SOMOS ÁGNES

Főszerkesztő-helyettes:
FÜLEKI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat

Felelős kiadó:
DR. PETRUS GYÖRGY
igazgató

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987
321-988
321-989

Postafiók:
Bp. 62. Pf. 508. 1397

Kiadóhivatal:
Budapest, Révay u. 16. 1965
Telefon: 116-660

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj:
Egész évre 139,50 Ft
I. félévre 77,50 Ft
II. félévre 62 Ft

81.0690 Athenaeum Nyomda
Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás

Felelős vezető:
Soproni Béla
vezérigazgató

HU ISSN 0030-9583

INDEX: 25 695

Olvasószerkesztő:
SZIGETI PIROSKA

Művészeti szerkesztő:
CZIFFERSZKY BÉLA
FORRAI JÁNOS

„REJTVÉNYES ÓRAREND" CÍMŰ ÖSSZEÁLLÍTÁSUNK A 28–29. OLDALON

FOTÓ: WAGNER MARGIT

ZSENIÁLIS SZERKENTYŰKRŐL OLVASHATTOK A 16–17. OLDALON

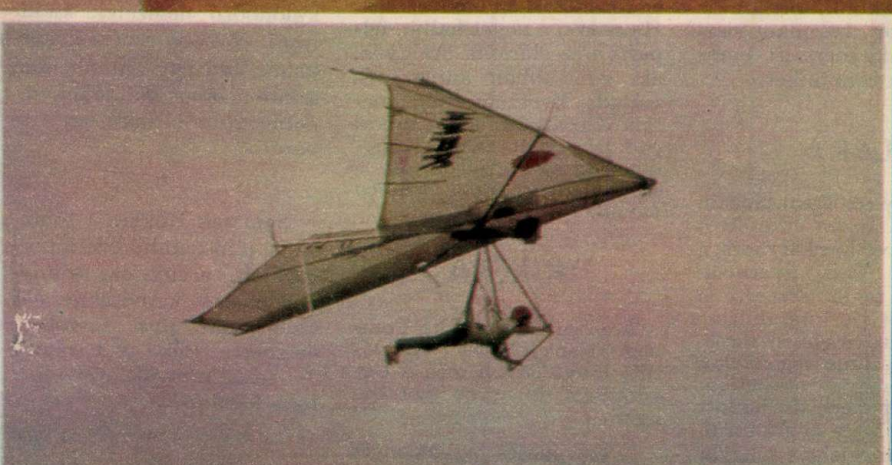

81/21
XXXVI. ÉVF. ● 1981. SZEPT. 10. ● ÁRA: 4 Ft

PAJTÁS

FRIENDSHIP, AMISTAD, MOKUETO

Az angolai Any Isabel Domingas törzsi nyelvén, humbunduul a barátság mokueto. Angolul friendship, oroszul druzsba, franciául amité, spanyolul amistad, és sorolhatnám portugálul, németül, finnül . . .

Ezer nyelven kimondhatjuk: barátság, mégis ugyanazt jelenti, ugyanazt érezzük. Rokonszenvet, szeretetet, ragaszkodást, bizalmat, felelősséget, segítést. A barátság „nyelv"-én, tolmács nélkül is jól érti egymást a kubai Rafael és a finn Riikka. A Csillebérci Béke és Barátság nemzetközi úttörőtáborban harminckilenc nemzet képviselőjének vált közös nyelvévé a barátság. Ezerkétszáz gyerek ismerkedett egymás életével, hagyományaival, kultúrájával, szokásaival és játékaival, fővárosunkkal. Villanásnyi képben néhány gyereket nektek is bemutatunk.

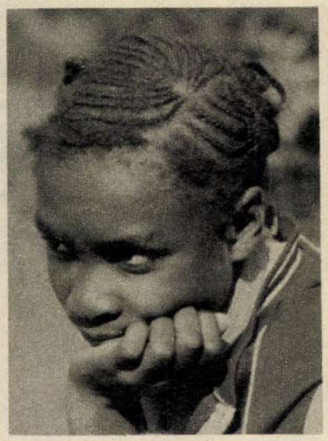

Any haját félóráig fonja a barátnője

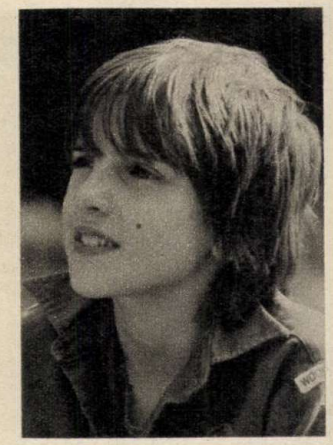

Lara Mynors egy csöpp angol faluban él

Riikka szerint a palacsinta furcsa szó, de a legjobb étel

ANY

– Kilencen vagyunk testvérek, a legkisebb kétéves, a legidősebb huszonegy – mondta a tizennégy éves angolai Any. – Moçâmedesben élünk, közel az óceánhoz. Szeretek iskolába járni, tanulni, de még nem tudom, mi leszek. Nem szeretnék korán férjhez menni, mert látom, édesanyámnak menynyi dolga van. A mosogatásban, takarításban segítek neki. Szabad időmben kosárlabdázok. Először vagyok idegenben, de nem idegenek között. Kicsit féltem, hogyan érzem majd magam egy olyan országban, amelyről korábban semmit sem tudtam. De még honvágyam sincs. A testvéreim azért sokszor eszembe jutnak, mindenről mesélek majd nekik: a karneválunkról, a sárkányröptetésről, a libegőről, s ami legjobban tetszett, a hullámvasútról a Vidám Parkban.

REING

A kambodzsai Chau Phlay Sy-t, Reing Eldát és társait nem várja otthon család, testvérek. Szüleik, nagyobb testvéreik a Pol-Pot rendszer áldozatai lettek. A rettenetes emlékeket elűzik a gondtalan, játékos csillebérci napok, arcukon nyoma sincs szomorúságnak. Ők érzik igazán, milyen öröm barátok között, vidáman élni.

– Mintha testvéreink lennének a többiek – fogalmazta meg a tizenhárom éves lány, Reing. – Ruhával, tanszerekkel, játékokkal vártak bennünket a táborban. És nem érezzük könyöradománynak, mert úgy kaptuk, mint egyik testvér a másik holmiját. Itt mindenki úgy szeret bennünket! És ezt a szeretetet, vidámságot hazavisszük. Bármilyen messze lakunk, otthon is érezzük, hogy bármikor visszajöhetünk, mert itt barátok várnak bennünket.

LARA

Radcliffe-on-Trent kis falu Angliában. Innen érkezett a tizenegy éves Lara Mynors, a Woodcraft Folk gyermekszervezet tagja. Szereti a természetet, a kirándulásokat és legszívesebben meséket, romantikus regényeket olvas. A magyar irodalmat még nem ismeri, de hallott már arról, hogy angol fordításban is megjelent magyar író műve. Larának merész tervei vannak: ügyvéd szeretne lenni – lány létére. A szigetországban, ahol oly mereven ragaszkodnak a hagyományokhoz, női ügyvéd csak elvétve akad a bíróságokon. Elképzelem Larát talárban, parókával, amint védőbeszédét mondja . . . Most komoly arccal meséli kedvenc tábori játékukat.

– Két egyenlő számú csapatra oszlik a csoport, és törökülésben egymás mögé ülünk. Mindenkit elnevezünk azokról a tárgyakról, amit a táborba magunkkal viszünk. Például az első két gyerek a sátor, a negyedik pár neve kanál, és így tovább. A csoport vezetője olyan történeteket mesél, amelyekben előfordulnak az elnevezések. Ha valaki a nevét hallja, felpattan és előrefut. Az győz, aki gyorsabban kapcsol és szalad. Megszámoljuk, melyik csapatban hány „tábori eszköz" gyűlt össze. Könnyen kitalálhatjátok, az a csapat nyer, ahol többen vannak.

RIIKKA

A pisze finn Riikka Pellinen tizenkét éves, világlátott lány. Távoli még a tervezgetés, de orvos szeretne lenni.

– Szerencsés vagyok, mert szüleimmel beutaztam a skandináv országokat, jártunk az NSZK-ban, Hollandiában, a Szovjetunióban és Angliában is. Eddig itt éreztem magam a legjobban, mert sok gyerekkel összebarátkoztam. Nálunk még a legkisebb faluban is komolyan veszik az idegen nyelv tanulását. Harmadiktól lehet svédet tanulni, hetediktől pedig kötelező. Az általános iskola kilenc osztályos, akkorra már akár három nyelven jól tudunk beszélni. Érdekel a történelem, bárhova utazunk, „készülök" az ország történelméből, földrajzából. Itt, a csillebérci táborban érdekesek voltak a különböző nemzetek kiállításai. Nagyon szeretek énekelni. Van egy dalunk, ami szinte a tábor indulója is lehetne: „Az én barátom a te barátod . . ."

*

Nemcsak Riikka, a többiek is, a mozambikiak, a portugálok, a chileiek, és minden nemzet képviselője, aki Csillebércre jött, ugyanezt érezhette. Béke és barátság – testvérszavak, összetartozó fogalmak.

Géczi Éva

Fotó: Wagner Margit

FILMZENÉRE TÁNCOLT A TÁBOR

Cintula (Keresztes Tibor) filmzene-diszkóján mindenki táncolt

Az idei nyáron is volt filmes szaktábor a Balatoni Úttörővárosban. Azok a gyerekek kaptak meghívót, akik lakóhelyükön filmklubokba járnak, szervezik az iskolamozit és maguk is foglalkoznak filmezéssel.

A táborban megismerkedhettek a nagy filmek készítésével. Például az „Autóversenyzők" című magyar film vetítése után Török György, a MAFILM stúdióvezetője és Földi Attila, a film szakértője beszélt arról az olykor veszélyes munkáról, amit a forgatás jelentett a stáb tagjai számára. A veszélyességről a Randori kaszkadőrcsoport bemutatóján és az azt követő beszélgetésen is meggyőződhettek a filmrajongók. A Pogány Madonna című film készítéséről is érdekes beszámolót tartott a két főszereplő, Bujtor István és Kern András.

Bujtor István és Kern András a Pogány Madonna című film készítéséről mesélt

A két héten át tartó vetítéssorozatban jócskán akadtak olyan filmek, amelyeket csak később tűznek a mozik műsorára. Ilyen volt például a „Vuk" moziváltozata, a Csillagok háborúja folytatása a Birodalom visszavág című alkotás, amit szinkrontolmács segítségével néztek meg, hiszen nemrég érkezett a kópia, s még nem tudták sem szinkronizálni, sem feliratozni a filmet. Ősbemutatója volt „Az éneklő kutya" című román—NSZK filmnek is, amely Jack London híres regénye nyomán készült.

A Magyar Televízió közreműködésével két újabb Süsü filmet vetítettek. Ennek a filmnek az alkotói is legalább olyan kíváncsiak voltak a gyerekek véleményére, mint ők a film készítésére.

Szerencséje van Cintulának, hogy jól megnőtt. Legalább kapott levegőt

Persze, nemcsak vetítésből és beszélgetésből állt a szaktábor programja. Volt zene és tánc is. Keresztes Tibor (Cintula) filmzenékből olyan diszkót állított össze, amelyen még talán a portás néni is táncra perdült.

Ezek után ugye sokan kedvet kaptatok a filmes szaktáborhoz? Hogyan juthatnátok el oda, mondjuk a jövő nyáron? Először is járjatok sokat moziba, szervezzetek az iskolában vetítéseket, s tegyetek meg mindent azért, hogy társaitok is kedvet kapjanak a mozilátogatáshoz.

József Aranka

A beszélgetők között — Bergendy István, Szabó Attila rendező és Lévay Sándor díszlettervező (a kép közepén, a sor elején)

ÜZENET

a rajvezetőségek országos találkozójáról

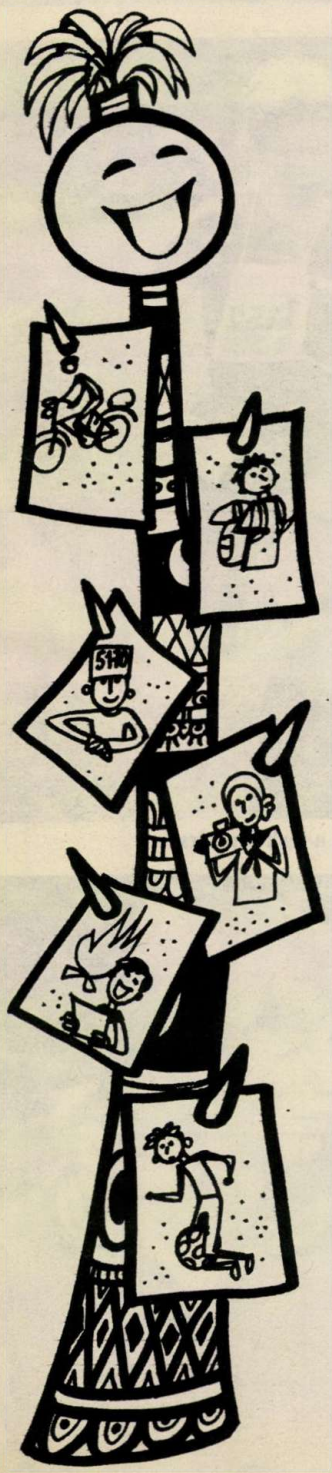

Az úttörőszövetség történetében először megrendezték a rajvezetőségek országos találkozóját. Azok a rajvezetőségek juthattak el a tanácskozásra, amelyek eleget tettek a Pajtásban és az Őrsvezetőben megjelent felhívásnak, azaz pályamunkában mutatták be: hogyan él, dolgozik rajközösségük, rajvezetőségük. Még a találkozót megelőzően a meghívót elnyerő rajvezetőségek levél útján teremtettek kapcsolatot a vendéglátó Heves megyei és egy másik meghívott megyei rajvezetőséggel, amelynek értelme az előzetes ismerkedésen kívül az volt, hogy a vendéglátó rajjal közös programot előre megtervezzék, megbeszéljék. Így biztosították, hogy a találkozó első két napján ragyogó rajprogramok valósultak meg, mint például kerékpár- és gyalogtúra, tábortűz, városismereti játék, üzemlátogatás, találkozó KISZ-esekkel, szocialista brigádokkal, táncház, számháború, ügyességi vetélkedők, sportbajnokságok. A másik két napon a felsőtárkányi KISZ-táborban a találkozó valamennyi résztvevője megvitatta a rajélet ügyes-bajos kérdéseit. Ennek eredményét **üzenetben** foglalták össze, melyet valamennyi raj és rajvezetőség figyelmébe ajánlunk.

– A raj programja, terve a gyerekek, a közösség igényeit, kívánságait tartalmazza. Ezeket ötletfán, ötletládában, kívánságlapokon lehet összegyűjteni.

– Ha úttörők vagytok, a tervet hosszabb távra, ha kisdobosok számára állítjátok össze a rajprogramot, rövidebb időszakra szóló tervet készítsetek!

– A terv mindig igazodjon a raj tagjainak életkorához. (Nem biztos, hogy az ötödikeseknek az atomfizika témakörében kell előadást szervezni, az sem biztos, hogy a nyolcadikosok mesedélutánra áhítoznak.)

– Ügyeljetek arra, hogy a raj programja ne ütközzön a csapatéval, az őrsökével, vagy a szakkörökével. Kérjétek el, tanulmányozzátok és csak ezek ismeretében készítsétek el a raj tervét.

– A raj terve minden őrsnek és minden egyes gyereknek is adjon megbízatást, feladatot: (társadalmi munka felelős, üzemlátogatásszervező stb.)

– A raj ápolja az úttörőhagyományokat (nyolcadikosok búcsúztatása, rajkirándulás stb.), de gondolkodjon azon is, hogyan lehetne új hagyományokat teremteni.

– Az a raj dolgozik jól, amelyben az őrsök szövetkeznek egymással. Szervezzetek több közös programot, hívjátok s vendégeljétek meg egymást.

– Jobbnak tartjuk a vegyes őrsök működését. Így a fiúk és a lányok hasonló feltételekkel dolgozhatnak, kiegészíthetik egymás eredményeit.

– A raj valamennyi együttlétét, találkozóját, rajösszejövetelnek tekintjük, legyen az komoly ügy vagy móka, játék. Javasoljuk, hogy ezeket az összejöveteleket beszélgetés, vita, véleménycsere, állásfoglalás tarkítsa, de mindez kötetlenül, hangulatosan.

– A rajban és az őrsben olyan tisztségek legyenek, amelyek a mindennapi élethez szükségesek. Egy gyereknek lehetőleg egy tisztsége legyen, amely az érdeklődésének megfelel.

– Minden tisztségviselő támaszkodjon a közösségre, ugyanakkor a közösség segítse választott tisztségviselője munkáját.

– Az őrs, a raj és a csapat tisztségviselői között legyen kapcsolat és kölcsönösen segítsék egymást.

– Nemcsak az osztályfőnök lehet rajvezető, választhattok más felnőttet, KISZ-es ifit is.

– A rajvezetőségeknek rendszeresen legyenek megbeszélései, de ha szükséges, ezen kívül is találkozzanak.

– A raj munkája csak akkor lesz jó, ha sok segítője, barátja van.

– Barátainkkal az együttműködés legyen folyamatos, de a rajnak lehetnek alkalomszerű kapcsolatai is.

– A raj közössége és a rajvezetőség rendszeresen, folyamatosan értékelje a raj, az őrsök és az egyének munkáját, a vállalt feladatok teljesítését.

– Az értékelés során jutalmazzunk, büntessünk ritkán, kiközösíteni pedig szinte nem is szabad, mert szakadás lehet a közösség és a „büntetett" gyerek között.

– A rajvezetőség folyamatosan kísérje figyelemmel a gyerekek rajon kívüli életét is, ezeket időközönként értékelje (pl.: kisdobos őrsökben, szakkörökben, napköziben végzett munka).

– A tisztségviselők osztönzésére alakítsatok ki sajátos elismerési, jutalmazási formákat!

– A rajban történteket a csapat tudtára kell adni a csapatrádió, a rajfalak és a hirdetőtáblák segítségével.

Jó munkát kívánunk!

„Monspart Sarolta igazán megérdemelné a Pajtás-csokrot. Szívügye, hogy az emberek egészségesen éljenek, mozogjanak, fussanak. Még azt is neki köszönhetem, hogy a többiek nem csúfolnak, mert kövér vagyok. Én is elkezdtem futni, amikor a Pajtásban elolvastam a futás 10 pontját. N. Á."

Felolvasom a szerkesztőségünknek címzett levelet Sacinak, aki hirtelen közbevág.

– Valamikor én is tömzsi gyerek voltam. Próbálkoztam a pingponggal, teniszszel, vívással, de nem tudtam lefogyni. Mindenütt ott akartam lenni, minden érdekelt: a sport, a földrajz, a színjátszás. Az egyik földrajz szakkörön Finnországról vetítettek filmet, itt láttam először tájfutást. Van két lábam, miért ne fussak – gondoltam. Akkoriban újdonság volt nálunk a tájfutás, hát elkezdtem.

Erőlködtem, izzadtam, futottam – és fogytam! Az első versenyt 1960-ban nyertem.

NŐI MARATONI

Tizenkét évvel később tájfutó világbajnok lett. A világ hetvenhat legkiválóbb sportolóját győzte le.

Sok-sok verseny emlékét őrzik a vitrinben zsúfolódó serlegek, díjak, például az 1970-es VB-váltó ezüst és a 76-os VB-váltó bronzérme. Tizennégyszer nyerte meg 1964 és 1977 között a magyar bajnokságot, két alkalommal az ötezer méteres sífutást, és háromszor a tízezer méterest.

Hat ízben futotta le a férfiakat is kiszipolyozó maratoni távot – 42 kilométert! 1978-ban az Egyesült Államokban, Atlantában, a női maratoni futás nem hivatalos bajnokságán második lett.

– Sajnálom, hogy a női maratoni futást nem vették fel előbb az olimpia programjába – mondja kesernyés mosollyal.

Súlyos betegsége, amely hosszú hónapokig ágyhoz kötötte, nemcsak sportolói

Erdőn-mezőn át csak a tájoló és a térkép a társ

Ez a szemüveges fiú már célba ért. Saci tekintete a a következő befutót fürkészi, az 1981-es Pajtás futáson

PAJTÁS CSOKOR SACINAK

– Harminc kilométernél úgy éreztem, meghalok, lépni alig bírtam . . . – mesélte. A felvétel a 42195-ik méter előtt készült a hagyományos Csepel maratonin, 1972-ben

Saci nemcsak szavakkal, hanem tekintetével, kezének buzdító mozdulatával is segít a hajrázó versenyzőknek

pályafutásának végét jelentette, hanem az élete is veszélyben forgott. Fertőzött kullancs került a szervezetébe és agyhártyagyulladást okozott. Azt mondták az orvosok, hogy felgyógyulásában segítette őt remek fizikai állapota, akaratereje, hite, hogy majd ismét futni tud.

AZ ÉN TÖBBLETEM

Ha versenyszerűen nem is fut már, a futásról nem tud lemondani. Monspart Sarolta – az Országos Testnevelési és Sporthivatal előadója a tömegsport osztályon, társadalmi munkában a Tájékozódási-futó Szövetség kapitánya és a FUTAPEST klub szervezője – matematika–fizika szakos tanár.

– Két évig tanítottam a budapesti, XX. kerületi Táncsics Mihály ének-zene tagozatos általános iskolában. Amikor csak lehetett, elvittem a gyerekeket kirándulni. Még évek múlva is – amikor a tanítást abbahagytam, mert a sportot és a tanári munkát nem tudtam összehangolni – megkerestek, hogy menjünk együtt kirándulni. Erre mindig kapható voltam.

Monspart Saroltának valóban szívügye a futás. De a sportolás mellett még valami mást is akart csinálni.

– Ha orvos lennék, éjjel-nappal kísérleteznék, hogy feltaláljam a rákellenes gyógyszert. Nem lettem orvos, így ehhez nem is értek. Futni tudok, tehát ebben kell adnom azt a többletet, amivel jót, hasznosat teszek. Tudom, sokan megszállottnak tartanak, de bízom abban, hogy az emberekkel meg lehet szerettetni a futás, a mozgás örömét.

TÍZMILLIÓ FUTÓ KELLENE

Saci minden alkalmat megragad, hogy mindenkit – felnőtteket, gyerekeket – megnyerjen a futásnak, az egészséges életmódnak. Ahol csak tudja, elmondja, hogy a rendszeres futás egyrészt kikapcsolódás, másrészt fejleszti az akaraterőt, és ellenállóbbá teszi a szervezetet a betegségekkel szemben. Szót emel kedvenc sportja érdekében a rádióban, a televízióban. Mindenhova elmegy, ahova hívják, közreműködik a versenyek, mint például a sikeres Pajtás futás és a FUTAPEST szervezésében, cikkeket ír, tájfutó plakátot tervez. Millió teendője mellett elvégezte a Testnevelési Főiskola sportszervezői és szakedzői szakát, megtanult angolul, németül, svédül. Külföldi lapokból tájékozódik, fordít, hogy még több tanácsot tudjon adni.

Elgondolkodom, ha összeadnánk azt a távot, amit Saci edzésen, versenyen eddig lefutott, vajon hány ezer kilométer lenne. Talán ő sem tudja pontosan. Így inkább azt kérdezem tőle, hogy minek örülne a legjobban?

– Akkor lennék a legboldogabb, ha Magyarországon tízmillióan futnának rendszeresen, legalább háromszor harminc percet hetente.

G. É.

Fotó: Szalay Béla

?!

— Bocs, hogy közbeszólok, de már-már kibírhatatlanul hasogatja a fülem az „új" nyelv, amely az utóbbi időben felettébb népszerű lett körünkben. Belébotlok lépten-nyomon, villamoson, játszótéren, moziban, színházban, étteremben, iskolában, munkahelyen is. Lassacskán el is hiszem, hogy szép hazánkban a legnépszerűbb idegen nyelv — a trágár. A minap egy parkban járva néhány tizenéves beszélgetésére lettem figyelmes. Főleg az keltette fel a kíváncsiságom, hogy egy árva kukkot sem értettem szavaikból. Azaz, a káromkodásokat többé-kevésbé felfogtam, de azon kívül... Mentségemre szolgáljon, nem is nagyon hangzott el más. Nem állhattam meg, kérdőre fogtam őket:

— Mondjátok, miért beszéltek így?

Megütközve rám néztek, mintha csodabogarat látnának.

— Hogy-hogy így?

— Hát, ilyen mosdatlan szájjal, állandóan káromkodva.

— Ja, megszoktuk — felelte az egyik vállrándítva.

— De alig mondtok valami értelmeset, hogyan értitek meg egymást?

— Megértjük és kész.

Továbbmentem. Kis ideig csönd volt mögöttem, aztán újra rákezdték. Szomorúan lépkedtem a parkban, ám hirtelen felderültem. Támadt egy ötletem, hogyan lehetne talán kiirtani a gyerekek életéből a durva beszédet.

Kötelezővé kellene tenni az iskolában a „trágár" nyelvet...

—bőcs—

STRAND-SAKK

— Gondolkodom, gondolkodom... A királyon ücsörögve csak eszembe jut egy jó lépés.

RENDŐRSÉGI DICSÉRET

1981. május 12-én reggel, az újságokban közölt felhívás nyomán állandóan csengett a telefon a Budapesti Rendőr-főkapitányság Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztályán.

— Halló..! Fogarasi Ferenc vagyok. Én tudom, hogy hol van az újságban keresett fiú. Tegnap még együtt játszottunk.

Bejelentése alapján pillanatok alatt megtalálták az akkor már ötvenegy napja bujkáló gyereket. A hatodikos Fogarasi Ferenc, a rendőrségnek nyújtott segítségéért dicséretet és jutalmat kapott, amit július 22-én dr. Csiba István rendőr vezérőrnagy adott át neki.

Az sem titok, hogy ő volt az előző számunkban közölt „A csavargás professzora" című írásunk pozitív hőse.

NYUGODT BABA

A zánkai Úttörőgárda táborban elsősegély-vetélkedőn mérték össze tudásukat a vöröskeresztes úttörők. A lányok legkedvesebb tevékenysége a kisbabák fürösztése, gondozása. A képen látható versenyző gyengéd, simogató mozdulata elhiteti velünk hogy egy rúgkapáló csecsemőt is tisztába tudna tenni...

FEHÉRGYARMATTÓL LIPCSÉIG

Tizenhét napot töltött az NDK-ban a fehérgyarmati Petőfi Sándor Úttörőcsapat negyven tagja. A gyerekek a Werder melletti közös gazdaságban gyümölcsöt szedtek, majd kirándulni mentek a baráti ország legszebb tájaira Potsdam, Brandenburg, Berlin és Drezda... Megnézték Lipcse nevezetességeit, s körutat tettek Szász-Svájcban is.

FAMATUZSÁLEM

„Nyári napnak alkonyulatánál..." — írta Petőfi Sándor a felvételünkön látható tölgyfa alatt, Nagyar határában A Tisza című versét. A „Petőfi-fa" — több száz éves matuzsálem — három kilométerre van a tivadari ifjúsági és úttörőtábortól, melynek lakói a nyáron rendszeresen ellátogattak a nevezetes helyre. A hetedikesek azt is elárulták riporterünknek, hogy a fát éppen hat gyerek éri körül...

ÜVEGSZÁLLAL GYORSABB

Új, nagy tisztaságú, fényvezető üveget állítottak elő a Szovjetunióban, Gorkij városában. Az ebből készült üvegszálak az elektronikai számítógépek befogadó képességének és gyorsaságának növelését szolgálják. (Fotó: APN)

CVIDER BENEDEK BALLADÁJA (II.)

Úgy adódott, hogy nem készültem. Tudjátok hogy van ez. Az embernek ezernyi más dolga akad. De azért még nem kellene, hogy végigtaposson rajta az élet...

Annál is inkább, mert igazán elsőrangú történetet találtam ki végveszély esetére, ha a tanerő mégis felszólítana. „Tanár úr kérem, nem tudtam felkészülni, mert véletlenül kizártam magam a lakásból, és a szüleim csak késő este jöttek haza. Addig ott ültem étlen-szomjan a lépcsőházban..."

— Remek! — mondta Sakk Jenő, akinek elhencegtem a találékonyságomat. — Ezt biztosan beveszik...!

A tanerő azonban nem engem szólított fel, hanem — mit ád az ég? — Sakk Jenőt. Kicsit már bosszantott is, hogy nem adhatom elő a történetet, amikor hirtelen elzsibbadtam. Sakk Jenő ugyanis a következőket mondta:

— Tanár úr kérem, nem tudtam felkészülni, mert véletlenül kizártam magam a lakásból, és a szüleim... stb. stb.

Még a hangja is remegett.

— Rémes! — mondta sóhajtva a tanerő. — Mennyi baj van ezekkel az új lakásokkal... Na mindegy. Akkor jöjjön ki... Cvider Benedek!...

Hát élet ez így...?!

TÁRSULAT

Hajajj... nagyon nehéz dolog a színházi élet csillagaival bírni! Ez a társulat azonban minden különösebb probléma nélkül hajlandó volt a fényképezőgép lencséje elé állni. Igaz viszont, hogy ők nem a Royal Shakespeare Company tagjai, hanem az 1868 sz. Ságvári Endre Úttörőcsapat színjátszó csoportjának jeles „művészei", Balmazújvárosról. A pécsi VI. országos színjátszó fesztiválon sikert arattak Fazekas Mihály Lúdas Matyijával.

BESZÉLGESSÜNK A PÉNZRŐL (1.)

Cserebere

Gondolkodtál-e már valaha azon, hogy tulajdonképpen mi is a pénz? Kezedbe veszel egy ropogós ötszázast, s bizony nem azt nézegeted, hogy milyen szép színe van, hanem azon tűnődsz, melyik boltban, mit vásárolhatnál érte.

Jártomban-keltemben megállítottam egy-egy gyereket és megkérdeztem tőle: SZERETED A PÉNZT? (Micsoda álnok kérdés! Mintha krampusz szarvai lennének a kérdőjelnek.) Egyik felnőtt ismerősöm meg is mart az ötletért. Azt állította, hogy ez a téma óhatatlanul „ingoványos talajra" viszi a gyerekeket. Mert a történelem folyamán a pénz fogalma összekapcsolódott a bűnnel. A pénz hatalom! Vér és arany! A pénz megront és lelki nyomorba taszít! – mondta nyomatékosan. Nos, nem állítom, hogy e kijelentések mélyén nem szunnyadozik egy darabka örökkévalónak tűnő igazság, mégsem hiszem, hogy olyan megehetetlenül forró lenne ez a kása.

EBÉD: EGY HAL

Barátom buzgón óvott attól, hogy „Gyerekországban" témát csináljak a pénzből, igen ám, de gyerekország felnőttország közepében fekszik . . . Azt hiszem, egyetértetek velem abban, hogy lehet a témáról beszélni. Már csak azért is, mert a pénz még mindig feltétlenül nagy úr. Persze, nem mindegy, hogyan szólongatjuk, miként hódítgatjuk e „magas méltóságot" s az sem közömbös, hogy emberi méltóságunkat meg tudjuk-e őrizni vele szemben.

Gondolj csak bele: mikor él jól egy ország, egy társadalom? Egyszerű a válasz. Ha tagjai komolyan veszik a munkát, ha eredményesen dolgoznak, ha jövedelmüket okosan beosztják.

fogadom

Ugyanez vonatkozik a családra is. Mikor él jól egy család? Már hallom is a válaszod: ha apu és anyu nem pazarolnak, becsületesen dolgoznak és okosan bánnak a pénzzel.

Gondolkoztál-e már azon, hogy tulajdonképpen mi is a pénz?

Valamikor régen, amikor még a pénz nem létezett, minden borzasztó egyszerű volt. Cserebere fogadom, és kész. Ez még az ősközösségi társadalomban volt, amikor derék őseink nem foglalkoztak árutermeléssel. Széles pofacsontú eleink csak annyi halat fogtak, annyi vadat ejtettek zsákmányul, amennyi pillanatnyi éhségük csillapítására kellett. Ez a „tétlenség" egészen addig tartott, ameddig elegendő élelmet adott a természet. De amikor már több volt az éhes száj mint az ennivaló, akkor már előre is kellett gondolni. Így született meg az első szerszám, a kőbalta, aminek a segítségével őseink dolgozni kezdtek.

NEM KELL TÖBB BALTA!

Egy szép napon az egyik ősember elhatározta, hogy saját baltáján kívül csinál még hármat, s ebből kettőt megpróbál elcserélni egy juhért. A manőver sikerült, s ennek kapcsán megjelent az egyszerű – mondhatjuk úgy is – véletlen értékforma. Kiderült ugyanis, hogy két balta megér egy juhot. Most aztán elereszthetted a fantáziád. Egy juh megér egy zsák búzát, egy zsák búza tíz rőf vásznat, tíz rőf vászon egy szép lovat, és így tovább.

Szép lassacskán kialakult a cserebere – a rendszeres árucsere –, s vele párhuzamosan specializálódott (szakosodott) a termelő ember. Volt, aki csak baltát készített, volt, aki csak juhot tenyésztett, volt, aki csak szövéssel foglalkozott, ki mihez értett legjobban. Ment is minden szépen, rendjén, egészen addig, amíg a juhos ember azt nem mondta a baltás embernek: „Hallod-e öregem, nekem több balta már nem kell."

„Na, szépen vagyunk! – kesergett a baltás ember –, most aztán keresgélhetem azt a valakit, akinek éppen, baltára van szüksége." Kiderült tehát hogy ez a kezdetben vidámnak tűnő nagy cserebere igen nehézkes dolog. Képzeld el, mi lenne veled, ha volna egy zsákravaló üveggolyód és ezeket próbálnád cserélgetni rágóért, labdáért, Beatles-fotóért. Valamelyik haver előbb-utóbb „bedobná a törülközőt" és azt mondaná, nincs szükségem több üveggolyóra, nem adok érte Beatles-fotót. Főhetne a fejed, mitévő legyél.

Őseink is ilyen zsákutcába jutottak volna, ha a fejlődés folyamán a munkával előállított áruk világából ki nem válik egyetlen áru, egy olyan kivételesen nagyszerű valami, amit bárki, bármiért elfogad. Egyetlen áru, amelyben minden más árunak az értéke kifejezhető, ami képes arra, hogy általános egyenértékessé váljon. Őseink egy idő után ilyen egyenértékesre cserélték el dolgaikat, s ezzel máris ott topogtak a pénzvilág kapujában, hiszen a közvetlen CSEREBERE közé ékelődött valami, az a bizonyos egyenértékes, ami jó ideig valamiféle fontos áru formájában testesült meg. Lehetett rizs, só, dohány, szarvasmarha stb., mígnem aztán a találékony elme jóvoltából, ezen árukat helyettesítő jelként megjelent a fémpénz.

MESEBELI PÉNZESLÁDA

Őseink esküdtek rá – nyilván igazuk is volt –, hogy az arany minden dolgok között a legalkalmasabb a pénz szerepének betöltésére, mert könnyen szállítható, raktározható, nem oxidálódik, a külleme tetszetős, és csak igen nehéz, verejtékes munkával lehet megszerezni. A pénz megjelenésével az áruvilág két részre szakadt: közönséges árukra és pénzre.

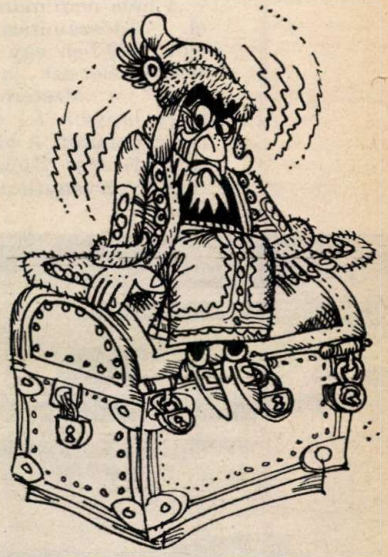

Ha sikerült összegyűjtened ötszáz forintot, boldogan loholsz a boltba és fel sem merül benned, hogy ezúttal már nem árucserének, hanem egy izgalmas adás-vételnek leszel a részese. Ebben a dologban nélkülözhetetlen szerepet játszik a markodban szorongatott forgalmieszköz, közismert nevén a pénz, ami által egy kicsit gazdagnak érezheted magad.

Püff neki! Itt egy újabb fogalom: GAZDAGSÁG. A mesében a gazdag ember egy jókora pénzesládán üldögél. Időnként – amikor senki sem látja – felnyitja a láda tetejét és belebetúr a gazdagságba, vagyis a pénzbe. Ezek szerint a gazdagság egyenlő a pénzzel?

Erről majd legközelebb beszélgetünk.

Magyar Katalin

„GÉPESÍTSÉTEK"

Szókratész egyike volt az ókori Athén legragyogóbb elméinek. Kortársai ennek megfelelően istentelen rendbontónak tekintették, mert filozófiai és pedagógiai munkássága meglehetősen szokatlan módszerekkel és erővel hatottak jámbor és ártatlan gondolkodásmódjukra.

A hála nem maradt el. Időszámításunk előtt 399-ben egy bírósági ítélet azt „javasolta" a Mesternek, hogy hajtson fel egy méregpoharat. A bírósági döntést Szókratész – törvénytisztelő polgár lévén – elfogadta, és kihörpintette a mérget. Ettől függetlenül ő lett halhatatlan, és nem a tisztelt bíróság . . .

A „JÓINDULATÚ PÁRBESZÉD"

Bennünket ezúttal elsősorban a nagy ókori bölcs pedagógiai munkássága érdekel. Részint azért, mert ennek a munkásságnak olyan jónevű tanítványokat köszönhet az utókor, mint például Platón, részint meg azért, mert pedagógiai módszere lényegében a jövő ultramodern oktatógépeinek működési alapjául szolgál. Ezt az oktatási módszert Andreas Speiser, svájci mate-

SZÓKRATÉSZ

matikus igen találóan „jóindulatú párbeszédként" jellemezte.

Platón, egykori mesterének emléket állítva, a „Menon" című párbeszédben írja le Szókratész egyik geometria „óráját". Ennek során Menon egyik tanulatlan rabszolgája a Mester egyszerű kérdéseire könnyedén válaszolva mintegy „önmagától" felfedezi Pythagoras tételét, miszerint a befogók négyzetének összege egyenlő az átfogó négyzetével.

Nem nehéz rájönni, hogy ebben az esetben kisebb fajta csoda történt. A felkészületlen rabszolga ugyanis semmi olyat nem tett, ami a rosszízű „tanulás" szóra emlékeztetne. Ő mindössze néhány lefegyverzően egyszerű kérdésre válaszolt, és ennek eredményeképpen, mint magától értetődő dolgot vette tudomásul a Pythagoras-tételt.

– Hurrá! – mondjuk egészen halkan, szinte csak úgy befelé. – Hiszen ily módon nemzedékek sorát sújtó átkos tehertől szabadulhatunk! Nem kell többé tanulni . . .!

Lelkendezésünk visszafogottsága azonban teljesen helyénvaló. A módszer ugyanis korunkban kissé meseszerűnek tűnik.

A TANULÓ TÁRSADALOM

Ma, a tudományos-technikai forradalom kellős közepén, egyszerűen elképzelhetetlen, hogy bárki megengedhesse magának a tudatlanság passzióját. Egész egyszerűen mindenkinek tanulnia kell, és nagyon sok esetben ez a tevékenység nem is fejeződhet be az iskolaévek elmúlásával. Ezért korunk társadalmát – néhány egészen kezdeti, speciális kultúrától eltekintve – tanuló társadalomnak nevezhetjük. Ilyen körülmények között aztán bárki beláthatja, hogy Szókratész módszere kissé nehezen alkalmazható. A „jóindulatú párbeszéd" legfeljebb egy-két tanítvány esetében lehet hatásos. És ugyan melyik ország engedheti meg magának, hogy minden tankötelés gyermeke mellé egy-egy Szókratészt szerződtessen?

Arról már nem is beszélve, hogy egy nem is lenne elég, hacsak nem táltos az illető, hogy napjaink valamennyi tudományterületén otthonosan mozogjon . . . Na hagyjuk ezt.

Maradjunk inkább a tényeknél, amelyek azt mutatják, hogy hazánkban például az elmúlt tanévben 31,3 tanuló jutott egy tanteremre. A pedagógusnak tehát egyszerre – legyünk nagyvonalúak, és hagyjuk el most a három tized tanulót! – harmincegy tanítvánnyal kell foglalkoznia. Ráadásul – ezt sem kell külön bizonyítani – harmincegy különböző adottságú, felkészültségű, szorgalmú, magaviseletű tanítvánnyal. Így aztán egyáltalán nem csoda, ha a „jóindulatú párbeszéd" időnként valamivel nyersebb tónusba csap át.

Mondjuk ki kereken: áldatlan helyzet ez tanárnak, diáknak egyaránt. Az átlagos képességekhez mért tananyag ugyanis senkinek sem igazán jó, miután átlagos gyerek kizárólag a statisztikában létezik. Így aztán az egyiknek túl nehéz az anyag, lassúbb tempóban szeretne haladni, a másik meg unatkozik, mert már régen túl van az egészen. Ahhoz viszont, hogy mindenkivel egyénileg lehessen foglalkozni, meg kellene kezdeni Szókratész mester sorozatgyártását . . .

MINDENRE VAN MEGOLDÁS

Talán furcsán hangzik, de sok országban – Szovjetunió, USA, NSZK, Anglia, Japán stb. – igen biztató kísérletek folynak ezen a téren. No persze nem az ősz Mestert próbálják sokszorosítani, hanem a módszerét. Ez a módszer tudniillik remekül „gépesíthető", akár számítógépes, akár programozott tankönyv-formában. Mindkettőnek ugyanaz a lényege, nevezetesen az, hogy a tanuló rávezető kérdések és feladatok segítségével sajátítja el az anyagot, méghozzá a saját adottságainak megfelelő tempóban.

Olyan az egész, mint valami izgalmas társasjáték. Kezdődik az ismeretanyag – ha úgy tetszik a „játékszabályok" – közlésével, amelyet apró, könnyen érthető lépések formájában adagol a program. Ezután feladat következik, amely az eddigi ismeretek alapján viszonylag könnyen megoldható. Ha mégsem sikerülne, „büntetésből" vissza kell térned a rajthoz, és újra át kell haladnod az ismeretek mezsgyéin.

Még okosabb, még „szókratészibb" az olyan program, az olyan „társasjáték", amely a feladat sikertelen megoldása esetén kerülő útra utasít. Ezen keresztülhaladva a „játékos" újabb kiegészítő, rávezető ismeretekre tesz szert. Ezekkel felvértezve aztán ismét nekifuthat az akadálynak, a feladat megoldásának.

– Hiszen ez remek! – mondhatnánk elhamarkodottan. – Ez esetben a pedagógusra immár semmi szükség.

Mondanunk sem kell, hogy az elhamarkodott ítélet ebben az esetben is hamis. A pedagógusra az oktatásnak ebben a formájában nagyobb szükség lesz, mint valaha. Egyrészt a programokat össze kell állítani valakinek, mert ezt a feladatot a legokosabb gép sem végzi el helyettünk, majd ezeket a programokat az élet változásainak és a gyakorlatban szerzett tapasztalatoknak megfelelően újra meg újra módosítani kell. Másrészt mód nyílik az igazi pedagógiai tevékenységre, amennyiben az oktatónak lehetősége lesz az egyes tanulók előrehaladását, *igazi tudásszintjét* a programok alapján ellenőrizni, és megfelelő segítséggel, beavatkozással a helyes irányba terelni.

Ja, és még valami.

Tanulni a jövőben is kell majd. Mert a tudományos-technikai forradalom megkönnyíti ugyan az ismeretek elsajátítását, ám ezzel párhuzamosan egyre többet és többet követel . . .

Cser Gábor

SÉTA A FELHŐK FELETT

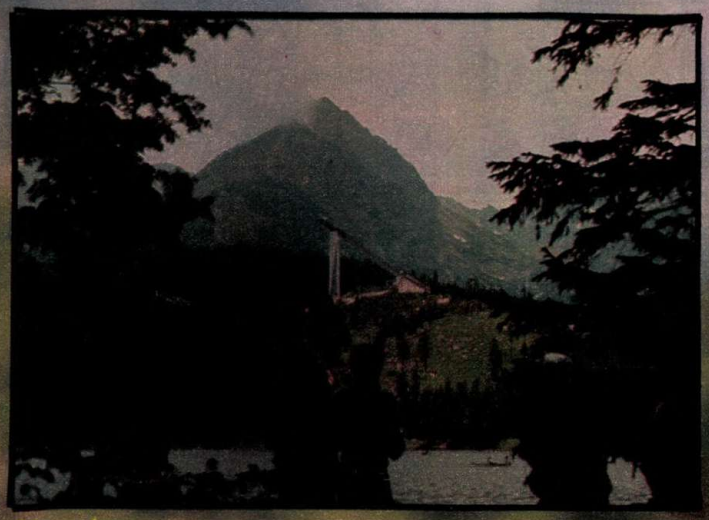

CSAK ÁLLTUNK ÉS NÉZTÜK A FELHŐK KÖZÜL ELŐBUKKANÓ HEGYCSÚCSOT

AZ EMBER TÖRPÉNEK LÁTSZIK AZ „ÉGIGÉRŐ" FENYŐFÁK ÉS A TAR-PATAK VÍZESÉSE MELLETT

Utazni, világot látni a legnagyszerűbb dolgok közé tartozik. Ezért is határozott úgy szerkesztőségünk, hogy a tavalyi év utolsó negyedében megjelent Mini Pajtás Rejtvénymagazinunk legjobb és legszerencsésebb megfejtőinek nyereménye csehszlovákiai utazás legyen. S most nyáron elindult a rejtvénybusz, „fedélzetén" a tizenkét nyertessel.

A hajnali csendben álmosan méregettük egymást az Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda budapesti, Szabadság téri épülete előtt. A névsorolvasás után, melyet idegenvezetőnk, Zöldvári Erzsébet tartott, Pákay Gyuri bácsi, a gépkocsivezetőnk beindította a motort.

A hatalmas buszban szinte eltűnt a tizenkét nyertes. Persze, ennyiünkért nem indítottak volna el autóbuszt Csehszlovákiába. Először tehát Úri község felé vettük az irányt, ahol egy hatodikos raj csatlakozott hozzánk öt ifjúvezető kíséretében.

Zeneszóval a határig

A hangulat az első pillanattól kezdve olyan volt, mintha régi barátok találkoztak volna. Előkerült egy gitár és dalolgattunk. Észre sem vettük, és Salgótarjánnál elértük a határt.

– Ez a vidék pont olyan szép, mint amilyen a miénk! – kiáltott fel a szekszárdi Winkler Gyuri.

Az egyik domb tetején büszkélkedő krasznahorkai vár olyannak tűnt, mintha egy kalandos mesefilmből került volna elénk. Rohamléptekben indultunk, hogy megnézzük belülről is, de sajnos zárva volt.

– Nem baj! – mondta tréfásan a székesfehérvári Varga János. – Jövőre megint megnyerjük ezt az utat, és akkor biztosan nyitva lesz.

Idegenvezetőnk, Zsóka így vigasztalta a társaságot:

– Lesz még errefelé bőven látnivaló!

Hűtőszekrény a föld alatt

Következő állomásunk a Betliar kastély volt. A hosszú buszozás után felüdülést jelentett az épület múzeumában és az azt körülvevő arborétumban a séta. A pécsi Vági testvérek végre megírhatták az első üdvözlőlapot.

Amerre később elhaladtunk, a hegyek egyre magasabbak és vadregényesebbek lettek. Néha mintha a felhők felett sétáltunk volna. S egyre jobban álmosított a meleg.

– Na, majd Dobsinán, a jégbarlangban felébredtek! – mondta János bácsi.

Igen ám, de a barlang bejáratáig jó húsz percet kellett gyalogolni, nagyon meredek úton, felfelé.

– Mi a csudának ide melegítő, pulóver? – morogtak elsősorban a lányok.

Kérdésükre a választ rögtön megkapták, mikor beléptünk a földalatti csodák világába. Akkor már két pulcsi is elkelt volna. A helyenként huszonöt méter vastagságú jégfal olyan volt, akár egy nagy hűtőszekrény.

– Ez olyan, mint az aggteleki cseppkőbarlang, csak a kő jégből van – álmélkodott az ózdi Mura Péter.

A barlang alsó részében kanyargó hatvanöt méter hosszú folyosó még látványnak is félelmetes volt. Nem véletlenül nevezik Pokolnak. A reflektorok fényében szikrázó jégnél is jobban zavarta szemünket felszínre érve a napsugár.

Tar-pataki csoda

Csak másnap vettük észre, hogy szobáink fölött hófoltokkal tarkított óriási csúcsok meredeznek.

NYÁRBÓL A TÉLBE, AVAGY LEJÁRAT A DOBSINAI JÉGBARLANGBA

– Mindenki annyit reggelizzen, amennyi belefér, mert sok energiára lesz szükségetek! – mondta Jarek, a csehszlovák idegenvezetőnk.

– Nem busszal, hanem elektricskával fogunk közlekedni, és sokat gyalogolunk majd. Meglátjátok, hogy megéri.

Igaza volt. A Csorba-tó valóban csodálatos. Kétezer méter magas hegyek, és a tó. Fenyők, mindenütt. Sokáig néztük a víztükröt.

Fábián Ildikó szerint ennél szebb már semmi sem lehet. Véleményének megmásítására csak ebéd utánig kellett várni, mert akkor a Tar-patak vízesésének sziklái alatt üldögélve vélekedett hasonló módon. De mások is így voltak ezzel. A sziklákon szétfröccsenő víz csillogását, morajlását, a természet csodálatos alkotását nem lehet elfelejteni.

Bár a hangulat reggelig ébren tartott volna minket, gondolnunk kellett a holnapra is. Nyugovóra tértünk, hiszen sejtettük, hogy a harmadik nap is szép dolgokat tartogat a számunkra. Erről azonban majd legközelebb ...

Kép és szöveg: Koncz Dezső

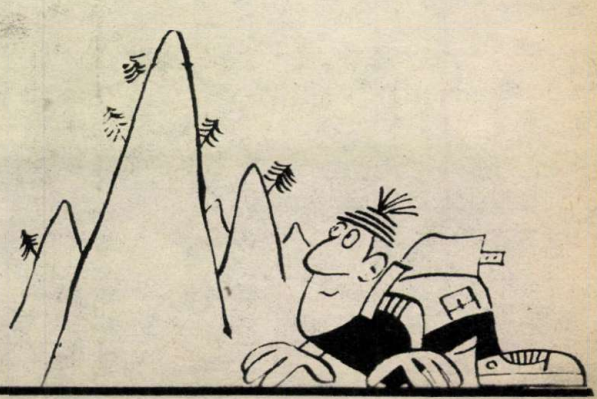

Rejtvénybuszon Csehszlovákiában I.

LEONARDO DA VINCI: ÖNARCKÉP

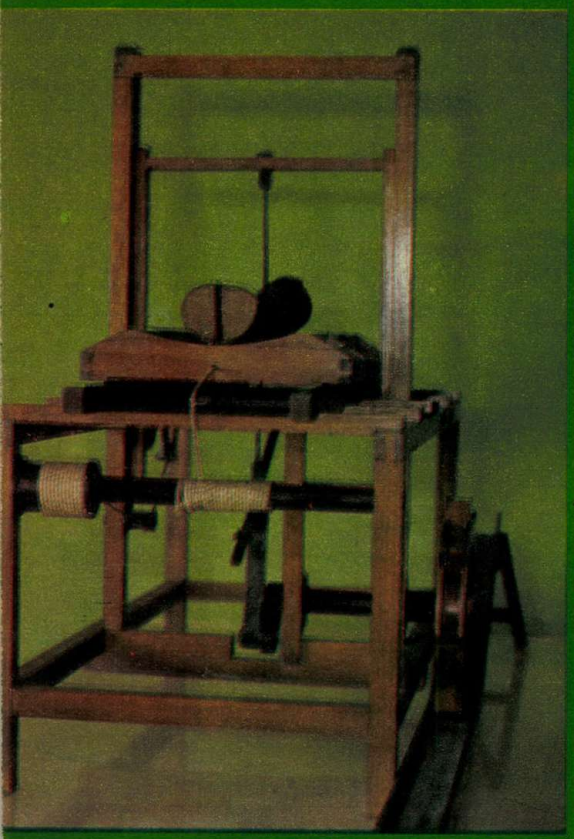

AUTOMATIKUS MOZGÁSÚ FŰRÉSZGÉP, AMELY A FÁT IS TOVÁBBÍTJA

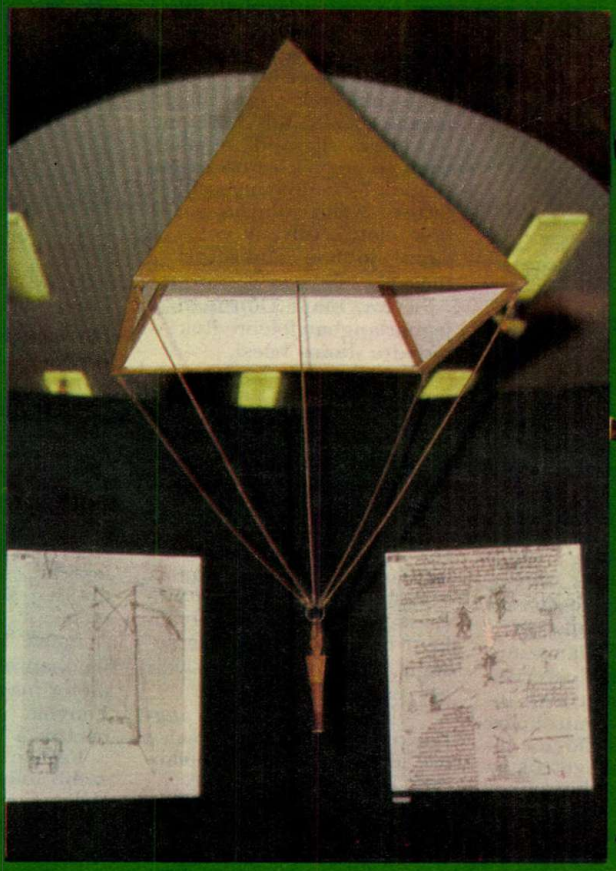

A VILÁG LEGELSŐ EJTŐERNYŐJE

LEONARDO, A FELTALÁLÓ

Ha a Leonardo da Vinci nevét hallod, mi jut az eszedbe? Feltehetően a két híres festménye: a „Mona Lisa" és az „Utolsó vacsora". De bizonyára arról is hallottál, hogy ő nemcsak festő és szobrász volt, hanem építész, író, zenész, anatómus, fizikus is. Ránk maradt jegyzeteiből (mintegy 5300 illusztrált lap) tudjuk, hogy értett a mechanikához, a matematikához, a meteorológiához, a repülés tudományához, szerszám-

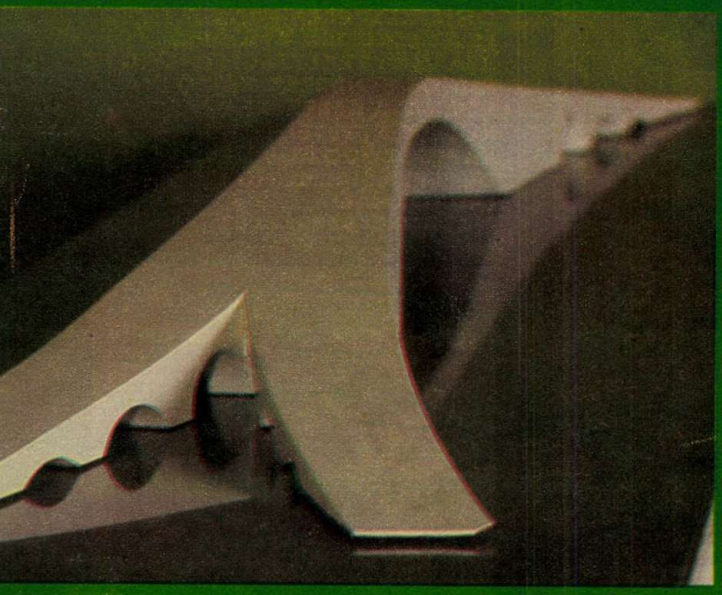

GALATAHÍD TERVE
(KONSTANTINÁPOLYNÁL)

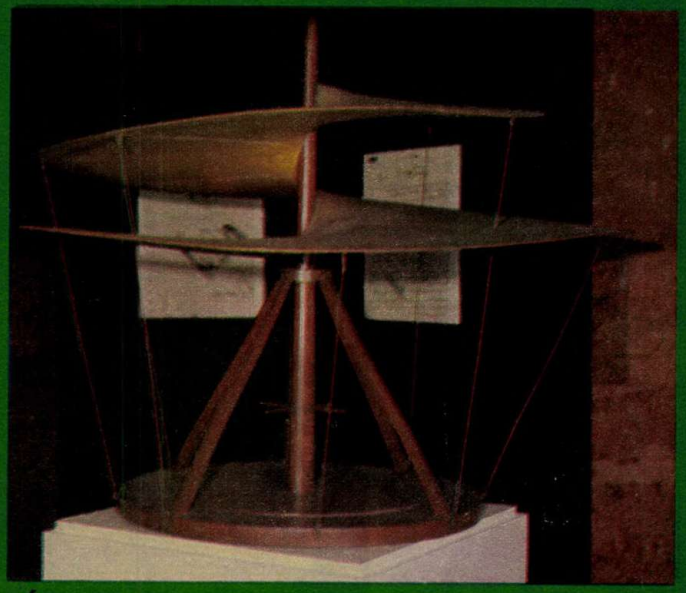

LÉGI CSAVAR,
A HELIKOPTER ŐSE

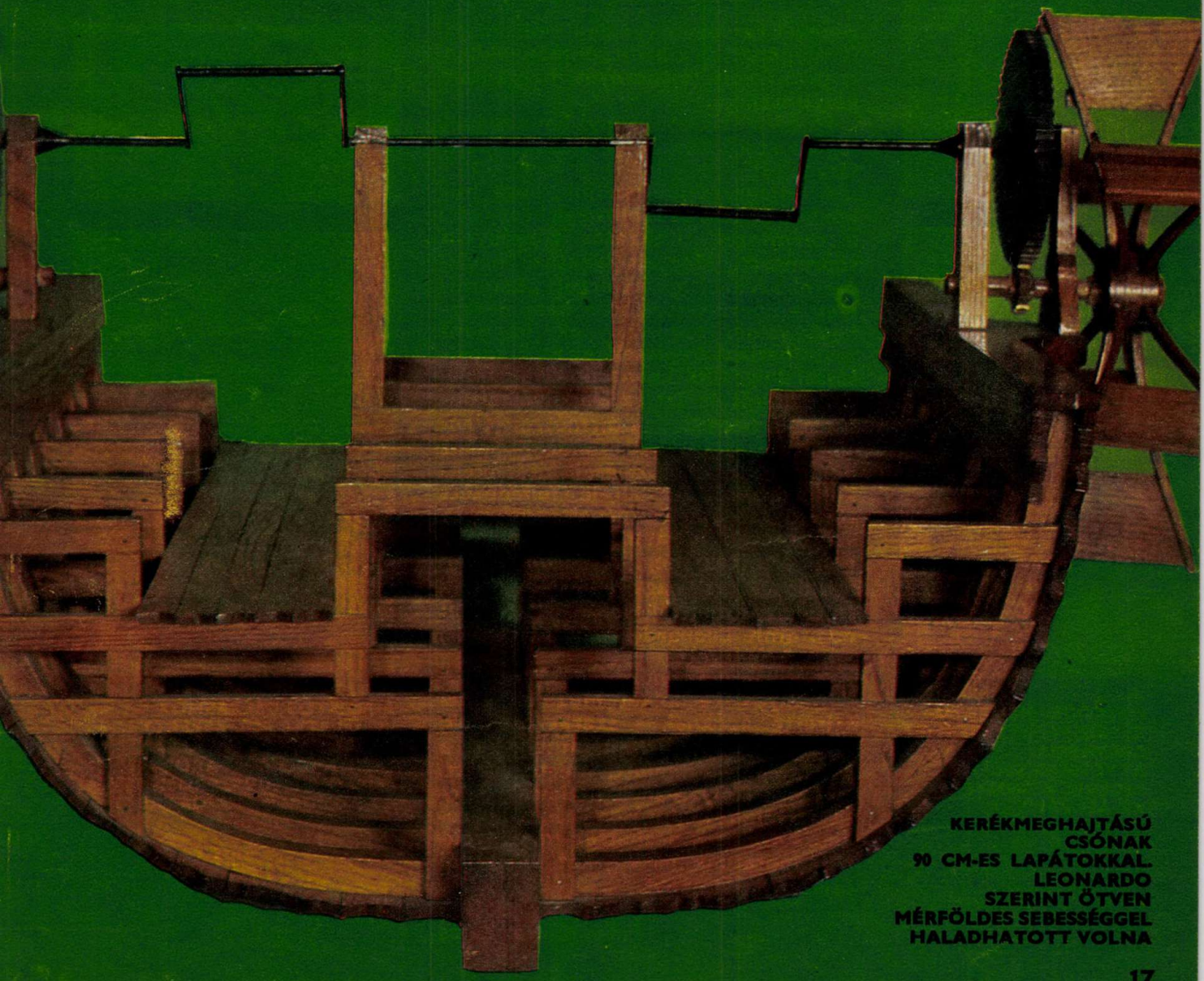

KERÉKMEGHAJTÁSÚ
CSÓNAK
90 CM-ES LAPÁTOKKAL.
LEONARDO
SZERINT ÖTVEN
MÉRFÖLDES SEBESSÉGGEL
HALADHATOTT VOLNA

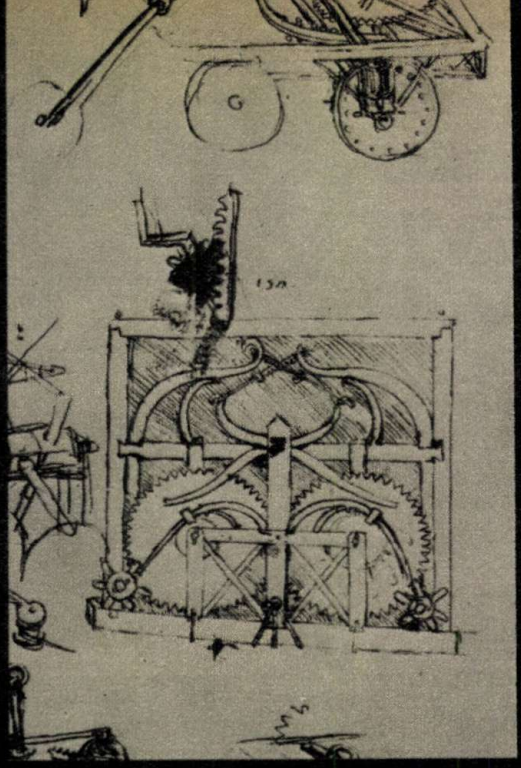

ÖNJÁRÓ SZEKÉR RAJZA, ÉS AZ ELKÉSZÜLT MODELL. A JÁRMŰVET KÉZZEL FELHÚZOTT RUGÓS RENDSZER HAJTOTTA VOLNA. A KEREKEKHEZ KÜLÖN ÁTTÉTEL KAPCSOLÓDOTT, AMELY A MAI DIFFERENCIÁLMŰHÖZ (AUTÓKNÁL) HASONLÓ SZERKEZET

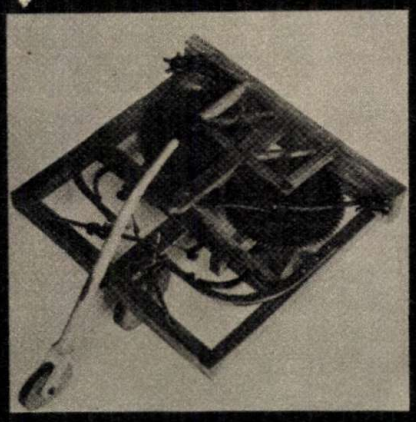

TÖBBRUGÓS HAJÍTÓGÉP. A VISZONYLAG KIS SZERKEZET A RUGÓK ÖSSZEKAPCSOLÁSA RÉVÉN MESSZIRE RÖPÍTI A KÖVET, AZAZ KATAPULTÁLJA

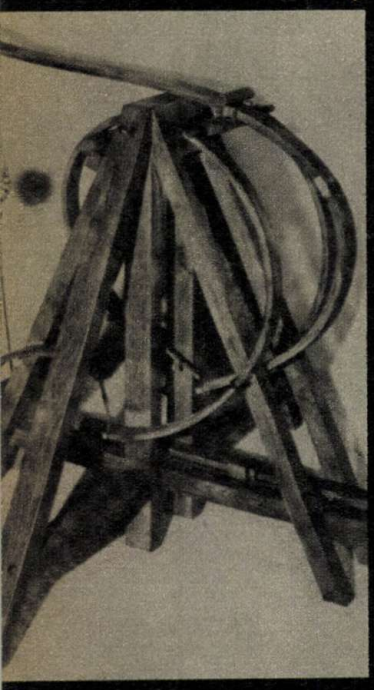

gépeket tervezett (például: automata fűrészgépet) és a haditudományokban is jártas volt (ejtőernyőt, harckocsit készített).

Hogyan tudott ennyi mindennel foglalkozni? Volt ideje hozzá? Nem fáradt el?

A feljegyzéseiből tudjuk, hogy miközben festett és szobrokat készített, a természet titokzatos törvényein töprengett. Hogyan lehetne megismerni azokat? Így írt erről: „Semmilyen emberi vizsgálódás nem nevezhető valódi tudománynak, ha nem matematikai képletekkel és bizonyítással dolgozik." Leonardo kiváló megfigyelő volt és azt az alapelvet alakította ki, hogy „ . . . a természet jelenségeit fantáziával kell utánozni". Sokat dolgozott, és elképzeléseit kísérletekkel igazolta. Az általa felfedezett törvényszerűségek, gépek, automata szerkezetek leírását kortársai még nem értették meg. A későbbiekben a tudósok csak nagy nehézségek árán és hosszas munkák során jutottak el oda, amit Leonardo már jól ismert, amit felfedezett.

A milánói Leonardo da Vinci Tudományos Technikai Múzeum elkészítette azoknak a szerkezeteknek, gépeknek a modelljeit, amelyeket a mester megálmodott, megtervezett.

A nyár folyamán a Budavári Palotában vándorkiállításon láthattuk ezeket. Akik nem nézhették meg, azoknak mutatunk be egy-két leonardói ötletet, találmányt.

F. G. J.

Fotó: Karasz Lajos

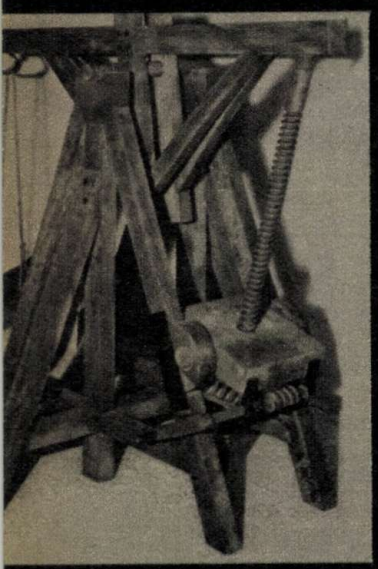

EMELŐGÉP NEHÉZTÜZÉRSÉGI FEGYVEREKHEZ. CSAVAROS ÁTTÉTELEK SEGÍTSÉGÉVEL KÖNNYEN AZ ÁLLVÁNYRA HELYEZHETŐ AZ ÁGYÚCSŐ

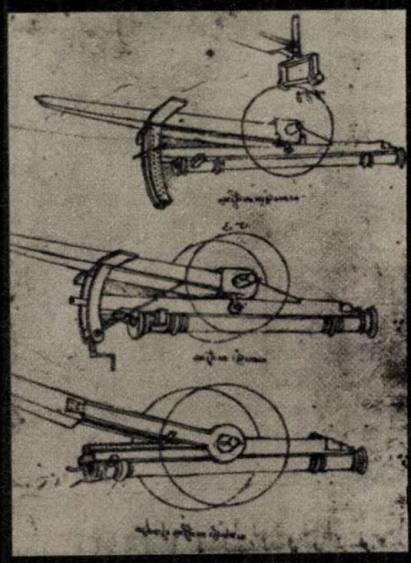

A PONTOS CÉLZÁSHOZ LE, ILLETVE FÖL KELLETT EMELNI AZ ÁGYÚTALPAT. LEONARDO CSAVAROS EMELŐVEL EGYSZERŰSÍTETTE AZ ÁGYÚCSŐ MOZGATÁSÁT